

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Ciechanów do 2035 r.

Ciechanów, 2022 r.

Spis treści

Wprowadzenie	4
CZĘŚĆ 1 ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWEJ CIECHANOWA	6
1. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy	7
1.1 Sfera społeczna	7
1.1.1 Sytuacja demograficzna	7
1.1.2 Aktywność społeczna mieszkańców Ciechanowa	11
1.1.3 Kultura	12
1.1.4 Dziedzictwo kulturowe	13
1.1.5 Sport	15
1.1.6 Turystyka	16
1.1.7 Pomoc społeczna	16
1.1.8 Ochrona zdrowia	19
1.1.9 Bezpieczeństwo publiczne	20
1.1.10 Edukacja	22
1.1.11 Wizerunek miasta	28
1.1.12 Miejskie innowacje	28
1.2 Sfera gospodarcza	31
1.2.1 Rynek pracy, aktywność ekonomiczna mieszkańców i lokalna gospodarka	31
1.2.2 Dochody i wydatki budżetowe miasta	39
1.3 Sfera przestrzenna i środowiskowa	43
1.3.1 Położenie i zewnętrzna dostępność komunikacyjna	43
1.3.2 Wielkość miasta i zasięgi oddziaływania	44
1.3.3 Uwarunkowania przestrzenne	44
1.3.4 Infrastruktura drogowa i transport publiczny	48
1.3.5 Mieszkalnictwo	50
1.3.6 Miejski obszar funkcjonalny Ciechanowa – potencjalny biegun wzrostu	51
1.3.7 Uwarunkowania przyrodnicze i stan środowiska	52
1.3.8 Gospodarka komunalna i infrastruktura ochrony środowiska	55
CZĘŚĆ 2 ANALIZA PORÓWNAWCZA	58
2. Porównanie Ciechanowa z innymi miastami	59
2.1 Sfera społeczna	59
2.2 Sfera gospodarcza	65
2.3 Sfera przestrzenna i środowiskowa	67

CZĘŚĆ 3 BADANIA ANKIETOWE	69
3. Wyniki badań społecznych wśród mieszkańców Ciechanowa	70
3.1 Metoda przeprowadzenia badań społecznych wśród mieszkańców Ciechanowa	70
3.2 Analiza wyników badania ankietowego	72
CZĘŚĆ 4 ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	89
4. Założenia programowe	90
4.1 Wyzwania rozwojowe	90
4.2 Wizja strategiczna miasta	97
4.3 Cele i kierunki działań	99
4.4 Oczekiwane rezultaty planowanych działań	113
4.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	115
4.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	122
4.7 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa	125
4.8 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta	128
4.9 Powiązania Strategii z innymi dokumentami na szczeblu regionalnym i krajowym	130
4.10 System realizacji Strategii	134
4.10.1 Wdrażanie, monitoring i ewaluacja Strategii	134
4.10.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	135
4.11 Ramy finansowe i źródła finansowania	137

Wprowadzenie

„Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Ciechanów do roku 2035” (Strategia) stanowi w hierarchii dokumentów strategicznych Ciechanowa kluczową rolę. Określone w niej cele i kierunki działań pełnią funkcję generalnych wytycznych, które będą realizowane poprzez programy operacyjne i strategie sektorowe, a także bezpośrednio poprzez konkretne projekty finansowane z budżetu miasta i źródeł zewnętrznych.

Strategia została opracowana zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Dokument powstał przy udziale mieszkańców Ciechanowa, którzy zaangażowali się w pracę podczas warsztatów strategicznych, poprzez udział w badaniach społecznych oraz podczas konsultacji społecznych. W październiku 2021 roku udostępniono mieszkańcom ankietę dotyczącą oceny wizji miasta oraz odnoszącą się do pożądaných kierunków rozwoju. Drugi etap partycypacji przeprowadzony na przełomie lat 2021-2022 polegał na ocenie jakości życia w mieście z punktu widzenia kilkunastu kryteriów. Szczegółowo wyniki badania ankietowego zostały przedstawione w niniejszym opracowaniu. W I kwartale 2022 r. przeprowadzono warsztaty strategiczne w formule on-line. Uczestniczyli w nich mieszkańcy oraz przedstawiciele NGO, jst, ośrodków pomocy społecznej, radni, przewodniczący osiedli, przedsiębiorcy. W celu dotarcia do osób młodych przeprowadzono warsztaty z grupą studentów i pracowników naukowych Państwowej Uczelni Zawodowej im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie. W odniesieniu do 11 wyzwań wypracowano propozycje nowych rozwiązań, kontynuacji działań bądź ich zaprzestania/ograniczenia. Dodatkowo przeprowadzono akcje informacyjno – konsultacyjne pn. „Gram strategicznie” oraz „Czytam więc pytam” w miejskich jednostkach kultury. Projekt Strategii został poddany konsultacjom społecznym zgodnie z wymaganiami prawnymi. Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji społecznych upubliczniono, zamieszczając na BIP Urzędu Miasta Ciechanów.

Dokument składa się z czterech części. Pierwsze trzy obejmują diagnozę stanu i wyniki badań społecznych. Czwarta część zawiera założenia programowe, w których ujęto wyzwania rozwojowe, wizję rozwoju, cele i kierunki działań wraz z oczekiwanymi rezultatami podejmowanych działań, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, określenie obszarów strategicznej interwencji oraz zasady wdrażania Strategii.

W diagnozie stanu została przedstawiona sytuacja społeczno-gospodarcza Gminy Miejskiej Ciechanów pod kątem obecnego, jak i przyszłego rozwoju lokalnego. Stanowiła wyjściową analizę, która posłużyła do przygotowania dokumentu.

Diagnoza powstała na podstawie analizy danych statystycznych pochodzących od administracji publicznej, ogólnodostępnych (Bank Danych Lokalnych GUS) oraz na podstawie badań pierwotnych. Opierano się również na powszechnie dostępnych raportach, opracowaniach tematycznych oraz informacjach zamieszczanych na oficjalnych stronach instytucji i jednostki samorządu terytorialnego. Każdej z tabel i wykresów zostały przypisane odpowiednie źródła informacji.

Przedstawione dane statystyczne w zdecydowanej większości, odnoszą się do lat 2011-2020. W przypadku braku dostępności danych za 2020 rok wykorzystano zasoby z 2019 i 2018 roku. Jednocześnie tam, gdzie była taka zasadność odniesiono się do danych z roku opracowywania diagnozy.

Diagnoza stanu składa się z trzech zasadniczych części.

Pierwszą z nich jest charakterystyka Ciechanowa, która dokonana została na podstawie dostępnych danych publicznych, a także danych pozyskanych z jednostek funkcjonujących na obszarze miasta. Ta część podzielona została na 3 główne rozdziały odpowiadające wymiarom: społecznemu, gospodarczemu, oraz przestrzenno-środowiskowemu.

Drugą część stanowi charakterystyka porównawcza Ciechanowa z miastami z grupy porównawczej (Ostrołęka, Siedlce oraz Radom). W celu zachowania maksymalnej rzetelności w analizie porównawczej, opiera się ona tylko i wyłącznie o dane pozyskane z BDL GUS dla wszystkich wybranych miast.

Ograniczoność i subiektywny dobór wskaźników, a także oparcie się wyłącznie na danych ilościowych powoduje, iż analiza ta ma charakter poglądowy, a jej celem jest określenie pozycji konkurencyjnej Ciechanowa na tle miast o podobnej charakterystyce i funkcji z terenu województwa mazowieckiego.

W **trzeciej** części przedstawiono wyniki badań ankietowych, których metodyka została omówiona w materiale.

Ostatni **czwarty** element Strategii – „Założenia programowe” odpowiada na zdiagnozowane potrzeby w poszczególnych sferach. Duże znaczenie dla wyznaczania celów i kierunków działań miały opinie i oczekiwania uczestników procesu partycypacyjnego.

Strategia została skonsultowana oraz poddana opiniowaniu przez wszystkie wymagane prawem instytucje.

CZĘŚĆ 1 ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNO- ŚRODOWISKOWEJ CIECHANOWA

1. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy

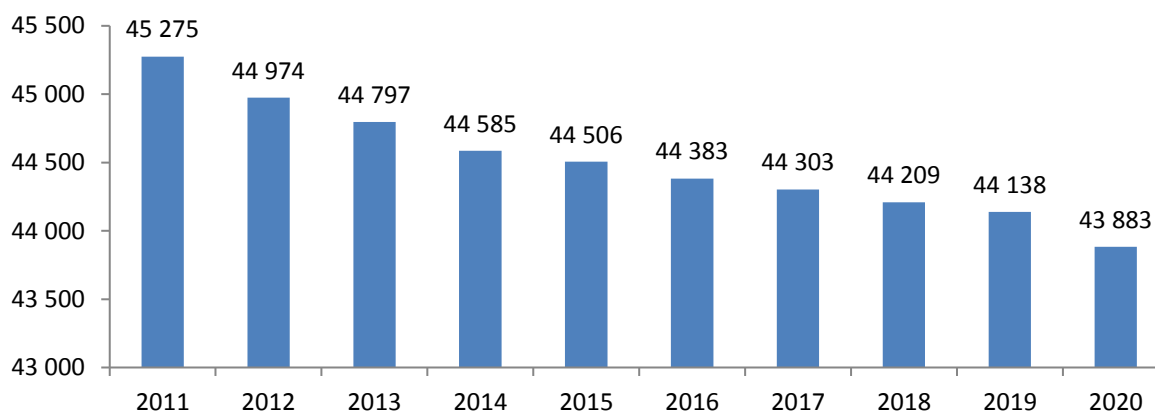
1.1 Sfera społeczna

Sfera społeczna każdego miasta i gminy jest niezwykle złożona. Zawiera się ona w wielu aspektach. Jednym z nich jest sytuacja demograficzna, która odgrywa kluczową rolę w rozwoju jednostek samorządu terytorialnego. Na podstawie analizy danych demograficznych możliwe jest określenie trendów w zmianie liczby ludności i planowanie z wyprzedzeniem działań miast i gmin mających na celu poprawę sytuacji demograficznej, w tym zarządzanie usługami społecznymi. Mowa tu przede wszystkim o usługach ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji, kultury i sportu. Sfera społeczna dotyczy także takich aspektów, jak poziom obywatelskości, poczucie bezpieczeństwa czy sytuacja materialna mieszkańców. Każdy z wymienionych obszarów ma istotny wpływ na jakość życia, dlatego też niezwykle ważne jest monitorowanie danych i opieranie rozwoju miast i gmin o dogłębnie wyciągnięte wnioski bazujące na aktualnej sytuacji społecznej.

1.1.1 Sytuacja demograficzna

Miasto Ciechanów na dzień 31.12.2020 roku zamieszkiwały 43 883 osoby. Kobiety stanowiły 52%, a mężczyźni 48% mieszkańców miasta. Jak wskazuje poniższy wykres, liczba ludności maleje z roku na rok. W przeciągu ostatnich 10 lat zmniejszyła się o ponad 1 500 osób, co stanowi spadek o ponad 3%.

Wykres 1 Liczba ludności Ciechanowa w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia w Ciechanowie systematycznie maleje, od 2011 roku spadła z 1 390 osób/km² do 1 339 osób/km² w 2020 roku.

Jedną z przyczyn zmniejszającej się liczby ludności w Ciechanowie jest ujemny przyrost naturalny. Spadek liczby urodzeń obserwuje się od 2018 roku, w 2020 roku odnotowano 16% spadek urodzeń w odniesieniu do 2011 roku. Warto zaznaczyć, iż w 2017 roku liczba urodzeń była najwyższą od 2011 roku, a w 2018 r. i 2019 r. porównywalna do lat poprzednich. Natomiast liczba zgonów w latach 2011-2017 utrzymywała się na porównywalnym poziomie. Od 2018 roku wzrastała znacząco, tj. w 2020 r. o ponad 38% w odniesieniu do 2011 roku. Liczba zgonów wyraźnie przewyższała liczbę urodzeń w latach

2019-2020. Wynik ostatniego analizowanego roku jest niezaprzeczalnym skutkiem pandemii COVID-19 oraz związanej z nią ograniczonej dostępności do ochrony zdrowia.

W ciągu analizowanych 10 lat przyrost naturalny w Ciechanowie w 3 latach był dodatni, w 3 latach nieznacznie ujemny, natomiast w 4 latach (2014, 2018, 2019, 2020) wystąpiły znaczące różnice na niekorzyść urodzeń.

Tabela 1 Ruch naturalny w latach 2011-2020

Wskaźnik	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
urodzenia żywe	445	446	430	415	414	422	484	445	426	374
zgony ogółem	439	445	438	459	421	424	442	475	510	608
przyrost naturalny	6	1	-8	-44	-7	-2	42	-30	-84	-234

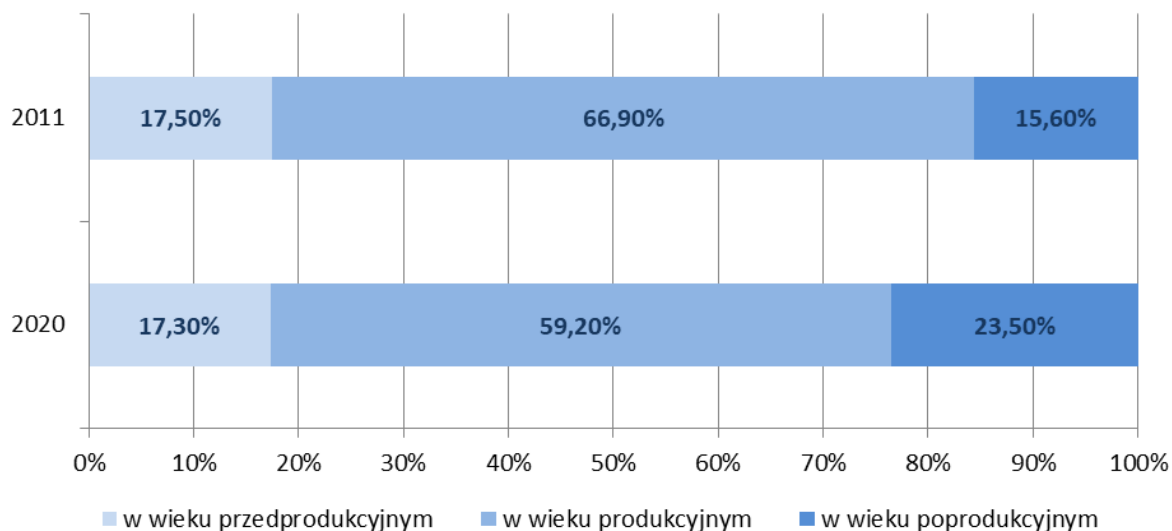
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Ciechanowie, tak jak w całej Polsce obserwowany jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Starzenie się populacji oznacza zwiększenie odsetka osób starszych, występujące z reguły przy jednoczesnym zmniejszeniu odsetka dzieci. Jako metrykalny próg starości przyjmuje się najczęściej 60 lat (według definicji WHO) lub 65 lat (ONZ i Eurostat). Proces starzenia się społeczeństwa jest skutkiem wydłużania się trwania życia ludności, przy jednoczesnym spadku liczby urodzeń.

Na koniec grudnia 2020 roku najliczniejszą grupę w strukturze ludności miasta Ciechanów wg podziału na grupy ekonomiczne stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (ponad 59%). Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły natomiast 23,5% mieszkańców. Analizując dane z 2011 roku, zauważalny jest w 2020 roku spadek liczby osób w wieku produkcyjnym o 7,7 p.p. i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym o 7,9 p.p. w stosunku do 2011 roku. Natomiast liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na przestrzeni ostatnich 10 lat nie uległa wyraźnej zmianie, spadła nieznacznie o 0,2 p.p.

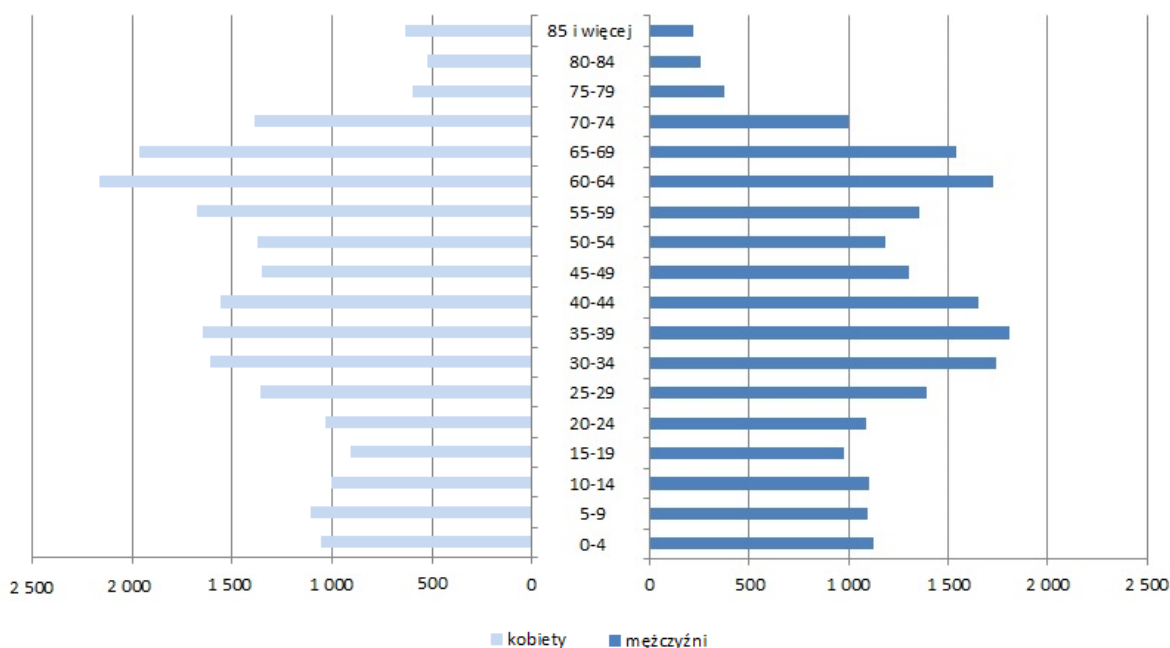
Wykres 2 Udział ludności wg grup ekonomicznych w ludności ogółem w latach 2011 i 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wg podziału na wiek najliczniejszą grupę na koniec 2020 roku stanowiły osoby w wieku 60-64, 65-69 oraz 35-39 lat. Osoby w wieku powyżej 65 lat stanowiły ponad 19% wszystkich mieszkańców. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł przez ostatnie 10 lat o prawie 8 punktów procentowych. Współczynnik feminizacji dla Ciechanowa pozostaje niezmienny od 2014 roku, na 100 mężczyzn przypada 110 kobiet.

Wykres 3 Struktura wieku i płci mieszkańców Ciechanowa wg stanu na 31.12.2020 roku

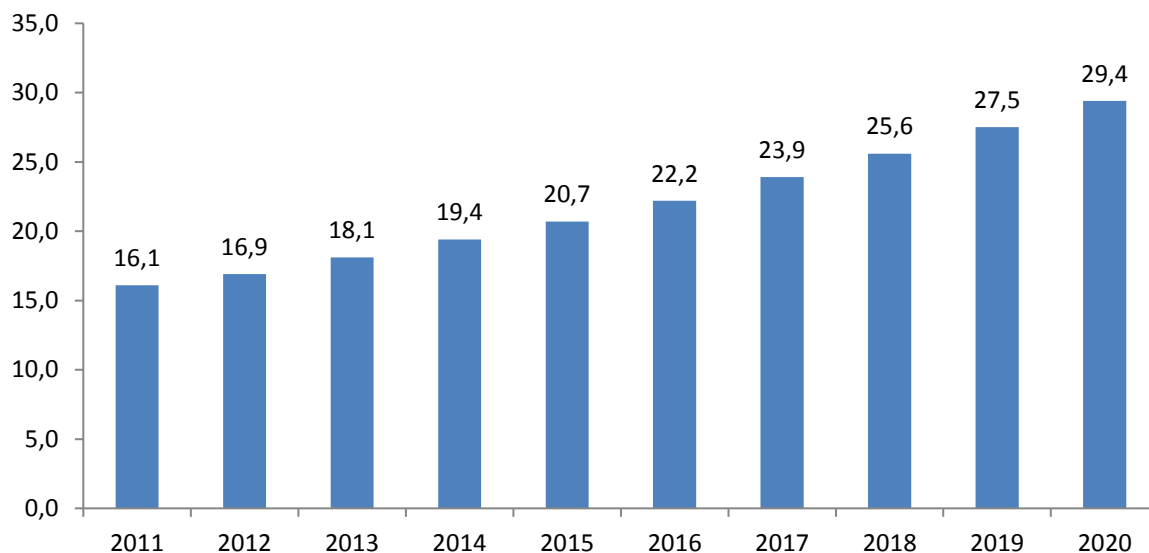

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Relacje pomiędzy ludnością będącą w wieku produkcyjnym a ludnością w wieku poprodukcyjnym pokazuje współczynnik obciążenia demograficznego (liczba osób starszych - w wieku 65 lat i więcej, przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata).

Współczynnik obciążenia demograficznego przez ostatnie 10 lat wzrósł aż o 13% i w 2020 roku wynosił ponad 29%.

Wykres 4 Współczynnik obciążenia demograficznego w Ciechanowie w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura demograficzna Ciechanowa wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Należy zdać sobie sprawę z ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska. Poza wzrostem wydatków na infrastrukturę społeczną należy spodziewać się systematycznego ubożenia mieszkańców miasta. Dochody osób starszych pochodzące głównie z rent i emerytur są dwukrotnie niższe niż dochody ze stosunku pracy i niemalże czterokrotnie niższe niż dochody osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Wzrost odsetka osób starszych wśród mieszkańców miasta będzie przekładał się na niższą konsumpcję i w konsekwencji kurczenie się sfery gospodarczej.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na zmniejszanie się liczby mieszkańców jest utrzymujące się od 10 lat ujemne saldo migracji. W latach 2011-2020 w Ciechanowie zarejestrowano łącznie ponad 5,5 tys. wymeldowań i nieco ponad 4 tys. zameldowań. W 2019 i 2020 roku zauważalnie wzrosła przewaga wymeldowań na wieś, nad wymeldowaniami do innych miast. Wymeldowania na wieś wynosiły odpowiednio 56% i 58% wszystkich wymeldowań. Dwa kierunki migracji ciechanowian stanowią wyzwanie dla miasta. Aby zatrzymać mieszkańców należy zaspokoić potrzeby, które mogą wzajemnie wykluczać się. Trudno będzie jednocześnie zapewnić kontakt z naturą i budować model wielkomijski.

Wśród zameldowań niezmiennie od 2011 roku przeważają zameldowania ze wsi, które wynoszą zazwyczaj ponad 60% wszystkich zameldowań w Ciechanowie. Jest to prawdopodobnie spowodowane zmianą miejsca zamieszkania w celach zarobkowych.

Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przez ostatnie 10 lat utrzymuje się na dodatnim poziomie, w 2020 roku wyniosło 0,11.

1.1.2 Aktywność społeczna mieszkańców Ciechanowa

Dla pobudzenia aktywności społecznej, samorząd miasta Ciechanowa co roku opracowuje „Program Współpracy Gminy Miejskiej Ciechanów z Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego¹⁷”. Celem głównym Programu jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną a podmiotami realizującymi zadania w sferze publicznej oraz podniesienie skuteczności i efektywności podejmowanych działań. Program przewiduje realizację kilku celów szczegółowych, wśród których znalazły się m.in.: tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej, zwiększenie udziału mieszkańców Ciechanowa w kreowaniu polityki społecznej oraz rozwiązywaniu lokalnych problemów, czy kreowanie i wykorzystywanie możliwości, jakie niesie za sobą rozwój ekonomii społecznej.

Mieszkańcy Ciechanowa aktywnie partycypują w każdej edycji Budżetu Obywatelskiego, który organizowany jest od 2015 roku. W 2020 roku zgłoszonych zostało 30 projektów, w tym 12 ogólnomiejskich. Zgłaszane projekty dotyczyły różnorodnych obszarów, w tym infrastruktury, sportu, edukacji czy projektów miękkich. Warto wyróżnić bardzo dobry dostęp do wszelkich informacji dotyczących Budżetu Obywatelskiego, który zapewniony jest poprzez dedykowaną stronę internetową.

Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Ciechanowie rośnie od 2018 roku. W 2020 roku wskaźnik ten wyniósł 3,74. Wskazuje to na coraz większą aktywność mieszkańców, którzy coraz chętniej zakładają tego typu podmioty i poprzez nie działają na rzecz wspólnoty samorządowej.

Organizacje pozarządowe realizują zadania dofinansowywane z budżetu miasta w zakresie: ochrony i promocji zdrowia, oświaty, edukacji i wychowania, upowszechniania kultury fizycznej i sportu, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, rozwoju sektora pozarządowego, pomocy społecznej, wspierania rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju przedsiębiorczości oraz ekologii i ochrony zwierząt, a także ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Przez ostatnie 3 lata liczba organizacji korzystających z dofinansowania na realizację zadań publicznych nie uległa zmianie. Zauważalny jest jednak nieznaczny spadek liczby zadań zrealizowanych w 2020 roku w stosunku do lat poprzednich. Zgodnie ze Sprawozdaniem z realizacji Programu Współpracy Gminy Miejskiej Ciechanów z organizacjami pozarządowymi w 2020 roku (...) zlecono realizację 64 zadań na łączną kwotę 1 072 005 zł, jednak z uwagi na stan epidemii w Polsce oraz w związku z obostrzeniami wprowadzonymi przez rząd wykonanie zleconych zadań było utrudnione bądź niemożliwe, przez co organizacje były zmuszone do odstąpienia od podpisania umowy lub zwrócenia środków.

¹⁷ Programy współpracy można znaleźć na stronie Biuletynu Informacji Publicznej miasta Ciechanowa (https://bip.umciechanow.pl/organizacje_pozarządowe/programy_współpracy.html)

Tabela 2 Liczba zrealizowanych zadań, organizacji przystępujących do Programu Współpracy Gminy Miejskiej Ciechanów z organizacjami pozarządowymi (...) oraz wysokość przyznanych dotacji w latach 2018, 2019 i 2020

Rok	liczba zadań	liczba organizacji	wartość dotacji
2020	54	42	969 331 zł
2019	72	46	1 193 445 zł
2018	60	42	1 086 000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji Programu Współpracy Gminy Miejskiej Ciechanów z organizacjami pozarządowymi (...) za lata 2018, 2019 i 2020

1.1.3 Kultura

W Ciechanowie funkcjonuje kilka instytucji kultury. Wśród nich wyróżnić należy Ciechanowski Ośrodek Edukacji Kulturalnej STUDIO, który został utworzony w 2008 roku. Głównym zadaniem COEK STUDIO jest popularyzacja wśród mieszkańców Ciechanowa szeroko rozumianej działalności kulturalnej. W ofercie znajdują się: zajęcia artystyczne, edukacyjne i rekreacyjne oraz przeglądy, konkursy, wystawy i wiele innych wydarzeń kulturalnych, które umożliwiają intelektualne spędzenie wolnego czasu. W strukturach COEK STUDIO działa Kamienica Warszawska 18, jako miejsce edukacyjno-kulturalne. Organizowane są tam wystawy, warsztaty, spotkania, działa Klub Młodego Odkrywcę, Klub Seniora, a także Klubokawiarnia W18.

Ważnym punktem na mapie Ciechanowa jest Park Nauki Torus oferujący zajęcia edukacyjne i różnorodne sposoby spędzania wolnego czasu. Celem działalności parku jest rozbudzenie wśród ludzi w każdym wieku chęci uczenia się przez całe życie poprzez łączenie edukacji i zabawy. Park Nauki Torus zajmuje znaczące miejsce w edukacji lokalnego społeczeństwa, m.in. wspierając system edukacji formalnej. Stanowi ciekawy przykład działań rewitalizacyjnych, które doprowadziły do przeznaczenia terenu wieżowego zbiornika wyrównawczego na wodę na cele edukacyjne.

Na obszarze miasta zlokalizowane jest także Powiatowe Centrum Kultury i Sztuki, Kino "Łydynia", w ramach którego funkcjonuje teatr dziecięcy „Klapsik” oraz Teatr Rozmyty Kontrast. Jednostka organizuje liczne festiwale, konkursy, galerie czy wystawy. Powiatowe Centrum Kultury i Sztuki w Ciechanowie odpowiada także za funkcjonowanie Powiatowego Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Niewątpliwie najbardziej wyróżniającym się obiektem kulturalnym na obszarze Ciechanowa jest Zamek Książąt Mazowieckich, zlokalizowany w centrum miasta i podlegający Muzeum Szlachty Mazowieckiej. Obiekt ten posiada w swojej ofercie liczne wystawy, wydarzenia, a także ofertę edukacyjną.

W mieście znajdują się 3 biblioteki: Miejska Biblioteka Publiczna, Powiatowa Biblioteka Publiczna oraz Biblioteka Pedagogiczna.

Według danych GUS, na terenie Ciechanowa wg stanu na dzień 31.12.2020 roku działało 30 grup artystycznych zrzeszając łącznie 676 członków.

Ciechanów ze względu na swoją wielkość nie posiada wyższej infrastruktury kulturalnej, takiej jak opery, filharmonie czy teatry. Bogata historia miasta przyczyniła się do tego, iż możliwe było zachowanie wartościowych obiektów i miejsc, które powinny zaspokajać potrzeby mieszkańców. Należy także pamiętać, iż w niedalekim sąsiedztwie położone są większe miasta, jak Warszawa czy Płock, w których mieszkańcy mogą korzystać z oferty tamtejszych obiektów wyższej infrastruktury kulturalnej.

1.1.4 Dziedzictwo kulturowe²

Ciechanów jest jednym z najstarszych miast na Mazowszu Północnym. Posiada bardzo bogate, sięgające aż VII wieku tradycje historyczne i kulturalne. Świadczą o tym bardzo cenne choć nieliczne zabytki, do których należą w szczególności: grodzisko Farska Góra, Zamek Książąt Mazowieckich – unikatowy przykład obronnego zamku nizinnego i kościół farny z dzwonnica, ratusz z XIX wieku zbudowany wg projektu H. Marconiego oraz kilka secesyjnych kamienic.

Według legendy, założycielem Ciechanowa był legendarny Ciechan, który w prasłowiańskich czasach szukał dogodnego miejsca na osiedlenie. Trafił na wysoką górę otoczoną rozlewiskiem szerokiej rzeki, położoną wśród urodzajnych gleb i rozległych, pełnych grubego zwierzka borów. Zbudował na niej domostwo i spłodził ze swoją żoną dziesięciu synów, z którymi wznosił drewniany, obszerny gród.

Przeprowadzone badania archeologiczne na ciechanowskim grodzisku usytuowanym na Farskiej Górze wykazały istnienie tu osadnictwa już w VII w. Na X-XI w. datowane są fragmenty wałów ziemnych licowanych kamieniem polnym. Ponadto, na północ od grodziska, natrafiono na ślady osady podgrodowej, nieopodal zaś na cmentarzysko z XII w.

Niewątpliwym wyróżnikiem Ciechanowa jest obecność w dawnych czasach osadnictwa drobnoszlacheckiego wywodzącego się z rycerskich rodów herbowych już od czasów średniowiecza. Wpłynęło to na powstawanie przysiółków drobnoszlacheckich, które z czasem przekształciły się w siedliska. To właśnie działania drobnej szlachty pozostawiły wiele elementów dziedzictwa kulturowego i szeroko pojętej tożsamości kulturowej. Ta sprowadza się do kilku podstawowych wymiarów: materialnego, mentalnego oraz społecznego.

Najważniejszym dziedzictwem kulturowym jest Zamek Książąt Mazowieckich, który stanowi dziedzictwo Rodu Piastów Mazowieckich. Jest jednym z najlepiej zachowanych pozostałości po intensywnej budowie wielu takich obiektów na terenie obecnej północnej części województwa mazowieckiego. Po bezpotomnej śmierci ostatnich książąt mazowieckich, w 1526 r. Ciechanów, liczący ok. 2500 mieszkańców, został wraz z Mazowszem włączony do Korony. Miasto, w którym były murowane kamienice i brukowane ulice bogaciło się dzięki rzemieślnikom, kupcom i rolnikom. Najazdy szwedzkie w 1657 i 1708 r. spowodowały jego

² Dane historyczne pochodzą z opracowania pt. „Tradycja Mazowsza, powiat ciechanowski” wydanego przez Mazowiecki Instytut Kultury w 2016 roku (link do opracowania: <http://www.mazowieckieobserwatorium.pl/przewodniki/pdf/przewodnik-ciechanowski.pdf>) oraz z danych Urzędu Miasta Ciechanów

upadek i zmniejszyły liczbę ludności (do 936 mieszkańców w 1794 r.). Po drugim rozbiore decyzją Sejmu Grodzkiego Ciechanów na krótko stał się stolicą województwa. Pożary i epidemie gnębiły miasto jeszcze do lat 80-tych XIX w. Dopiero w drugiej połowie stulecia zaczął się dla Ciechanowa okres rozwoju. Pobudowana kolej nadwiślańska sprzyjała rozwinięciu drobnego przemysłu. W 1864 r. powstał browar, ok. 1870 r. cegielnia, w 1882 r. cukrownia, a w 1901 r. młyn parowy. Rozwijała się oświata i kultura. W 1882 r. powstała Ochotnicza Straż Pożarna, a w 1906 r. oddział Towarzystwa Kultury Polskiej. Sukcesywnie przybywało ludności. Pod koniec XIX w. w Ciechanowie mieszkało przeszło 10 000 osób.

W okresie międzywojennym, mimo kryzysu ekonomicznego, miasto rozwijało się i liczyło ok. 13 700 mieszkańców (w 1921 r.). Ciechanów stawał się także coraz prężniejszym ośrodkiem kulturalnym. Powstawały liczne organizacje zawodowe i społeczne, ukazywały się czasopisma regionalne. W 1912 r. powołano średnią szkołę ogólnokształcącą. W 1937 r. przystąpiono do rozbudowy sieci elektrycznej i budowy wodociągów. W czasie okupacji (II wojny światowej), 8 października 1939 r. dekretem Hitlera Ciechanów, z sąsiednimi ośmioma powiatami, został włączony do Rzeszy i stał się stolicą Rejencji Ciechanowskiej. Planując przebudowę miasta Niemcy wyburzyli część budynków przy dawnym rynku lokacyjnym oraz wybudowali dzielnicę dla niemieckiego personelu (Błoki).

W wyniku terroru około 40% mieszkańców miasta zginęło w obozach, katowniach i na przymusowych robotach (około 3 700 Żydów i kilkuset Polaków). W Ciechanowie i okolicach działały organizacje podziemne: Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Armia Krajowa (AK), Narodowe Siły Zbrojne (NSZ), Bataliony Chłopskie (BCh) i Armia Ludowa (AL) oraz Gwardia Ludowa (GL). 17 stycznia 1945 r. Ciechanów został wyzwolony spod okupacji niemieckiej. Wojna skończyła się z ogromnymi stratami ludzkimi i materialnymi. Wszystkie zakłady produkcyjne były zdewastowane, ale już w 1961 r. Ciechanów liczył 20 364 mieszkańców. Miasto rozwijało się pomyślnie, powstawały nowe zakłady pracy. Do 1975 r. Ciechanów był stolicą powiatu, a w latach 1975-1998 województwa ciechanowskiego. Obecnie mieści się tu siedziba powiatu.

Dziedzictwo kulturowe było przekazywane przez szereg osób, które walnie przyczyniły się do rozwoju miasta i jego mieszkańców. Ciechanów może pochwalić się powiązaniem z kilkoma słynnymi postaciami, które odcisnęły swoje piętno na kulturze miasta. Jedną z nich była Aleksandra z Sędzimirów Bąkowska – pisarka i tłumaczka zwana potocznie „czerwoną hrabiną”. Była ona założycielką szkoły gospodarstwa domowego dla dziewcząt wiejskich w Gołotczyźnie. Również Jadwiga Dziubińska podejmowała wiele starań, aby utworzyć ludową szkołę rolniczą w okolicy Ciechanowa. Inną osobowością był Bolesław Biegas – światowej sławy rzeźbiarz, malarz i dramatopisarz pochodzący z Ciechanowa. Część swojej kariery spędził w Ciechanowie, tworząc serię rzeźb przedstawiających wiejskie praktyki znachorskie. Na wyróżnienie zasługuje także postać Michała Bojanowskiego, który w 1905 roku przyczynił się do wprowadzenia języka polskiego do ksiąg gminnych w Ciechanowie. Był także organizatorem i przewodniczącym wydziału kół rolniczych m.in. w powiecie ciechanowskim. Przysłużył się także rozwojowi Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowej oraz Syndykatu Rolniczego w Ciechanowie. Na wspomnienie zasługuje także Bruno Dionizy hr. Kiciński h. Rogala – dziennikarz, poeta, publicysta, wydawca i tłumacz oddający się

działalności społecznej w Ciechanowie. Do rozwoju społeczno-gospodarczego Ciechanowa przyczynił się Franciszek Rajkowski – pozytywista, lekarz i społecznik. Był inicjatorem wielu przedsięwzięć społecznych, gospodarczych, kulturalnych i oświatowych w mieście, pomysłodawcą oraz współorganizatorem oddziału Towarzystwa Kultury Polskiej i Domu Ludowego w Ciechanowie. Pod jego mecenatem znajdowali się m.in. Bolesław Biegas i Henryk Kuna.

Dziedzictwem kulturowym miasta jest także założenie urbanistyczne śródmieścia w centralnej części miasta, które obecnie ewidencjonowane jest w Krajowej Ewidencji Zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

1.1.5 Sport

W 2021 roku w Ciechanowie funkcjonowało 25 klubów sportowych reprezentujących liczne dyscypliny sportowe tj.: piłka nożna, piłka ręczna, lekkoatletyka, sporty walki, podnoszenie ciężarów, kolarstwo, rugby, pływanie, szachy. Ponadto, najmłodszy mieli szansę rozwijać swoje zdolności sportowe w kilku uczniowskich klubach sportowych m.in. „Jedynka”, „Trójka”, „Olimpikus”, „Atak”, „Nike” oraz „Spring”. W mieście działał także Ciechanowski Szkolny Związek Sportowy.

Ciechanów może pochwalić się dobrze wyposażonym Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji. Ośrodek dysponuje szeregiem obiektów, z których mogą korzystać mieszkańcy. Są to: kompleks sportowy przy ul. 3 Maja, kryta pływalnia przy ul. 17 Stycznia, basen odkryty oraz hala sportowa przy ul. Kraszewskiego, obiekt hotelowo-gastronomiczny „Olimpijski”, hala widowiskowo - sportowa i sezonowe lodowisko przy ul. 17 Stycznia oraz kąpielisko „Krubin”.

Miasto udostępnia również inne obiekty umożliwiające prowadzenie aktywności fizycznej. Wyróżnić należy kompleks rekreacyjny za kościołem św. Piotra na Kargoszynie (m.in. pumtrack i skatepark), kompleks sportowo-rekreacyjny przy hali im. I. Palińskiego na ul. Kraszewskiego, kompleks sportowy przy Szkole Podstawowej nr 7 przy ul. Czarnieckiego, kompleks sportowy przy Szkole Podstawowej nr 6 przy ul. 17 Stycznia czy kompleks przy Szkole Podstawowej nr 3 przy ul. Powstańców Wielkopolskich.

W sezonie letnim istnieje możliwość spływu kajakowego po Łydni, a także korzystania z rowerów wodnych i kajaków na kąpielisku „Krubin”. Rowerzyści mogą całorocznie korzystać ze ścieżek rowerowych przy miejskiej pętli oraz wzdłuż wybranych ulic.

Ciechanów jest kojarzony z wydarzeniami sportowymi o randze regionalnej, krajowej, europejskiej i międzynarodowej. Od wielu lat w mieście organizowane są m.in.: Mistrzostwa Europy w podnoszeniu ciężarów, Międzynarodowy Turniej Mazovia Cup (teakwondo), Memoriał im. A. Matusiaka (podnoszenie ciężarów), Międzynarodowe zawody pływackie, Ogólnopolskie zawody w pływaniu szkół STO, Ciechanowska piętnastka (bieg uliczny), Mistrzostwa Mazowsza w lekkiej atletyce, Mistrzostwa Mazowsza w teakwondo olimpijskim.

W Ciechanowie rozpoczynali swoją karierę sportową m.in. I. Paliński, P. Rabczewski, Sz. KołECKI, T. Majewski, P. Małachowski.

1.1.6 Turystyka

Turystyka nie jest wiodącą gałęzią lokalnej gospodarki. Od kilku lat zwiększana jest oferta atrakcji turystycznych, w tym zrewitalizowanych obiektów. Turyści mogą odwiedzić Zamek Książąt Mazowieckich, Ratusz, Ciechanowski Browar, zabytkową wieżę ciśnień, przy której obecnie znajduje się Park Nauki Tours oraz wiele interesujących obiektów sakralnych. W najbliższej okolicy miasta znajdują się: Muzeum Romantyzmu w Opinogórze oraz Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie. Oferta kulturalna i turystyczna miasta wypełniona jest wieloma wydarzeniami, wystawami, wernisażami, spotkaniami autorskimi czy wydarzeniami o charakterze edukacyjnym. Są one jednak bardziej skierowane do odbiorców na poziomie regionalnym.

W Ciechanowie działa oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, które organizuje wycieczki krajowe i zagraniczne, a także wczasy kolonie i obozy. Działają również inne biura podróży, w tym organizujące wycieczki do Ciechanowa. Ciechanów jest także obecny w aplikacji turystycznej Tripplay, zrzeszającej polskie miejscowości, tworząc tym samym ogólnokrajowy przewodnik turystyczny oraz rzetelne źródło informacji turystycznej.

Według danych GUS w 2020 roku Ciechanów odwiedziło prawie 1800 zagranicznych turystów, głównie z Niemiec (304), Ukrainy (249) i Wielkiej Brytanii (225). W porównaniu do roku 2011 (611 osób) liczba turystów zagranicznych wzrosła prawie trzykrotnie, jednak w porównaniu z latami 2017-2019, gdzie liczba turystów wahała się w okolicach 6 500 jest to spadek o ponad 70%. Obostrzenia związane z podróżowaniem podczas epidemii COVID-19 z pewnością przyczyniły się do tak gwałtownego spadku liczby turystów zagranicznych.

1.1.7 Pomoc społeczna

Główną instytucją świadczącą pomoc społeczną mieszkańcom Ciechanowa jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W jego skład wchodzi również Dzienny Dom "Senior +".

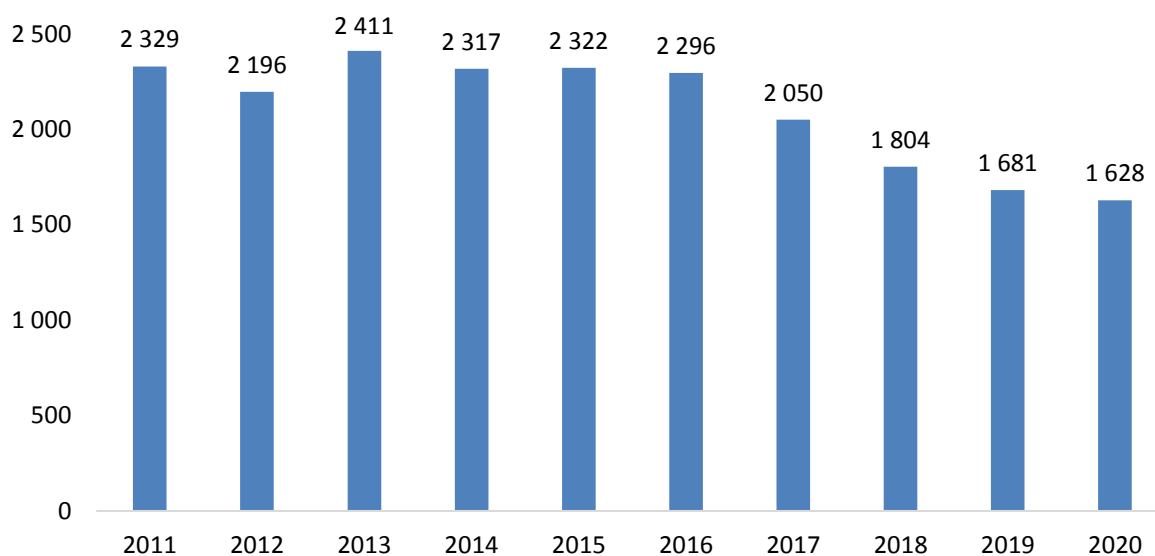
Miasto dysponuje szeregiem dokumentów dotyczących zwalczania oraz niwelowania nierówności społecznych i problemów wśród lokalnej społeczności. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Ciechanów skupia się na doskonaleniu systemu pomocy rodzinie, wsparciu osób z niepełnosprawnościami i osób starszych, podnoszeniu aktywności zawodowej, przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy w rodzinie, aktywizacji środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, przeciwdziałaniu bezdomności, kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego, a także rozwoju systemu pomocy instytucjonalnej. Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Ciechanów na lata 2020-2022 skupia się z kolei na wspieraniu prawidłowej funkcji rodziny poprzez wsparcie finansowe i rzeczowe, rozpoznawaniu problemów rodzin i ich wsparciu, podnoszeniu kompetencji osób działających na rzecz dzieci i rodzin oraz profilaktyce zdrowotnej na rzecz poprawy jakości życia. Innymi dokumentami, których celem jest poprawa sytuacji społecznej w mieście są: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii czy Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Ciechanów.

W Ciechanowie funkcjonuje także Karta Dużej Rodziny. Program ten jest skierowany do wszystkich rodzin z co najmniej trojgiem dzieci. Uczestnicy programu mogą korzystać z obniżonych opłat za wstęp na pływalnię, basen, lodowisko, imprezy, zajęcia, komunikację publiczną, pobyt w żłobku czy w publicznych przedszkolach. Do programu przystąpiło wiele firm prywatnych.

Mieszkańcy, którzy ukończyli 60 rok życia mają prawo do przystąpienia do programu Karty Seniora. Ciechanowskie przedsiębiorstwa wspierają tę inicjatywę, oferując liczne zniżki dla starszych osób.

Od 2013 roku liczba mieszkańców Ciechanowa, korzystających ze świadczeń socjalnych sukcesywnie maleje. Według danych GUS ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 roku w Ciechanowie skorzystało ponad 1 600 mieszkańców, czyli o 30% mniej w stosunku do 2013 roku. Tym samym nieznacznie maleje również udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem, który w 2020 roku wyniósł 3,7%.

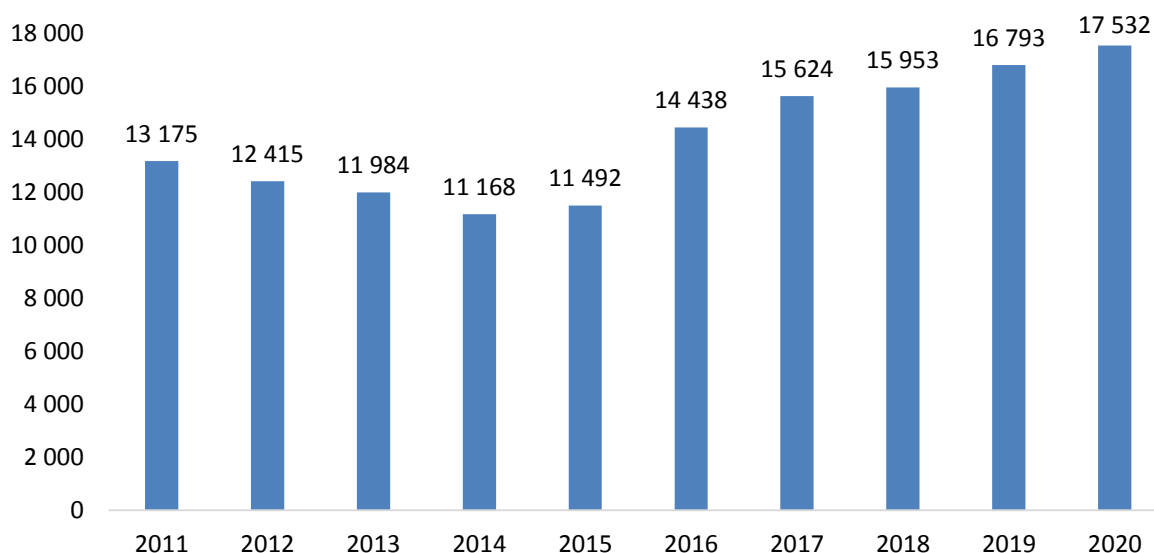
Wykres 5 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

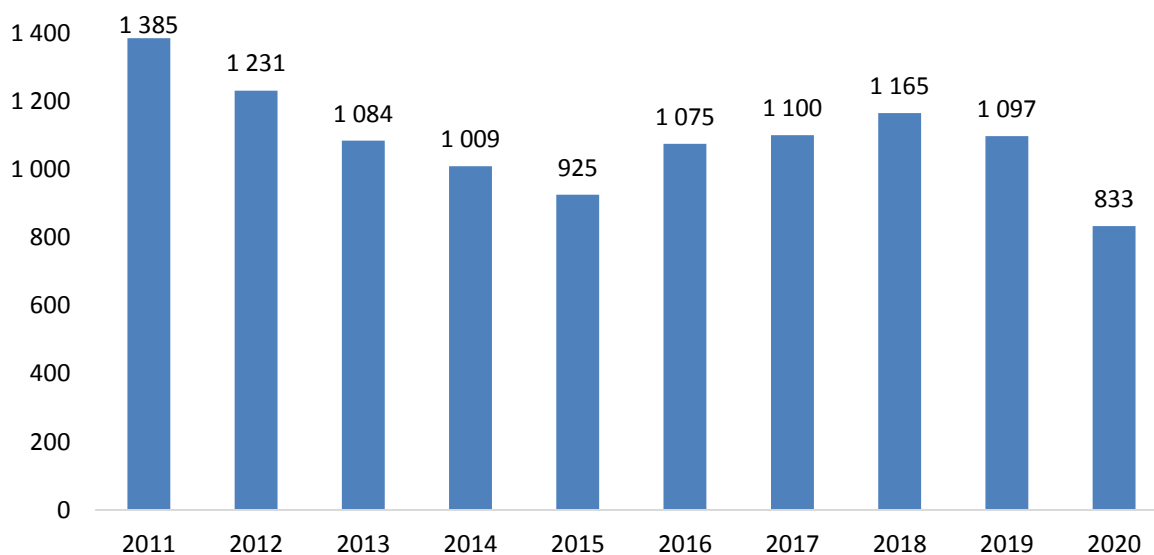
W okresie ostatnich 10 lat łączna kwota przyznawanych w Ciechanowie świadczeń socjalnych wzrosła o ponad 30%, natomiast liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci notowała liczne wahania i w 2020 roku wynosiła 833 gospodarstwa domowe.

Wykres 6 łączna kwota świadczeń i zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych przyznawanych w Ciechanowie w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 7 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Chcąc się przyjrzeć głębiej problemom mieszkańców należy przedstawić powody przyznania pomocy społecznej. Poniższa tabela przedstawia dane liczbowe dotyczące osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z uwzględnieniem powodów przyznania pomocy. Zaznaczyć należy, że wiele osób i rodzin dotkniętych jest kilkoma z niżej wymienionych dysfunkcji. Tabela przedstawia dynamikę powodów trudnej sytuacji życiowej generującej potrzebę pomocy społecznej w latach 2016-2020.

Tabela 3 Powody udzielania pomocy i wsparcia przez MOPS w Ciechanowie w latach 2016-2020

Powód udzielania pomocy i wsparcia	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika w % rok 2020 w stosunku do roku 2016
	Liczba rodzin					
Ubóstwo	750	669	625	599	595	79,33
Bezrobocie	650	623	511	540	495	76,15
Niepełnosprawność	414	499	429	417	430	103,86
Długotrwała choroba	695	715	670	774	579	83,31
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	144	142	141	167	169	117,36
Alkoholizm	207	242	198	285	197	100,97
Narkomania		6	13	31	12	
Potrzeba ochrony macierzyństwa	130	109	77	88	111	85,38
Bezdomność	50	54	51	47	39	78,00
Zdarzenia losowe	b.d.	0	2	3	0	-
Przemoc w rodzinie	118	133	131	112	116	98,31
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	23	15	14	11	16	69,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MOPS w Ciechanowie

Przedstawione dane obrazują wzrost w 2020 roku w stosunku do roku 2016 liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, które borykają się z niepełnosprawnością, bezradnością w sprawach opiekuńczo wychowawczych oraz uzależnieniami. Niezmiennie od kilku lat ubóstwo i długotrwała choroba to dominujące przyczyny udzielania pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

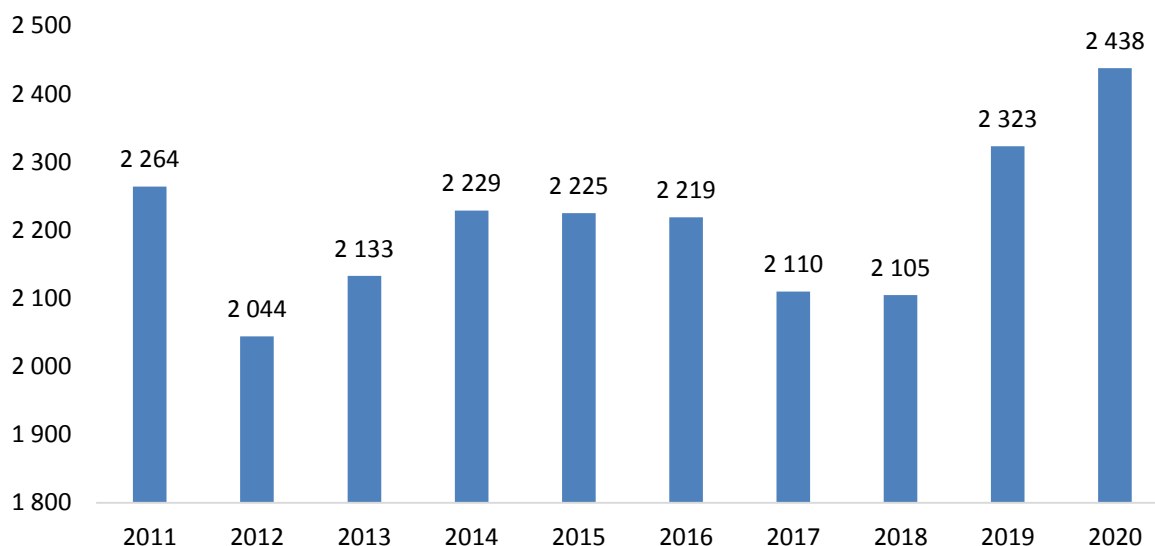
1.1.8 Ochrona zdrowia

W Ciechanowie zlokalizowany jest Specjalistyczny Szpital Wojewódzki, składający się z 18 oddziałów, jednego pododdziału, bloku operacyjnego oraz Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Został założony w 1915 roku. Szpital tej wielkości jest ważnym zasobem miasta ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców, ale także zapewnienie miejsc pracy dla wykwalifikowanej kadry medycznej.

Na terenie miasta działa 7 placówek świadczących podstawową opiekę zdrowotną.

W latach 2019-2020 liczba mieszkańców przypadająca na jedną aptekę znacznie wzrosła w stosunku do lat poprzednich.

Wykres 8 Liczba ludności przypadającej na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS na koniec 2020 roku na terenie Ciechanowa działały cztery żłobki, w tym jeden podległy samorządowi terytorialnemu. Opieką objętych było 149 dzieci, co stanowiło prawie 12% (z 1248) dzieci w wieku do lat 3. Na przestrzeni ostatnich 10 lat odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wzrósł o 10%.

1.1.9 Bezpieczeństwo publiczne

W Ciechanowie zlokalizowana jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej przy ul. Płockiej. Nad porządkiem publicznym czuwa Komenda Powiatowa Policji przy ul. 11 Pułku Ułanów Legionowych oraz Straż Miejska. Za szeroko rozumianą poprawę bezpieczeństwa odpowiada także Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Ciechanowie oraz Pogotowie Ratunkowe przy Specjalistycznym Szpitalu Wojewódzkim. Na obszarze Ciechanowa działa także Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Miasto jest objęte działaniami Referatu Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta.

W 2017 roku powstała w Ciechanowie 5 Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej. Utworzono jej struktury na bazie koszar po zlikwidowanej jednostce wojskowej. Wojska Obrony Terytorialnej (WOT) to obok Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Wojsk Specjalnych i Marynarki Wojennej piąty rodzaj Sił Zbrojnych RP. Stanowią one komplementarną część potencjału obronnego Polski. 1 marca 2018 roku, na mocy Decyzji Ministra Obrony Narodowej, 5 Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej otrzymała imię st. sierż. Mieczysława Dziemieszkiewicza ps. RÓJ.

W Ciechanowie działa sąd rejonowy, w którym funkcjonuje 6 wydziałów (cywilny, karny, rodzinny i nieletnich, pracy, ksiąg wieczystych oraz wykonywania orzeczeń) oraz 2 Zespoły kuratorskiej służby sądowej.

W mieście działa System Miejskiego Monitoringu Wizyjnego. Centrum Nadzoru Systemu Monitoringu Wizyjnego, w którym pracują operatorzy kamer monitorujących

bezpieczeństwo w miejscach publicznych w Ciechanowie działa od 2020 roku w wydzielonej strefie budynku Urzędu Miasta przy placu Jana Pawła II. W 2021 roku w skład monitoringu wchodziły 54 kamery obejmujące 33 lokalizacje na terenie miasta Ciechanów. Duża część miejsc publicznych w Ciechanowie jest objęta monitoringiem, co pozwala mieszkańcom i przyjezdnym czuć się bardziej bezpiecznie. Monitoring jest sukcesywnie rozbudowywany i modernizowany.

W 2020 roku w Ciechanowie odnotowano 543 kolizje drogowe. W stosunku do lat 2017-2019 jest to wartość zdecydowanie niższa. Jedynie na tle 2016 roku liczba kolizji nieznacznie wzrosła. W 2020 roku odnotowano także 12 wypadków drogowych, co było najniższą wartością w analizowanym okresie. Jest to niemal trzykrotnie niższa liczba niż we wcześniejszym roku 2019 oraz ponad dwukrotnie niższa niż w 2018 roku.

Tabela 4 Liczba zdarzeń drogowych na terenie miasta Ciechanów w latach 2016-2020

Rodzaj zdarzenia:	2016	2017	2018	2019	2020
Kolizje	523	619	603	628	543
Wypadki drogowe	15	13	26	32	12

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Ciechanowie

W 2020 roku w Ciechanowie odnotowano 13 przestępstw zakończonych uszczerbkiem na zdrowiu. Była to liczba nieco mniejsza niż w roku 2019, lecz od 2016 roku obserwowany jest wzrost liczby tego typu działalności przestępczej. Z kolei przestępstwa w kategorii „bójka i pobicie” w 2020 roku osiągnęły najniższą wartość dla analizowanego okresu, która jest wyraźnie niższa niż w 2019 roku. Niepokojący jest wzrost liczby kradzieży w Ciechanowie. W 2020 roku zanotowano 121 tego typu przestępstw. Notuje się także wzrost kradzieży z włamaniem w 2020 roku względem lat poprzednich. Przestępstwa rozbójnicze utrzymują się na stosunkowo stałym, niskim poziomie – w 2020 roku odnotowano 4 tego typu incydenty. W przypadku przestępstw polegających na uszkodzeniu rzeczy w 2020 roku ich liczba powróciła do poziomu z roku 2017, po dwóch latach ze szczególnie niskimi wartościami tego typu przestępstw. Niepokojący jest także wzrost liczby przestępstw narkotykowych. W 2020 roku odnotowano ich 134, co było liczbą ponad dwukrotnie wyższą niż rok wcześniej. Dane z analizowanego okresu wskazują, iż są to jedne z najczęstszych przestępstw w Ciechanowie.

Tabela 5 Przestępstwa stwierdzone w podstawowych kategoriach oraz przestępczość narkotykowa na terenie miasta Ciechanów w latach 2016-2020

Kategorie przestępstw:	2016	2017	2018	2019	2020
Uszczerbek na zdrowiu	1	7	6	17	13
Bójka i pobicie	11	4	7	14	4
Kradzież	107	69	83	78	121
Kradzież z włamaniem	79	71	76	75	100

Przestępstwa rozbójnicze	8	1	7	3	4
Uszkodzenie rzeczy	84	54	13	12	51
Przestępczość narkotykowa	56	80	137	56	134

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Ciechanowie

1.1.10 Edukacja

Usługi edukacji mają największy wpływ na rozwój zasobów niematerialnych miasta, w tym na wykształcenie mieszkańców, ich kwalifikacje na rynku pracy, umiejętności społeczne, przedsiębiorczość i zdolność do wpływu na rozwój miasta. Szkolnictwo ponadpodstawowe, a szczególnie wyższe określa funkcje miasta w regionie. Ocena stanu usług edukacyjnych jest wieloaspektowa i na różnych poziomach nauczania będzie odmienna. W przypadku usług przedszkolnych istotna będzie przede wszystkim ich dostępność. W przypadku szkół podstawowych i ponadpodstawowych jakość kształcenia z wieloma zastrzeżeniami można ocenić przez pryzmat wyników egzaminów kończących edukację. W odniesieniu do szkół ponadpodstawowych i wyższych szczególnie ważne będą losy absolwentów.

W Ciechanowie w roku szkolnym 2020/2021 funkcjonowało 7 samorządowych przedszkoli oraz 6 szkół podstawowych. Ponadto na obszarze miasta działalność prowadziło 15 przedszkoli niepublicznych oraz 3 szkoły podstawowe niepubliczne. W odniesieniu do szkolnictwa średniego zarządzanego przez Powiat Ciechanowski na rok szkolny 2021/2022 do przyszłych uczniów swoją ofertę edukacyjną skierowało 5 podmiotów: I Liceum Ogólnokształcące im. Zygmunta Krasińskiego, Zespół Szkół Nr 1 im. gen. Józefa Bema, Zespół Szkół Nr 2 im. Adama Mickiewicza, Zespół Szkół Nr 3 im. Stanisława Staszica oraz Zespół Szkół Technicznych im. Stanisława Płoskiego. W roku szkolnym 2020/2021 do powyższych szkół uczęszczało łącznie 809 uczniów³. Liczba młodzieży przyjętej do szkół średnich jest porównywalna do roku szkolnego 2018/2019.

³ Źródło: Informacja na temat organizacji szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat Ciechanowski w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem prowadzonych w czasie wakacji w obiektach oświatowych remontów i modernizacji.

Tabela 6 Oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych w Ciechanowie na rok szkolny 2021/2022

Nazwa szkoły:	Liceum	Technikum	Branżowa Szkoła I Stopnia
I Liceum Ogólnokształcące im. Zygmunta Krasińskiego	<ul style="list-style-type: none"> - humanistyczny - biologiczno-medyczny - matematyczno-fizyczno-informatyczny - matematyczno-geograficzno-informatyczny - językowy 		
Zespół Szkół Nr 1 im. gen. Józefa Bema		<ul style="list-style-type: none"> - technik elektryk - technik przemysłu mody - technik informatyk - technik logistyki (OPW) - technik logistyki - Technik programista 	
Zespół Szkół Nr 2 im. Adama Mickiewicza	<ul style="list-style-type: none"> - humanistyczno-prawny - biologiczno-medyczny - językowy - matematyczno-geograficzny 	<ul style="list-style-type: none"> - technik żywienia i usług gastronomicznych - technik ekonomista - technik spedytor - technik hotelarstwa 	
Zespół Szkół Nr 3 im. Stanisława Staszica	<ul style="list-style-type: none"> - rekreacyjno-rehabilitacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> - technik pojazdów samochodowych - technik mechatroniki - technik mechanik 	- wielozawodowa
Zespół Szkół Technicznych im. Stanisława Płoskiego		<ul style="list-style-type: none"> - technik budownictwa - technik geodeta - technik organizacji reklamy - technik ochrony środowiska 	- wielozawodowa

Źródło: <https://www.ciechanow.powiat.pl/pl/edukacjaisport/rekrutacja-do-szkol-ponadpodstawowych-i-ponadgimnazjalnych-na-rok-2021-2022.html>

W ewidencji szkół niepublicznych wpisanych było 21 szkół posiadających uprawnienia szkół publicznych. Szkoły niepubliczne otrzymują dotacje, zagwarantowane w subwencji oświatowej, którą otrzymuje corocznie Powiat Ciechanowski.

Struktura szkół niepublicznych na rok szkolny 2020/2021 przedstawia się następująco:

- licea ogólnokształcące dla młodzieży – 6 szkół (w tym 2 bez naboru we wrześniu 2020)
- licea ogólnokształcące dla dorosłych – 6 szkół
- technika dla młodzieży – 4 szkoły (w tym 1 bez naboru we wrześniu 2020)
- policealne – 4 szkoły (w tym 1 bez naboru we wrześniu 2020)
- branżowa szkoła I stopnia – 1.

W roku szkolnym 2021/2022 w szkołach niepublicznych uczy się 821 uczniów i słuchaczy.

Natomiast w roku szkolnym 2019/2020 w szkołach niepublicznych uczyło się 907 uczniów i słuchaczy.

W sieci placówek niepublicznych funkcjonują: Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Tęczowa Kraina” oraz Ognisko Pracy Pozaszkolnej TPD w Ciechanowie.

Szczegółowe dane za rok 2020 pozyskane zostały z GUS BDL i prezentują się następująco:

Tabela 7 Liczba szkół i placówek dla młodzieży i dorosłych w Ciechanowie w 2020 roku

rodzaj placówki:	prowadzone przez miasto/powiat	prowadzone przez inne organy niepubliczne	razem
przedszkola	7	15	22
szkoły podstawowe	6	3	9
licea ogólnokształcące	3	4	7
technika	4	3	7
branżowe szkoły I stopnia	2	-	2
szkoły policealne	3	5	8
szkoły artystyczne	1	-	1
szkoły dla dorosłych	1	3	4
bursy	1	-	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GUS w 2020 roku na tysiąc dzieci w wieku 3-5 lat, ponad 95% korzystało z placówek wychowania przedszkolnego. Wzrost liczby przedszkoli i tym samym zwiększenie dostępności do usług wychowania przedszkolnego spowodował, że odsetek ten wzrósł w Ciechanowie przez ostatnie 10 lat aż o 26%.

Tabela 8 Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat i liczba przedszkoli w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	758	747	821	848	909	845	884	944	986	954
liczba przedszkoli	10	13	13	13	17	18	18	17	20	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ze względu na reformę szkolnictwa w roku 2017 analiza stanu szkolnictwa podstawowego i średniego została ograniczona do lat 2017-2020.

Na terenie miasta na koniec 2020 roku funkcjonowało 6 publicznych szkół podstawowych i 3 placówki niepubliczne. Zestawienie liczby uczniów przedstawiono z uwzględnieniem liczby uczniów gimnazjów z uwagi dwutorowy system nauczania w latach 2017 i 2018. Działalność szkół gimnazjalnych została wygaszona z dniem 31.08.2019 r.

Tabela 9 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w latach 2017-2020

Liczba uczniów:	2017	2018	2019	2020
liczba uczniów szkół podstawowych	3 280	3 756	3 832	3957
liczba uczniów gimnazjów	1 008	458	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Ciechanowie działa kilka szkół pomaturalnych i policealnych. Wśród nich wymienić można Zespół Medycznych Szkół Policealnych, Zakład Doskonalenia Zawodowego, Centrum Szkoleniowe WIEDZA, Centrum Kształcenia Ustawicznego oraz Centrum Kształcenia EDUCATOR. Warto wspomnieć, iż w Ciechanowie funkcjonuje także Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Stanisława Moniuszki.

Niezmiennie największy udział w ogólnej liczbie uczniów szkół ponadpodstawowych stanowią uczniowie szkół ogólnokształcących. Jednak odsetek ten zmniejszył się w 2019 roku o 4% w stosunku do roku 2017 (52%). Jednocześnie odnotowano wzrost liczby uczniów techników o ponad 5%, który w roku 2019 wynosił 43%. Ogólnie zauważalny wzrost liczby uczniów w latach 2017-2019 jest przede wszystkim spowodowany reformą szkolnictwa z 2017 roku i związanym z nią skumulowaniem uczniów z roczników, które ukończyły gimnazjum oraz 8-klasową szkołę podstawową. W 2020 roku łączna liczba uczniów szkół ponadpodstawowych ukształtowała się na poziomie 3374, co stanowi stabilną wartość względem lat poprzednich.

Tabela 10 Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych (bez specjalnych) w latach 2017-2020

liczba uczniów w zależności od typu szkoły:	2017	2018	2019	2020
liczba uczniów szkół ogólnokształcących	1 719	1 631	2 015	1445 ⁴
liczba uczniów szkół branżowych I stopnia	101	199	356	355 ⁴
liczba uczniów szkół zasadniczych szkół zawodowych	203	91	0	0
liczba uczniów techników	1 225	1 356	1 791	1574 ⁴
łącna liczba uczniów szkół ponadpodstawowych	3 248	3 277	4 162	3374

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

O dobrym poziomie edukacji ponadpodstawowej w Ciechanowie świadczy wysoki poziom zdawalności matur, która w ostatnich latach plasuje się powyżej średniej dla kraju i województwa.

Tabela 11 Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach ponadgimnazjalnych i liceach ogólnokształcących w latach 2013-2020 w Ciechanowie, województwie mazowieckim i Polsce

Wyszczególnienie		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
szkoły ponadpodstawowe zawodowe	Ciechanów	74,6	65,6	73,7	77,4	85,1	89,4	69,7	68,3
	Polska	77,4	68,6	71,4	75,1	76,3	79,1	70,5	62,2
	Województwo mazowieckie	76,3	65,8	70,5	76,7	76,3	78,9	70,1	63,8
licea ogólnokształcące	Ciechanów	91,9	86,6	88,2	90,1	89,6	91,1	81,2	83,2
	Polska	91,1	87,7	86,6	88	88,1	89,5	86,3	81,1
	województwo mazowieckie	91,8	89,6	88,7	88,8	89,4	91	88,1	84,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie danych zawartych w dokumencie pt. „Informacja na temat organizacji szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat Ciechanowski w roku szkolnym 2020/2021” można stwierdzić, iż zdawalność matur w 2020 roku w poszczególnych szkołach średnich w Ciechanowie ukształtowała się na stosunkowo dobrym poziomie.

⁴ Źródło: Informacja na temat organizacji szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat Ciechanowski w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem prowadzonych w czasie wakacji w obiektach oświatowych remontów i modernizacji.

Tabela 12 Zdawalność matur w poszczególnych szkołach w 2020 r.

SZKOŁA	Zdawalność w terminie głównym	Zdawalność po terminie poprawkowym
I LO Ciechanów	96,1%	98,7%
ZS nr 1 Ciechanów Technikum nr 1	77,6%	94,7%
ZS nr 2 Ciechanów, w tym:	-	-
II LO	85,1%	93,3%
Technikum nr 2	72,0%	86,0%
ZS nr 3 Ciechanów, w tym:	-	-
III LO	67,7%	83,9%
Technikum nr 3	59,4%	81,6%
ZST Ciechanów Technikum nr 4	43,4%	69,6%
CKU Ciechanów	8,30%	19,4%

Źródło: Informacja na temat organizacji szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat Ciechanowski w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem prowadzonych w czasie wakacji w obiektach oświatowych remontów i modernizacji.

Na obszarze miasta zlokalizowane są dwie funkcjonujące uczelnie wyższe. Wyższa Szkoła Menadżerska w Warszawie, Filia z siedzibą w Ciechanowie oferuje studia I stopnia na jednym kierunku – zarządzanie i na 10 specjalnościach (marketing, rachunkowość i controlling, zarządzanie przedsiębiorstwem w zintegrowanej Europie, zarządzanie w bankowości i finansach, zarządzanie w sektorze publicznym, zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie w oświacie, zarządzanie bezpieczeństwem narodowym, zarządzanie w służbie zdrowia, zarządzanie logistyką). Co roku do tej jednostki uczęszcza ok. 250 studentów.

Państwowa Uczelnia Zawodowa im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie oferuje 9 kierunków pierwszego stopnia (bezpieczeństwo wewnętrzne, ekonomia, elektronika i telekomunikacja, informatyka, inżynieria środowiska, logistyka, mechanika i budowa maszyn, pielęgniarstwo, praca socjalna oraz rolnictwo), 3 kierunki drugiego stopnia (pielęgniarstwo, praca socjalna oraz zarządzanie) oraz jedno studia jednolite magisterskie (pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna). Na uczelnię uczęszczało w 2021 roku łącznie

niemal 1500 studentów (1220 na studiach stacjonarnych oraz 272 osoby na studiach zaocznych).

Kształcenie wyższe w Ciechanowie zaspakaja potrzeby stosunkowo niedużej grupy absolwentów szkół średnich. Bardzo ograniczona oferta kształcenia na studiach, szczególnie drugiego stopnia, powoduje, że młodzi wyjeżdżają z miasta do większych ośrodków – Warszawy, Olsztyna, Trójmiasta, Białegostoku, Bydgoszczy, Torunia czy Lublina. Młodzież przyciąga do dużych ośrodków akademickich nie tylko oferta kierunków kształcenia, ale także rozwinięta kultura studencka.

1.1.11 Wizerunek miasta

Miasto podąża za trendami i stara się kształtować swoją markę w oparciu o dziedzictwo kulturowe, aktualną ofertę turystyczną i czytelny przekaz graficzny. Najważniejszą atrakcją wyróżniającą Ciechanów jest Zamek Książąt Mazowieckich. Sylweta Zamku znalazła się w głównym logotypie miasta w kolorze pomarańczowym nawiązującym do koloru murów obiektu. Hasłem przewodnim miasta jest „Otwórz się na Ciechanów”, które także stanowi element logotypu. Dodatkowo funkcjonują logotypy dziedzicowe, np. „Otwórz się na Ciechanów ekologiczny”, „Otwórz się na Ciechanów sportowy”.

Odnosząc się do wizerunku miasta, od 2019 roku Park Nauki Torus z „wieżą ciśnień” buduje markę i aktywnie wpływa na rozpoznawalność miasta. Zrewitalizowana wieża otrzymuje wiele nagród jako dobra praktyka działań rewitalizacyjnych.

Urząd Miasta Ciechanów posiada profil na Facebooku, za pomocą którego dzieli się wieloma treściami nawiązującymi do bieżących i planowanych wydarzeń w mieście. Działania marketingowe za pomocą tej platformy należy wyróżnić. Treści wrzucane są regularnie, nawiązują do różnorodnych wydarzeń i są wysokiej jakości.

W 2019 roku Gmina Miejska Ciechanów otrzymała nagrodę GRAND PRIX w konkursie KRYSZTAŁY PR-u w kategorii: „Najlepszy wizerunek w mediach społecznościowych”.

1.1.12 Miejskie innowacje

Miasto Ciechanów podejmuje wiele działań mających na celu wprowadzenie różnorodnych innowacji na obszarze miasta. Celem wprowadzania innowacji w zarządzaniu usługami publicznymi w jednostkach samorządu terytorialnego jest przede wszystkim podniesienie wydajności i jakości świadczonych usług. Nowocześnie realizowane usługi mogą być nośnikiem przewagi konkurencyjnej miasta.

W Ciechanowie w 2021 roku utworzono 13 punktów WiFi z szerokopasmowym Internetem. Zlokalizowane są one w przestrzeniach publicznych, a także budynkach użyteczności publicznej, m.in. w Parku Nauki Torus, Hali Targowej „Błoki”, na placu Jana Pawła II, w obu budynkach urzędu miasta i COEK Studio, oraz miejskim kąpielisku Krubin. W ramach projektu „Publiczny Internet FreeWiFi dla każdego na terenie miasta Ciechanów” mieszkańcy oraz osoby odwiedzające Ciechanów mają możliwość skorzystania z bezpłatnego dostępu do Internetu.

Ciechanów oferuje możliwość interaktywnych spacerów po mieście za pomocą specjalnej strony internetowej:

https://www.umciechanow.pl/informacje_o_ciechanowie/wirtualny_spacer

Dzięki interaktywnym zdjęciom panoramicznym można obejrzeć najciekawsze miejsca w Ciechanowie, m.in. Zamek Księżąt Mazowieckich, ratusz czy wieżę ciśnień. Wirtualny spacer umożliwia również poznanie efektów przeprowadzonych inwestycji i rewitalizacji.

Miasto Ciechanów na bieżąco rozwija także aplikację miejską pn. „Aplikacja Miasto Ciechanów”. Dzięki niej możliwe jest zapoznanie się z bieżącymi informacjami o sytuacji w mieście i okolicy. Możliwe jest także odkrywanie historii miasta, np. poprzez informacje na temat zabytku, który znajduje się w pobliżu. W aplikacji funkcjonuje interaktywny przewodnik po mieście stworzony specjalnie z myślą o przyjeźdźnych. Aplikacja wskazuje dogodne miejsca noclegowe, restauracje, zabytki, obiekty sportowe, miejsca wypoczynku, wydarzenia kulturalne, społeczne i sportowe. Planowane jest także rozszerzenie aplikacji o quizy o mieście.

W maju 2019 roku Ciechanów rozpoczął w zabudowie wielorodzinnej projekt pilotażowego systemu segregacji odpadów oparty na tzw. inteligentnych pojemnikach. Polega on na ważeniu worków z odpadami, które dodatkowo są oznaczone indywidualnymi kodami przypisanymi do gospodarstw domowych i wysyłaniu informacji do centralnego systemu. Rozwiązanie to ma na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców i zapewnienie skutecznego działania na rzecz recyklingu odpadów. Projekt został nagrodzony w konkursie „Innowacyjny Samorząd” w 2020 roku.

Miasto w 2019 roku zrealizowało także innowacyjny projekt pedagogiczny współfinansowany ze środków UE. W dwóch szkołach podstawowych opracowano i wdrożono projekt pt. „Let’s learn English together through art”. Głównym celem innowacji było rozbudzenie w uczniach motywacji do nauki języka angielskiego poprzez ich współpracę z uczniami z Francji, aktywność, twórczość, dociekliwość oraz innowacyjny sposób prezentacji uzyskanej wiedzy (wyraz artystyczny). Przy współpracy z partnerem zagranicznym nauczyciele języka angielskiego z Ciechanowa oraz Meudon opracowali i przetestowali nowe rozwiązania w zakresie nauczania języka obcego.

Do innowacyjnych można zaliczyć również projekt mający na celu aktywizację osób powyżej 60 roku życia pt. Eko Farma Miejska w ramach projektu „Aktywny Senior”. Celem projektu jest umożliwienie uczestnikom korzystania ze zdrowej, ekologicznej żywności, owoców i warzyw, ale także wzmocnienie relacji sąsiedzkich oraz wspólne i aktywne spędzanie czasu. Eko Farma Miejska tworzona jest bez użycia pestycydów przez wszystkie chętne osoby, w tym w szczególności seniorów. Farma zlokalizowana jest w sąsiedztwie COEK Studio.

Ciechanów dysponuje Systemem Informacji Przestrzennej (<http://sip.umciechanow.pl/map>), który jest narzędziem ułatwiającym dostęp do informacji o terenie dla mieszkańców i inwestorów. Pozwala m.in. w łatwy sposób:

- sprawdzić przeznaczenie działki ewidencyjnej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- sprawdzić przeznaczenie terenu w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- sprawdzić czy dla danego terenu jest opracowywany projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- wyszukać działki ewidencyjne po numerze i adresie,
- sprawdzić zasięg obszaru rewitalizacji,
- sprawdzić położenie zabytków na terenie miasta,
- sprawdzić przypisanie działki do poszczególnych stref wynikających z uchwały reklamowej.

1.2 Sfera gospodarcza

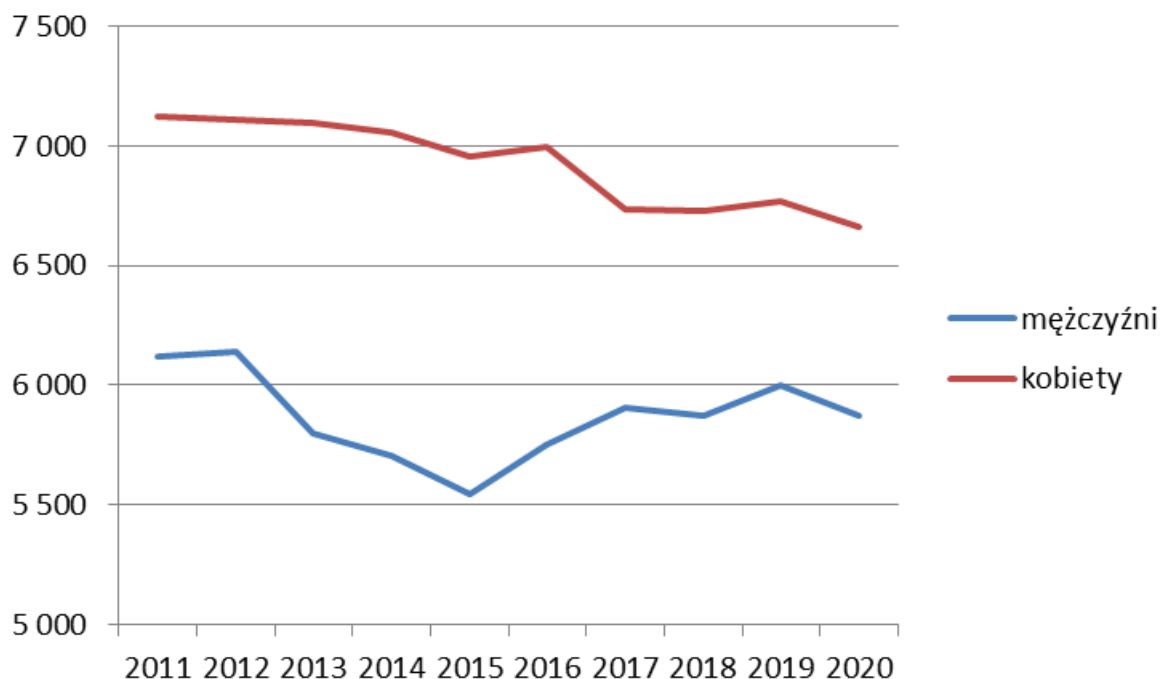
Stan sfery gospodarczej każdej gminy decyduje o sytuacji ekonomicznej mieszkańców, a także w dużej mierze o kondycji finansowej JST. Wyznacza on możliwości rozwojowe gminy, bazując na lokalnych potencjałach i konkurencyjności. Sfera gospodarcza podlega wpływowi wielu czynników, wśród których wyróżnić należy: przedsiębiorczość i aktywność gospodarczą mieszkańców, dywersyfikację i konkurencyjność podmiotów gospodarczych, dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej, możliwości współpracy pomiędzy przedsiębiorcami oraz z jednostkami samorządowymi, obecność i stan instytucji otoczenia biznesu, rozwój i zróżnicowanie usług wszystkich rządów, czy też obecność i stan usług oraz obiektów turystycznych i rekreacyjnych. Ważnym aspektem jest także zdolność gminy do finansowania bieżących oraz przyszłych działań na rzecz rozwoju m.in. sfery gospodarczej. Diagnoza sytuacji w sferze gospodarczej Ciechanowa opiera się o szereg danych i wskaźników pozyskanych z ogólnodostępnych źródeł i przeanalizowanych w odniesieniu do sformułowanej wizji rozwoju miasta i gminy.

1.2.1 Rynek pracy, aktywność ekonomiczna mieszkańców i lokalna gospodarka

Liczba osób pracujących przypadających na 1000 ludności w Ciechanowie wyniosła na koniec 2020 roku 286. Analizując dane z okresu 2011-2020 można stwierdzić, iż ten wskaźnik utrzymuje się na względnie stałym poziomie (średnio 288).

Liczba osób pracujących w Ciechanowie na dzień 31.12.2020 r. wyniosła łącznie 12 531 osób, z czego 5874 osoby stanowili mężczyźni (46,9%), a 6657 kobiety. Analizując ostatnie 10 lat można zauważyć spadek liczby pracujących ogółem. Ta sytuacja dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Jest to związane ze zmniejszającą się liczbą ludności, w tym liczby osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 9 Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w Ciechanowie w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba bezrobotnych z miasta Ciechanów, zarejestrowanych na dzień 31.12.2020 r. wyniosła 1663 osoby. Bez pracy pozostawało nieco więcej kobiet (838) niż mężczyzn (825). Od 2011 roku można zaobserwować niemal dwukrotny spadek tej liczby (na koniec 2011 roku zarejestrowanych było 2965 osób, w tym 1455 kobiet i 1510 mężczyzn).

Pod względem udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym sytuacja także się poprawia. W 2020 roku było to 6,1% mężczyzn oraz 7% kobiet. Warto podkreślić, iż jeszcze w 2013 roku było to odpowiednio 10,8% mężczyzn i 9,6% kobiet, co obrazuje znaczną poprawę sytuacji.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie, między 2011 a 2020 rokiem liczba osób bezrobotnych ogółem zmalała niemal dwukrotnie. Także liczba osób z prawem do zasiłku maleje i w 2020 roku wyniosła 280 osób. Zdecydowany ubytek można także zauważyć wśród osób bezrobotnych poniżej 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia. Wskazuje to na dużo większą aktywizację zawodową zarówno wśród osób wchodzących na rynek, jak osób przed emeryturą.

Liczba kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Od 2011 roku ich liczba nieznacznie zmalała.

Dobrą sytuację na rynku pracy obrazuje także liczba osób długotrwale bezrobotnych, która zmniejszyła się niemal dwukrotnie z poziomu 1513 w 2011 roku do 895 w 2020 roku.

Mieszkańcy Ciechanowa coraz chętniej zdobywają kwalifikacje zawodowe. Od 2011 roku (935 osób) ubyło ponad 350 osób bez kwalifikacji wśród osób bezrobotnych. Także liczba

osób bez doświadczenia zawodowego sukcesywnie się zmniejsza. W 2020 roku wyniosła ona 293 osoby i także była niemal dwukrotnie niższa niż w 2011 roku.

Wśród osób bezrobotnych coraz mniejszy udział stanowią osoby z niepełnosprawnościami. Ich liczba od 2011 roku zmniejszyła się o niemal 50, wynosząc w 2020 roku 81 (w tym 34 kobiety).

Tabela 13 Wybrane kategorie osób bezrobotnych w Ciechanowie w latach 2011-2020

Lata	Ogółem	kobiety	w tym z prawem do zasiłku		do 25 lat		Powyżej 50 roku życia		Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	Długotrwale bezrobotne		Bez kwalifikacji zawodowych		Bez doświadczenia zawodowego		Osoby z niepełnością	
			Ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety		Ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety
2011	2965	1455	471	234	514	255	858	364	227	1513	765	935	472	546	299	129	54
2012	2921	1327	431	194	423	200	915	349	230	1541	735	846	380	522	255	133	60
2013	2993	1357	368	165	403	186	985	387	243	1639	746	826	399	564	271	126	61
2014	2650	1238	319	144	316	156	896	367	232	1568	749	818	402	473	240	135	61
2015	2481	1157	274	139	274	135	832	333	240	1488	707	822	402	459	237	119	53
2016	2235	1093	262	126	252	144	736	301	240	1279	641	734	371	395	221	102	53
2017	1840	919	342	186	209	115	583	218	216	1004	523	602	304	309	171	76	28
2018	1709	896	341	185	165	83	508	205	217	864	479	568	318	293	156	71	29
2019	1534	803	293	164	131	70	441	170	207	815	457	520	278	244	138	65	23
2020	1663	838	280	154	151	79	459	176	210	895	483	571	294	293	146	81	34
ZMIANA	-1302	-617	-191	-80	-363	-176	-399	-188	-17	-618	-282	-364	-178	-253	-153	-48	-20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

W Ciechanowie wg stanu na dzień 31.12.2020 roku funkcjonowało najwięcej podmiotów zatrudniających do 9 osób (102,8) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika systematycznie wzrasta od 2018 roku. Natomiast w przypadku podmiotów zatrudniających 10-49 osób wskaźnik wyniósł 3,1, a w odniesieniu do podmiotów zatrudniających 50-249 osób 0,8. W obu przypadkach wartości wskaźnika utrzymują się na względnie stałym poziomie przez cały analizowany okres. Według danych GUS podmioty zatrudniające 250-999 osób oraz ponad 1000 osób stanowią mniej niż 0,0 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, co nie oznacza, że tych firm nie ma. Na koniec 2020 roku funkcjonowały 2 firmy zatrudniające 250-999 osób oraz jedna firma zatrudniająca 1000 osób i więcej.

Tabela 14 Liczba podmiotów prowadzących działalność w Ciechanowie przypadająca na 1000 mieszkańców ogółem w podziale na klasy wielkości w latach 2011-2020

Podmioty wg klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem										
Klasa wielkości	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-9	93,4	95,0	96,9	97,3	99,1	98,6	96,8	95,6	98,7	102,8
10-49	3,3	3,4	3,4	3,4	3,3	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1
50-249	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na koniec grudnia 2020 roku w Ciechanowie w przeliczeniu na 10 tys. ludności funkcjonowało 1068 podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Liczba ta zwiększa się systematycznie od 2018 roku (997 tego typu podmiotów na 10 tys. ludności).

Najwięcej podmiotów działało w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny (1065), przed budownictwem (sekcja F; 547 podmiotów) oraz działalnością profesjonalną naukową i techniczną (sekcja M; 472 wskazania). Najmniej podmiotów działało w sekcjach B – górnictwo i wydobywanie (4) oraz D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (8). Całkowita liczba podmiotów prowadzących działalność w 2020 roku wyniosła 4687.

Tabela 15 Liczba podmiotów wg sekcji PKD 2007 w Ciechanowie wg stanu na 31.12.2020 roku

Sekcja	2020
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	4
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	341
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	8
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	18
Sekcja F – Budownictwo	547
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, wyłączając motocykle	1 065
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	336

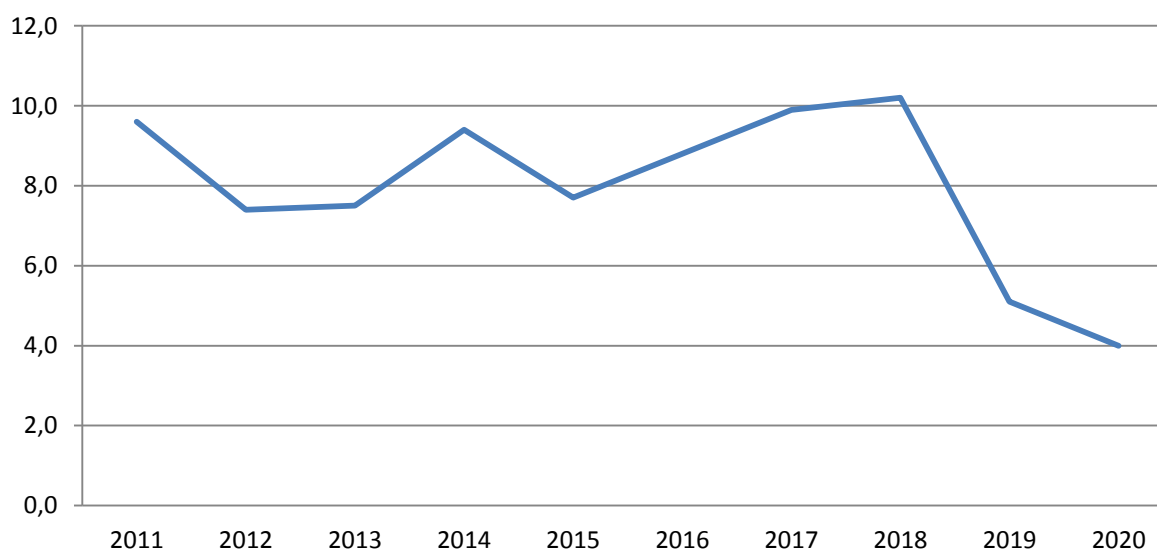
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	90
Sekcja J – Informacja i komunikacja	123
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	101
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	226
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	472
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	187
Sekcja o – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	20
Sekcja P – Edukacja	220
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	392
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	103
Sekcje S i T – Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	398
RAZEM	4 687

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON przypadająca na 1000 mieszkańców Ciechanowa od 2017 roku spada i wyniosła 8,04 na koniec 2020 roku.

Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Ciechanowie w ostatnich latach zdecydowanie się zmniejszył i w 2020 roku wyniósł 4%. Jest to najniższa wartość w analizowanym okresie (od 2011 roku).

Wykres 10 Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Ciechanowie w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Ciechanowie w ostatnich latach spadła liczba nowo zarejestrowanych podmiotów według grup sekcji PKD. W 2020 roku łącznie zarejestrowano 354 nowe podmioty. Najwięcej wśród tzw. pozostałej działalności, przed przemysłem i budownictwem.

Jednocześnie spada liczba podmiotów wyrejestrowanych wg grup sekcji PKD. W 2020 roku było to 188 podmiotów. Jest to najniższa wartość w całym analizowanym okresie.

Tabela 16 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 w Ciechanowie w latach 2011-2020

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007										
ogółem	344	414	450	450	444	389	396	393	380	354
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	1	2	2	2	1	2	2	1	0
przemysł i budownictwo	67	71	63	87	85	76	74	86	89	108
pozostała działalność	277	342	385	361	357	312	320	305	290	246
Podmioty wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007										
ogółem	427	329	340	428	354	400	440	449	232	188
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	2	1	0	3	2	0	4	0	1
przemysł i budownictwo	93	67	79	96	79	74	82	105	54	46
pozostała działalność	330	260	260	332	272	324	358	340	178	141

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Ciechanowie na koniec 2020 roku działalność gospodarczą prowadziły 3 572 osoby fizyczne. Liczba takich działalności stale rośnie od 2017 roku. Przekłada się to na liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym, która systematycznie rośnie od 2017 roku i wyniosła 13,93 w 2020 roku. Najwięcej z nich prowadziło działalność w sekcji G - handel hurtowy i detaliczny. Następne w kolejności są sekcja F - budownictwo, sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz sekcja Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Tabela 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w Ciechanowie wg stanu na dzień 31.12.2020 roku

2020			
ogółem	3 572	Sekcja J - Informacja i komunikacja	109
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	25	Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	94
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	2	Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	28

Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	280	Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	397
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną (...)	2	Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	164
Sekcja E - Dostawa wody (...)	13	Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa	0
Sekcja F - Budownictwo	488	Sekcja P - Edukacja	111
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny	860	Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	362
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	303	Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	48
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	68	Sekcje S, T, U - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników (...); Organizacje i zespoły eksterytorialne	218

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ciechanów znajduje się na obszarze Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Od 2016 roku istniejącą strefę (Kompleks 1 o pow. 6,9674 ha – Wydawnictwo Bauer Sp. z o.o.) poszerzono o kolejne kompleksy. Teren włączony do podstrefy Ciechanów zajmuje łącznie 4,2425 ha. Są to działki miejskie stanowiące trzy kompleksy pod inwestycje. Nowy Kompleks 3 to działka w obrębie Niechodzin-Bielin (0,4497 ha), Kompleks 4 to dwie działki w tym samym obrębie (0,8507 ha i 1,1137 ha), Kompleks 5 to dwie działki w obrębie Szczurzyn (0,2102 ha i 1,6182 ha). Kompleksy 3 i 4 pozostają niezainwestowane, natomiast kompleks 5 jest użytkowany przez Chromavis Service Sp. z o.o. Tereny należące do Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej przeznaczone są pod inwestycje gospodarcze, charakteryzują się dobrym uzbrojeniem, położeniem, inwestujący tam mogą liczyć na ulgi i wsparcie. Możliwa pomoc publiczna ma stanowić główną zachętę do inwestowania. Bieżące informacje dotyczące działek inwestycyjnych znajdują się na dedykowanej stronie WMSSE⁵.

W 2021 roku pojawiły się plany dotyczące budowy Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Ciechanowie inicjowane przez Państwową Uczelnię Zawodową im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie. Jednostka ma wzbogacić ofertę dydaktyczną uczelni, pogłębić

⁵ <http://www.wmsse.com.pl/tereny-inwestycyjne/>

współpracę z przedsiębiorcami a także stać się miejscem dla działalności start-upów zakładanych przez studentów PUZ.

Analiza pozwoleń na budowę w okresie styczeń 2016 - listopad 2021 pozwala stwierdzić, iż kubatura budynków biurowych i konferencyjnych, na które pozyskano pozwolenie na budowę wynosi łącznie nieco ponad 4,6 tys. m³. Więcej budynków i o większej łącznie kubaturze powstaje w handlu, gastronomii i usługach (blisko 122 tys. m³) oraz przemyśle i magazynowaniu (716 tys. m³). Największym inwestorem w branży usługowo-handlowej jest firma prowadząca działalność aptek oraz supermarkety. W przemyśle największymi inwestorami są firmy produkujące papier higieniczny, fabryka narzędzi oraz firma produkująca części samochodowe.

1.2.2 Dochody i wydatki budżetowe miasta

Jeśli impulsy rozwojowe mają być generowane między innymi przez jednostkę samorządu terytorialnego, musi ona posiadać adekwatny finansowy potencjał. Ciechanów pod tym względem posiada bardzo złożoną i zróżnicowaną charakterystykę.

Budżet miasta na 2020 rok wykonany został po stronie dochodów w wysokości 233.272.257,45 zł, a po stronie wydatków wykonanie wyniosło 231.774.671,33 zł. W 2020 r. zmniejszono pierwotnie planowane zadłużenie z tytułu emisji obligacji komunalnych o 7 mln zł, bez konieczności ograniczania realizowanych inwestycji. Przeprowadzona analiza na podstawie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu za 2020 roku obrazuje stabilną sytuację finansową miasta Ciechanów.

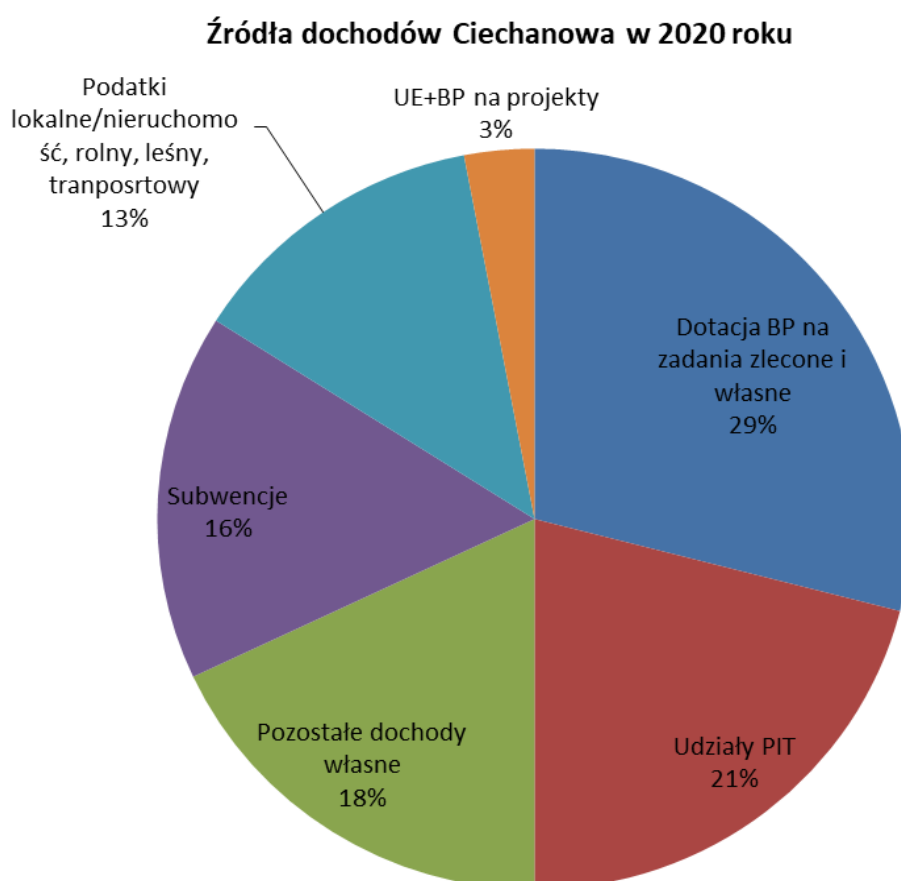
Tabela 18 Dochody i wydatki w mieście Ciechanów w 2020 roku.

Rodzaj dochodów:	233 272 257,45
w tym: dotacje UE i BP na projekty	7 340 989,35
dotacje BP na zadania zlecone	62 304 032,13
udziały w PIT	48 461 999,00
podatek od nieruchomości	28 964 494,52
sprzedaż mienia	2 194 760,73
Rodzaj wydatków:	231 774 671,33
w tym: wydatki majątkowe	26 861 851,98
WYNIK (nadwyżka/deficyt)	1 497 586,12
Wolne środki	11 774 060,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Raportu o stanie miasta za 2020 rok

Największą pozycję dochodów budżetu w 2020 roku stanowiły dochody własne, na które składają się podatki lokalne (od nieruchomości rolnej, leśnej, transportowej) oraz pozostałe dochody własne. Łącznie ich realizacja stanowiła 73,9 mln zł (31% dochodów ogółem). Drugą co do wielkości pozycją dochodową były dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych, głównie na zasiłki i pomoc społeczną w kwocie 67,2 mln zł, co stanowiło 29% ogółem dochodów. Trzecią, co do wielkości pozycją to udziały w podatku PIT. Do budżetu z tego tytułu wpłynęło w omawianym roku 48,5 mln zł, tj. 21% dochodów ogółem. Ponadto w 2020 roku Ciechanów mógł liczyć na dochody pochodzące z subwencji (16%), a także pozyskanych dotacji z UE i budżetu państwa na współfinansowanie projektów inwestycyjnych oraz społeczno-edukacyjnych, które wyniosły 7,3 mln zł, co stanowiło 3% dochodów ogółem.

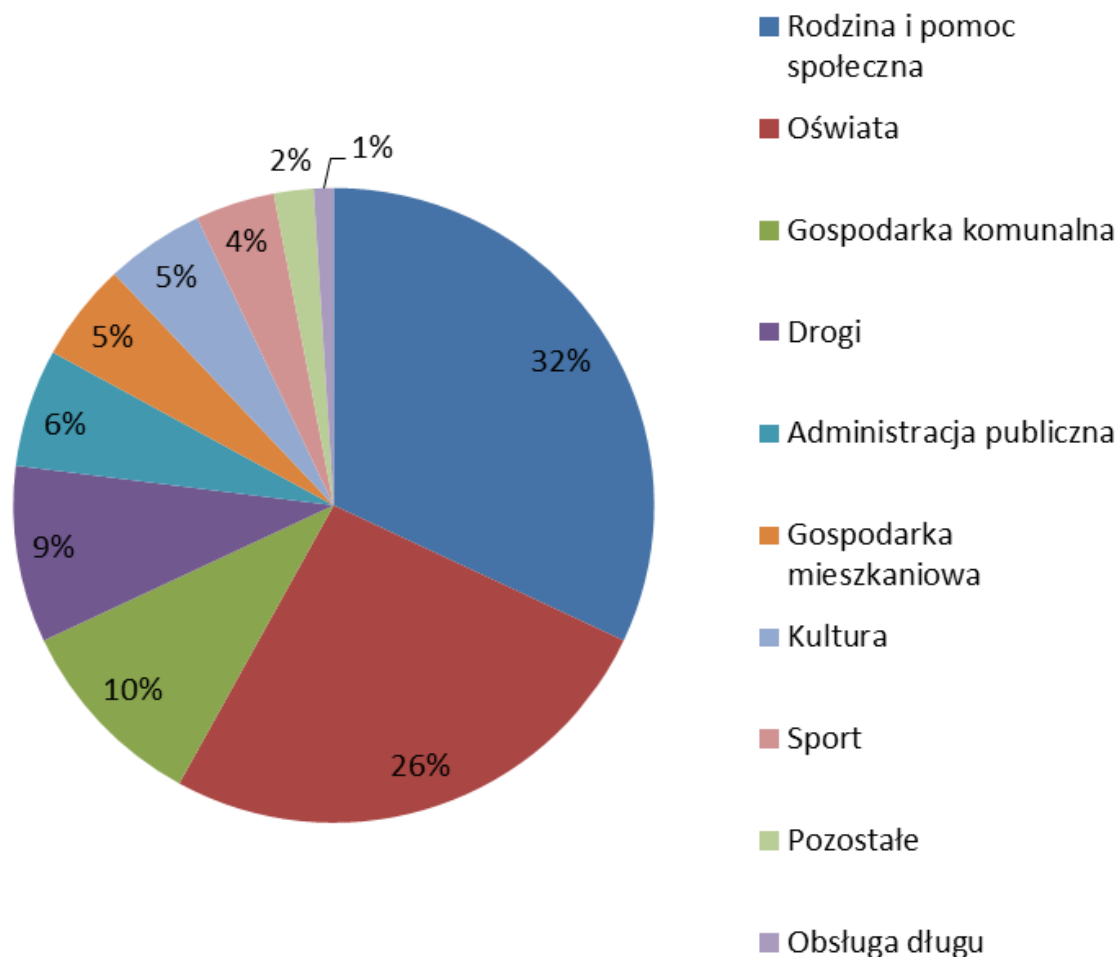
Wykres 11 Struktura dochodów w Ciechanowie w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie miasta za 2020 rok

Najwyższy udział w strukturze wydatków budżetu w 2020 roku stanowiły wydatki na wypłatę świadczeń wychowawczych, rodzinnych oraz zasiłków z pomocy społecznej (ok. 74 mln zł; 32% udziału w wydatkach) oraz wydatki na oświatę (ponad 61,4 mln zł; 26% wydatków). Trzecią co do wielkości grupę stanowiły wydatki na gospodarkę komunalną (10%), drogi (9%), administrację publiczną (6%), gospodarkę mieszkaniową i kulturę (po 5%) oraz sport (4%). Ciechanów w 2020 roku przeznaczył jeszcze 2% na pozostałe wydatki oraz 1% na obsługę długu.

Wykres 12 Struktura wydatków w Ciechanowie w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie miasta za 2020 rok

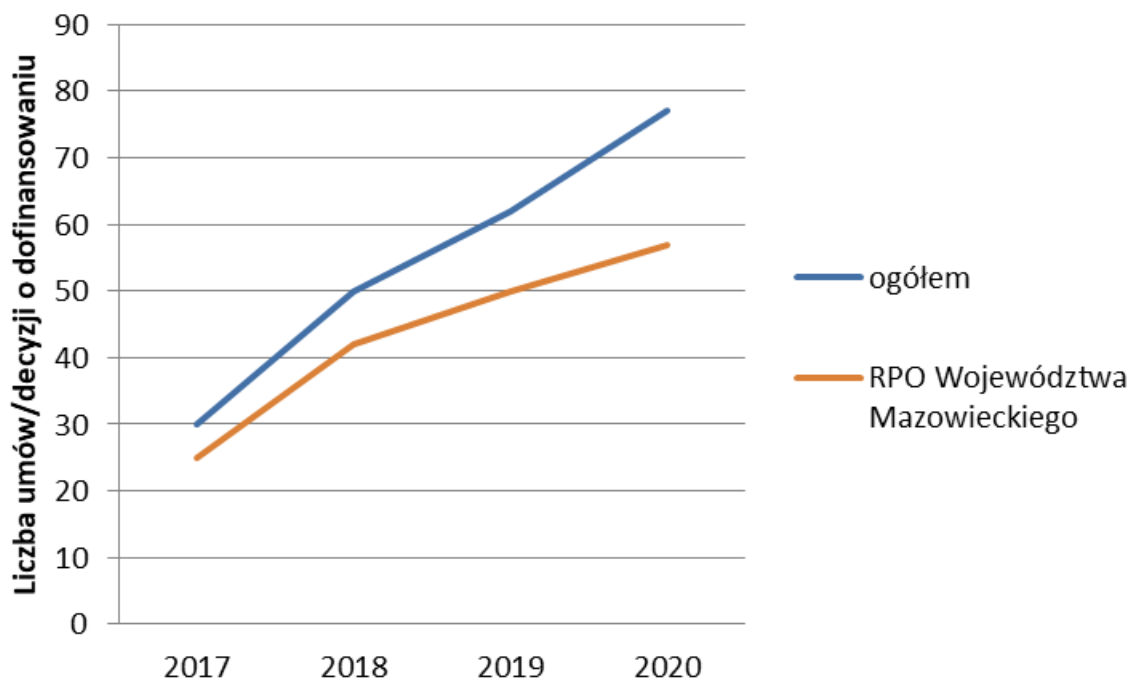
Na podstawie Raportu o stanie miasta za 2020 rok można stwierdzić, iż wykonanie wydatków inwestycyjnych dotyczyło głównie sfery przestrzennej miasta. Wykonywane były inwestycje związane z: budową i rozbudową dróg oraz towarzyszącej im infrastruktury, z montażem odnawialnych źródeł energii, rewaloryzacją budynków mieszkalnych, budową parkingu w rejonie dworca PKP, budową oświetlenia czy budową innych miejsc parkingowych. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach ogółem na transport i łączność wyniósł 73,13%, co potwierdza wiele inwestycji realizowanych przez miasto w tym zakresie.

Ciechanów z roku na rok coraz chętniej korzysta ze środków unijnych. Do 2020 roku instytucje, firmy i JST z tego terenu, podpisały łącznie 77 umów na dofinansowanie w ramach funduszy europejskich. Aż 57 umów zawartych było w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego. Ponadto podpisano 11 umów w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, 4 umowy w ramach Programu

Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, 3 umowy w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz 2 umowy w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa.

Wykres 13 Liczba umów/decyzji o dofinansowaniu ze środków UE ogółem i pochodzących z RPO Województwa Mazowieckiego w Ciechanowie w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.3 Sfera przestrzenna i środowiskowa

Sfera przestrzenna jest ważnym obszarem warunkującym jakość życia mieszkańców gminy, a także czynnikiem, który może zachęcać osoby z innych gmin do przeprowadzenia się. Dostępność fizyczna i ekonomiczna do mieszkań, a także obecność infrastruktury technicznej, jej jakość oraz dostępność, w dużej mierze wpływają na warunki życia mieszkańców gminy. Oprócz zapewnienia podstawowych warunków do egzystencji na akceptowalnym poziomie, infrastruktura techniczna wpływa także na poczucie bezpieczeństwa, dostępność komunikacyjną oraz możliwość spędzania czasu wolnego. Sfera ta dotyka więc z jednej strony najbardziej pilnych potrzeb każdego człowieka, z drugiej zaś może zaspokajać potrzeby wyższego rzędu i wpływać na ogólny wizerunek gminy w oczach mieszkańców i przyjezdnych.

Sytuacja w sferze środowiskowej także oddziałuje na jakość życia mieszkańców gminy. Wiąże się ona przede wszystkim ze stanem powietrza, wody oraz gleby, czyli głównymi komponentami środowiska. Jakość lokalnego środowiska warunkująca możliwości korzystania z jego walorów w dużej mierze zależy od sposobu jego eksploatacji. Ważną rolę odgrywają tu działania związane z racjonalnym gospodarowaniem zasobami środowiska, przeciwdziałaniem zanieczyszczeniom oraz przywracaniem elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

1.3.1 Położenie i zewnętrzna dostępność komunikacyjna

Ciechanów położony jest w północnej części województwa mazowieckiego, zajmując powierzchnię 32,78 km². Pod względem fizjograficznym obszar, który zajmuje miasto, należy do Niziny Mazowiecko-Podlaskiej (będącej częścią Niziny Północnomazowieckiej) ukształtowanej podczas czwartorzędowego zlodowacenia środkowopolskiego.

Około 100 km na południe od miasta znajduje się Warszawa, 90 km na południowy-zachód położony jest Płock, 80 km na północny wschód zlokalizowana jest Ostrołęka, 90 km na wschód Ostrów Mazowiecka, a 120 km na północ od Ciechanowa znajduje się Olsztyn.

Ciechanów położony jest na styku dwóch dróg krajowych: drogi krajowej nr 50 (Ciechanów-Ostrów Mazowiecka) oraz drogi krajowej nr 60 (Łęczyca-Ostrów Mazowiecka). Przez miasto przebiegają także drogi wojewódzkie nr 615 (w kierunku Mławy), 616 (w kierunku Rembielina) oraz 617 (w kierunku Przasnysza). Powyższe drogi mają znaczenie raczej regionalne i lokalne. Największe znaczenie nadać należy drodze krajowej nr 50 ze względu na stosunkowo korzystne połączenie ze stolicą województwa. W odległości ok. 25 km na zachód przebiega także droga ekspresowa S7, którą można w wygodny sposób dotrzeć zarówno do Warszawy, jak i na północ - do Elbląga i Trójmiasta.

Przez miasto przebiega linia kolejowa E-65 (Warszawa-Gdynia) na której znajdują się dwie stacje: Ciechanów i Ciechanów Przemysłowy. Magistrala E65 należy do VI Europejskiego Korytarza Transportowego łączącego państwa nadbałtyckie z krajami położonymi nad Morzem Adriatyckim i na Bałkanach. Na terenie kraju linie kolejowe PKP PLK tworzące ciąg E65 mają przebieg południkowy. Linia kolejowa E65 na terenie Polski przebiega przez następujące miejscowości: Gdynia – Warszawa – Zawiercie – Katowice – Zebrzydowice. Na

odcinku Gdynia-Warszawa linia kolejowa E65 została zmodernizowana i przygotowana do jazdy pociągów ze znacznie większą prędkością.

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku podkreślano potrzebę usprawnienia powiązań komunikacyjnych Ciechanowa z Warszawą. W obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze stanowiącej aktualizację głównego dokumentu strategicznego województwa, częściowo powtórzono te zapisy, nie odnosząc ich jednak bezpośrednio do ciechanowskiego obszaru strategicznej interwencji. W celu strategicznym „Dostępne i mobilne Mazowsze” w priorytetowych kierunkach działań założono rozbudowę i modernizację transportu kolejowego, w szczególności poprzez inwestycje w linie poprawiające dostępność ośrodków subregionalnych oraz budowę dróg krajowych do ośrodków subregionalnych słabo skomunikowanych z Warszawą i z sąsiednimi ośrodkami rozwoju kraju.

Od 2013 roku na obszarze miasta funkcjonuje lądowisko sanitarne, położone przy ul. Powstańców Wielkopolskich 2, które przeznaczone jest do wykonywania startów i lądowań śmigłowców sanitarnych oraz ratowniczych. Lądowisko znajduje się pod zarządem Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego SPOZ.

1.3.2 Wielkość miasta i zasięgi oddziaływania

Ciechanów ze względu na swoje położenie, a także liczbę ludności i pełnione funkcje zaliczany jest do miast o znaczeniu subregionalnym. Spośród miast z województwa mazowieckiego podobną liczbę ludności posiada Żyrardów, Otwock i Piaseczno. Ciechanów został wskazany w opracowaniu pt. Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze jako miasto silnie tracące funkcje o niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej spełniając 6 (na 7) kryteriów pod względem utraty funkcji.

W promieniu 200 km od Ciechanowa położone są takie miasta, jak Warszawa, Białystok, Olsztyn, Toruń, Bydgoszcz, Płock, Łódź czy Radom. Ośrodki te silnie oddziałują na miasto, m.in. poprzez przyciąganie zasobów ludzkich, których podaż pracy nie odpowiada ilościowo i jakościowo popytowi na pracę w mieście. Ciechanów z kolei ma szansę przyciągnąć do pracy mieszkańców okolicznych powiatów oraz mniejszych miejscowości, takich jak Przasnysz, Mława, Płońsk czy Maków Mazowiecki.

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ - Innowacyjne Mazowsze Ciechanów wraz z miejskim obszarem funkcjonalnym tworzy samodzielnie obszar strategicznej interwencji zaliczany do OSI – potencjalnych biegunów wzrostu. Polityka rozwoju województwa skupiona będzie na wzmocnieniu powiązań wewnątrz miejskich obszarów funkcjonalnych w celu pobudzenia ich potencjału biegunów wzrostu. Subregion ciechanowski (NUTS 3) został z kolei zaliczony do problemowych obszarów strategicznej interwencji.

1.3.3 Uwarunkowania przestrzenne

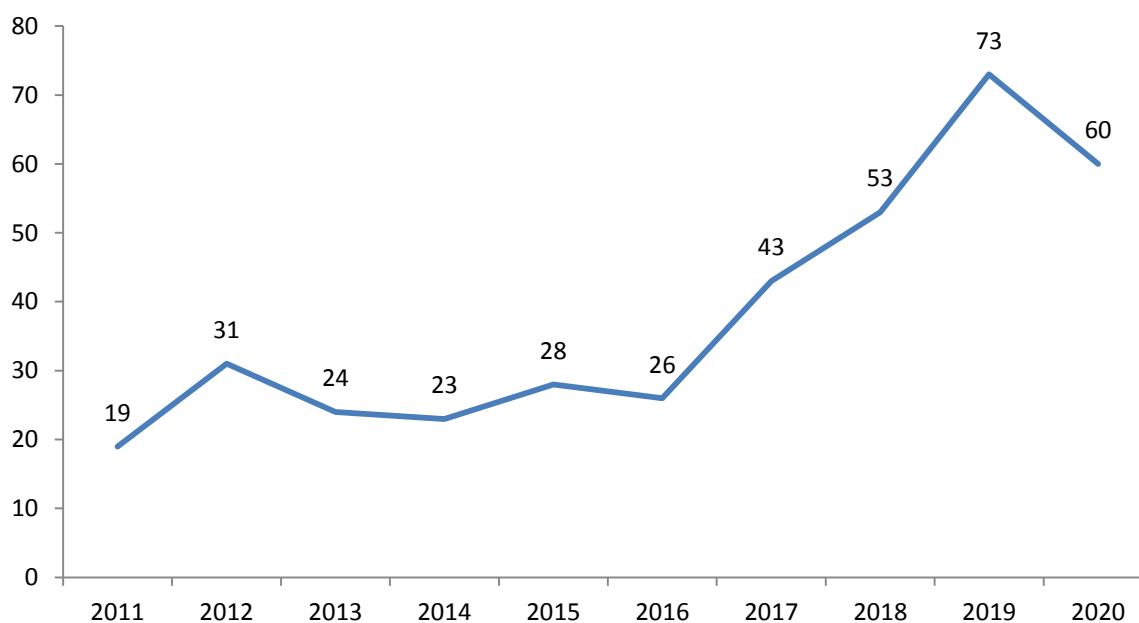
Ciechanów jest jednym z najstarszych miast na Mazowszu Północnym, którego historia sięga VII wieku. Po zakończeniu II wojny światowej miasto zaczęło prężnie się rozwijać w kierunku

przemysłowym, stale zyskując na znaczeniu. Rozwój w tym kierunku poskutkował wydzieleniem dzielnicy przemysłowej, która do obecnych czasów zlokalizowana jest w lewobrzeżnej części miasta. W 1975 roku Ciechanów stał się stolicą województwa, co dodatkowo napędzało jego rozwój. Niestety, wraz ze zmianami systemowymi miasto dotknęła fala bezrobocia, a dotychczasowy rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny miasta został zatrzymany. W efekcie obecnie Ciechanów dysponuje terenami poprzemysłowymi, które w dużej części znajdują się w posiadaniu osób fizycznych i prawnych.

Na koniec 2020 roku na terenie miasta obowiązywały 42 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące łącznie powierzchnię 960,75 ha. Należy podkreślić, iż między 2014 a 2020 rokiem uchwalono 8 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miasto przewiduje uchwalenie kolejnych MPZP, co zawarte zostało w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Ciechanów. Na koniec 2021 roku trwały prace nad 7 kolejnymi MPZP w następujących rejonach: Bloki II, Bloki I-B, , Gostkowska-Prymasa Tysiąclecia, Sońska – Krucza, Mławska II, dla działki nr ewidencyjny 789/1 z obrębem 10-Śródmieście oraz dla obszaru w rejonie ulic św. Franciszka, Batalionów Chłopskich, Amarantowej i Błękitnej.

Liczba decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w Ciechanowie od 2011 roku znacznie wzrosła. W 2019 roku wydano najwięcej takich decyzji, tj. 73. Natomiast w 2020 roku wydano 60 decyzji, co było drugim najwyższym wynikiem w analizowanym okresie.

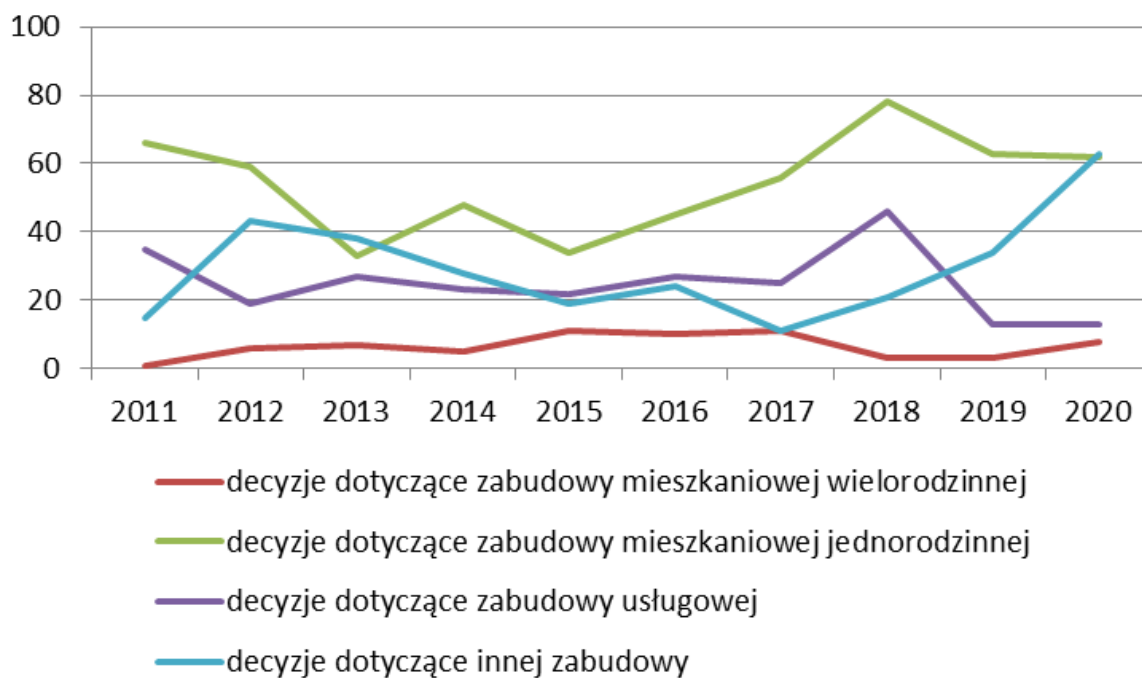
Wykres 14 Liczba decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w Ciechanowie w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Ciechanowie w 2020 roku wydano łącznie 146 decyzji o warunkach zabudowy. Na tę liczbę składa się 8 decyzji dotyczących zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, 62 dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, 13 decyzji dotyczących zabudowy usługowej i 63 decyzje dotyczące innej zabudowy.

Wykres 15 Liczba decyzji dotyczących różnych typów zabudowy wydanych w Ciechanowie w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ciechanów posiada Lokalny Program Rewitalizacji miasta od 2005 roku, który był już kilkakrotnie aktualizowany. Obecnie Uchwałą nr 144/XIII/2019 Rady Miasta Ciechanów z dnia 31.10.2019 r. przyjęta została najnowsza aktualizacja, która wpisana została w I kwartale 2020 roku do wykazu programów rewitalizacji województwa mazowieckiego. Obszar rewitalizacji podzielony został na 4 podobszary: Śródmieście, Bloki, Osada Fabryczna oraz Obszary poprzemysłowe. Przyjęty podział odzwierciedla różnorodność wewnętrzną obszaru rewitalizacji m.in. ze względu na zabudowę, historię czy pełnione funkcje.

Niewątpliwie proces rewitalizacji prowadzony w mieście wpłynął na duże zmiany przestrzenne w Ciechanowie. Dostęp do środków unijnych, a także zwiększająca się świadomość władarzy miejskich i mieszkańców prowadzi do systematycznej poprawy jakości przestrzeni w mieście. Odnowionych zostało wiele budynków i przestrzeni publicznych, które mają lepiej służyć mieszkańcom.

W mieście jest stosunkowo wiele terenów zieleni. Duże znaczenie dla Ciechanowa ma klin zieleni przebiegający wzdłuż rzeki przez jego centralną część. W ciągu ostatnich trzech lat powstały dwa nowe parki: Miejski Park „Jeziorko” oraz Miejski Park Ojców im. Wacława Pikusa. Ciechanów posiada również lasy, jeden na Krubinie, drugi bezpośrednio przy osiedlu Zachód. Ponadto corocznie zwiększa się liczba nasadzeń w istniejących parkach: Parku im. J. Dąbrowskiego oraz Parku im. M. Konopnickiej. W ramach akcji sadzenia drzew przez ojców po narodzeniu dziecka, powstaje kolejny zadrzewiony kompleks.

Ciechanów jest miastem z czytelną strukturą przestrzenną. Funkcje poszczególnych obszarów nie mieszają się. W centralnej części miasta zlokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa (wielorodzinna i jednorodzinna) oraz mieszkaniowo-usługowa. W centrum, wzdłuż rzeki Łydyny, która dzieli miasto na dwie części - wschodnią i zachodnią,

zlokalizowany jest pas zieleni, otaczający m.in. Zamek Książąt Mazowieckich czy Stadion MOSIR. Obecność swego rodzaju klina zieleni dodaje miastu cennego waloru przyrodniczego i estetycznego. Miasto podzielone jest również na dwie części przez przebiegającą linię kolejową. W południowej części obecna jest dzielnica przemysłowa, wyraźnie rozdzielona przestrzennie od innych części miasta. Na obrzeżach miasta zlokalizowane są przeważnie grunty orne, zadrzewione i zakrzewione. Zabudowa względem centrum miasta jest zdecydowanie rozrzedzona i składa się głównie z jednorodzinnych budynków wolnostojących.

Ciechanów nie mierzy się z procesem suburbanizacji w obrębie miasta. W kilku miejscach na terenie miasta powstają osiedla domów jednorodzinnych znacznie oddalone od centrum, niekiedy przy samej granicy Ciechanowa. Są to jednak obszary planowanego rozwoju zabudowy.

W Ciechanowie zlokalizowanych jest kilka większych obiektów handlowych, tj Galeria Dekada, Galeria Bonus, CH Panorama, CH Mrówka, Hala Targowa „Bloki”. Nazwy obiektów błędnie sugerują istnienie dużej ilości sklepów i usług. Niestety liczba punktów handlowo – usługowych waha się od kilku do kilkunastu. Nieco większe zaplecze posiada miejska Hala Targowa oraz CH Mrówka. Najbliżej zlokalizowane są galerie handlowe znajdujące się w Gminie Opinogóra Górna.

Na obszarze miasta Ciechanów obowiązuje także Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024. Ma on za zadanie pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobami stanowiącymi dziedzictwo kulturowe miasta, wskazując zadania ukierunkowane m.in. na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności dla mieszkańców i turystów.

Większość zabytków obecnych na obszarze miasta zlokalizowanych jest w jego śródmiejskiej, prawobrzeżnej części. Zdecydowanie najbardziej rozpoznawalnym jest Zamek Książąt Mazowieckich. Oprócz niego w Ciechanowie znajdują się liczne budynki i kamienice, kościoły. Wśród nich warto wyróżnić neogotycki ratusz, kościół farny, dzwonnice na Farskiej Górze, kościół poklasztorny wraz z bramą-dzwonnice, secesyjną kamienicę Brudnickich, dom mieszkalny Baranowskich, kamienicę rodziny Pianki, komin cegielni czy cmentarz parafialny.

W Ciechanowie od 2016 roku obowiązuje tzw. uchwała krajobrazowa, która wprowadza zasady umieszczania nośników reklamowych, szyldów, obiektów małej architektury i ogrodzeń na terenie miasta. Jej celem jest poprawa wizerunku miasta poprzez m.in. odświeżenie witryn i budynków, uporządkowanie reklam wolnostojących, usunięcie banerów reklamowych z ogrodzeń, ochronę zabytków, architektury i przyrody. Po wprowadzonych w 2019 roku zmianach w uchwale w sprawie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, dokument dzieli obszar miasta na pięć stref o różnych regulacjach sytuowania tablic reklamowych, urządzeń reklamowych, obiektów małej architektury oraz ogrodzeń. Warto podkreślić, iż Ciechanów jako pierwsze miasto w Polsce przyjął uchwałę krajobrazową.

1.3.4 Infrastruktura drogowa i transport publiczny

Ciechanów jest miastem, które jak wiele innych mierzy się z dynamicznym rozwojem transportu indywidualnego. Uwidaczniane są problemy zarówno z jakością infrastruktury, jak i poczuciem bezpieczeństwa oraz swobodą przemieszczania się. Bezpośrednio przekłada się to na jakość życia.

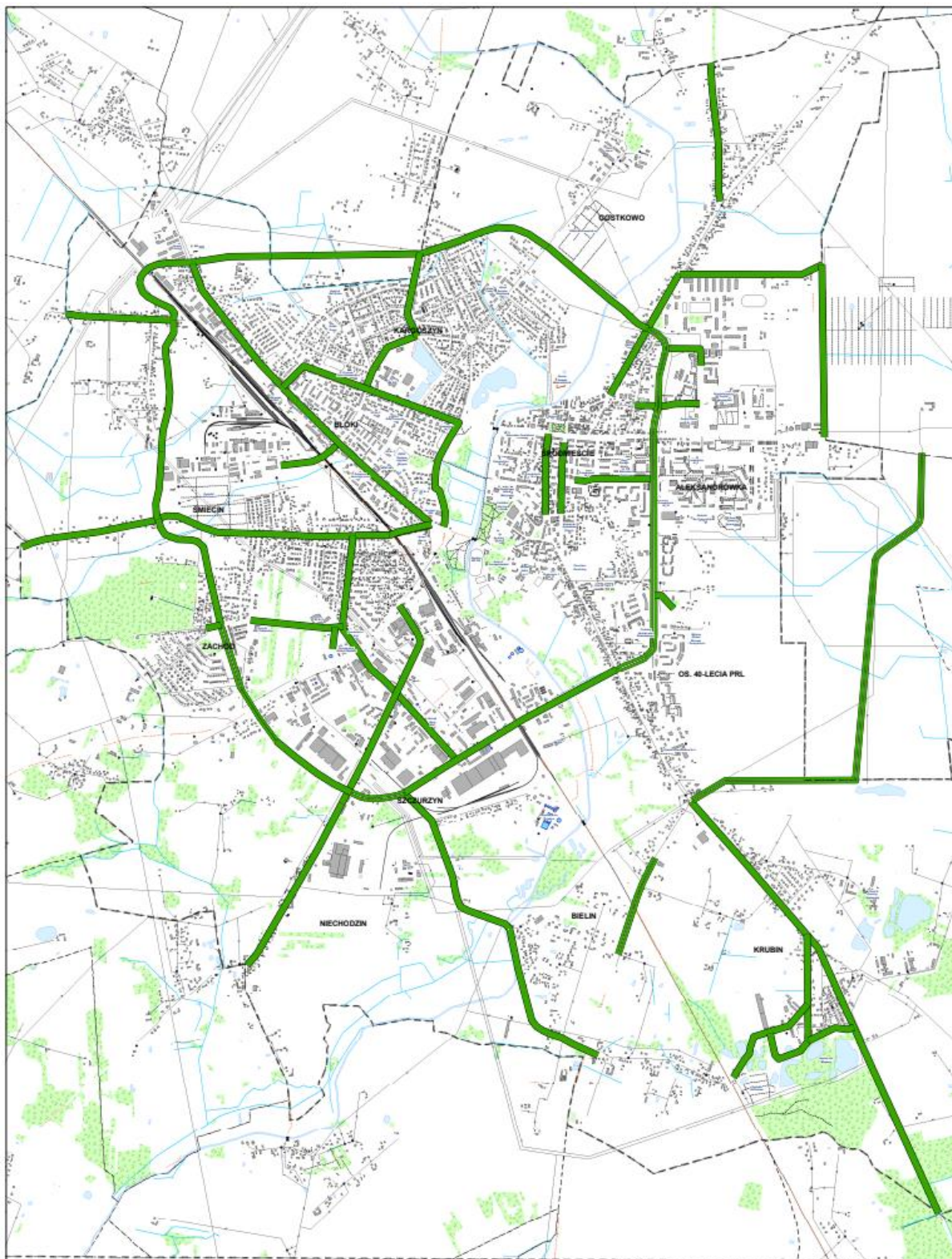
Na koniec 2020 roku w Ciechanowie funkcjonowało łącznie ponad 131 km dróg. Zdecydowaną większość (ponad 103 km) stanowiły drogi o powierzchni twardej ulepszonej, w tym: 103,12 km dróg bitumicznych, 0,7 km dróg betonowych, 11,85 km dróg wyłożonych kostką.

Ciechanów położony jest na skrzyżowaniu dróg krajowych o wysokim natężeniu ruchu tranzytowego: DK50 stanowiącej obwodnicę tranzytową aglomeracji warszawskiej oraz DK60 łączącej Ostrów Mazowiecką z Płockiem, Łęczycą i Autostradą A1.

Wg danych GUS na koniec 2020 roku w Ciechanowie mieszkańcy mogli korzystać z 46,4 km ścieżek rowerowych, choć jeszcze w 2011 roku było to jedynie 6,7 km. Świadczy to o dużym zaangażowaniu miasta w tworzenie infrastruktury rowerowej.

Warto podkreślić, że w Ciechanowie od 2018 roku działa rower miejski. Mieszkańcy w 2021 roku mogli korzystać z 10 stacji wyposażonych w terminal umożliwiający wypożyczenie roweru. Do dyspozycji jest w sumie 96 rowerów, w tym: 88 standardowych, 2 tandemy, 4 rowery z siedziskiem dla dziecka i 2 dziecięce. Od 2021 roku mieszkańcy mogą korzystać także z 40 elektrycznych hulajnóg, które zostały rozmieszczone w przestrzeni miasta w 21 specjalnie wyznaczonych strefach, gdzie możliwe jest rozpoczęcie i zakończenie wynajmu. Dzięki tym działaniom zwiększa się mobilność mieszkańców w ramach miasta. Korzystnym efektem jest też brak spalin generowanych przez pojazdy spalinowe. W planach miasta znajduje się dalsza modernizacja i rozbudowa sieci ścieżek rowerowych.

Rysunek 1 Mapa ścieżek rowerowych w Ciechanowie

Źródło: Urząd Miasta Ciechanów - Wydział Planowania Przestrzennego

Świadczenie usług publicznych w ramach publicznego transportu zbiorowego w komunikacji miejskiej na terenie Gminy Miejskiej Ciechanów jest realizowane przez ZKM Sp. z o.o. w Ciechanowie na podstawie umowy 1ZKM/2015 z dnia 29.12.2015 r. na lata 2016-2026. Umowa została zawarta na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 16.12.2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (tj. Dz. U z 2020 r., poz. 1944 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem przepisów Rozporządzenia (WE) Nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23.10.2007 r. w sprawie usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego oraz uchylające Rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1191/69 i (EWG) Nr 1107/70, a także orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości dotyczącego podmiotu wewnętrznego. W treści umowy Gmina Miejska Ciechanów zwana jest „Gminą”, „Miastem” lub „Organizatorem”, a Zakład Komunikacji Miejskiej Sp. z o. o. w Ciechanowie „Spółką”, „Operatorem” lub „ZKM”.

W 2020 r. ZKM Sp. z o.o. sprzedał 769 299 szt. biletów jednorazowych, 6 674 szt. biletów okresowych i 371 szt. innych biletów okresowych. W 2020 roku zostało przewiezionych 1 108 396 pasażerów. Do tej liczby należy dodać około 300 tysięcy pasażerów, którzy korzystają z przejazdów bezpłatnych na podstawie ulg przewozowych.

W 2020 roku komunikacja miejska składała się łącznie z 18 linii autobusowych (linie od 0 do 11 oraz linie A,B,C,D,K i M). Pasażerowie mieli do dyspozycji 275 przystanków, z czego 80 z nich posiadało wiaty przystankowe. Tabor autobusów ZKM w Ciechanowie jest bardzo zróżnicowany. Flota składała się z autobusów produkowanych w latach 2001-2009 z silnikami o normach emisji na poziomie EURO IV i niższe, a także nowszymi pojazdami wyprodukowanymi w latach 2013-2019 o normach EURO V oraz EURO VI. ZKM posiada również od 2018 roku w swoim taborze autobus elektryczny marki Solaris Urbino. Autobus jest napędzany silnikiem elektrycznym o mocy 160 kW. Posiada litowo-jonowe baterie trakcyjne o łącznej pojemności 160 kWh.

W ramach rządowego Programu Budowy 100 Obwodnic na lata 2020-2030 w I połowie 2021 rozpoczęły się prace projektowe dla budowy obwodnicy Ciechanowa. W ramach tej inwestycji przewiduje się budowę około 16 km odcinka drogi klasy GP po nowym śladzie, po południowej stronie miasta. Dodatkowo zakłada się budowę systemu odwodnienia drogi, urządzeń ochrony środowiska, elementów bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz przebudowę infrastruktury technicznej kolidujące z drogą.

1.3.5 Mieszkalnictwo

Dostępność fizyczna i ekonomiczna do mieszkań jest kluczowym czynnikiem wpływającym na atrakcyjność miasta jako miejsca zamieszkania. Przyszłość Ciechanowa w dużej mierze zależy od tego, czy depopulacja zatrzyma się lub zwolni tempo. Miasto musi poprawiać sytuację mieszkaniową swoich mieszkańców, szczególnie tych, którzy, wchodząc w dorosłość, tworzą osobne gospodarstwo domowe. Zasobem mieszkaniowym miasto może także przyciągać nowych mieszkańców.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w Ciechanowie charakteryzuje się trendem rosnącym. Wg danych GUS na koniec 2020 roku było to 313 mieszkań o łącznej powierzchni

użytkowej na poziomie 22 198 m². Dla porównania w 2011 roku oddano do użytku zaledwie 75 mieszkań. W 2020 roku przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 70,9 m².

Według Raportu o stanie miasta za 2020 rok, Ciechanów dysponował 1766 lokalami komunalnymi o łącznej powierzchni 126 068,19 m² znajdującymi się w 199 budynkach. Liczba lokali socjalnych w 2020 roku wynosiła 279 o łącznej powierzchni 9 297,67 m².

1.3.6 Miejski obszar funkcjonalny Ciechanowa – potencjalny biegun wzrostu

MOF Ciechanowa został wskazany w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ - Innowacyjne Mazowsze jako obszar strategicznej interwencji o typie potencjalnego bieguna wzrostu. W dokumencie podkreśla się, że miasto zaliczane do miast średnich tracących funkcje posiada potencjał do pełnienia funkcji bieguna wzrostu pod warunkiem wzmocnienia i wykorzystania istniejącego potencjału. Wymagać to będzie rozwoju efektywnej współpracy samorządów MOF Ciechanowa, niwelowania ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych. Podkreśla się również, że rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych powinien być powiązany z rozwojem obszarów strategicznej interwencji problemowych, do których zaliczono podregion ciechanowski (NUTS 3). Samorząd województwa mazowieckiego, określając politykę regionalną względem MOF miast subregionalnych, zwraca uwagę na konieczność doskonalenia zintegrowanego zarządzania i współzrządzenia rozumianego jako podejmowanie i prowadzenie efektywnej współpracy samorządów, instytucji, grup społecznych i gospodarczych z obszaru poszczególnych MOF.

Zbiorczo dla wszystkich miejskich obszarów funkcjonalnych województwa mazowieckiego założono koncentrację na:

- uporządkowaniu gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego w miejskich obszarach funkcjonalnych, obejmującym w szczególności koordynację procesów planowania przestrzennego w celu ochrony ładu przestrzennego, terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy, chaosem inwestycyjnym i przeznaczaniem gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jak też rewitalizację oraz dbałość o dostęp do wysokiej jakości terenów zieleni i ograniczanie emisji hałasu;
- rozwoju efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym, tj. rozwoju infrastruktury pieszej, zintegrowanej sieci tras rowerowych zgodnej ze standardami określonymi na poziomie województwa połączonej z trasami wojewódzkimi, a także niskoemisyjnego transportu zbiorowego zintegrowanego z systemem wojewódzkim;
- poprawie jakości powietrza, w tym kompleksowej modernizacji energetycznej budynków, likwidacji źródeł niskiej emisji, inwestycjach w OZE, tworzeniu korytarzy regeneracyjnych miast, rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ograniczaniu indywidualnego ruchu samochodowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych;

- zwiększeniu efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych;
- rozwoju lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego w celu zapewnienia równowagi popytowo-podażowej na rynku pracy i niwelowania zjawiska bezrobocia strukturalnego;
- zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i rozwoju przedsiębiorczości w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłów przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji.

1.3.7 Uwarunkowania przyrodnicze i stan środowiska

Uwarunkowania przyrodnicze, co można stwierdzić na podstawie ruchów migracyjnych ludności, odgrywają coraz większą rolę w decyzjach o lokalizacji miejsca zamieszkania. Środowisko przyrodnicze podlega z jednej strony ogromnej presji inwestycyjnej, z drugiej staje się przedmiotem troski w polityce przestrzennej. Dylemat obowiązku ochrony środowiska przyrodniczego i konieczności wygospodarowania nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jest szczególnie rozważany przy ustalaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego i konstruowaniu modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

Obszar gminy miejskiej Ciechanów należy do obszaru dorzecza Wisły regionu wodnego Środkowej Wisły oraz zlewni Wkry. Główną oś hydrograficzną miasta tworzy rzeka Łydynia. Rzeki w myśl Ramowej Dyrektywy Wodnej zostały ujęte w podstawową jednostkę gospodarowania wodami zwaną jednolitą częścią wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych.

Zgodnie z aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na lata 2016-2021 (aPGW), którego obowiązywanie zostało wydłużone, zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2368), miasto Ciechanów, położone na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

1) Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

- PLRW200017268892 (Sona od źródeł do dopływu spod Kraszewa),
- PLRW200019268699 (Łydynia od Pławicy do ujścia),
- PLRW20001726866 (Łydynia od źródeł do Pławicy);

2) Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):

- PLG200049.

Rada Ministrów 18 października 2016 roku przyjęła Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U. z 2016 r., poz. 1841). Gmina Miejska

Ciechanów nie została przydzielona do żadnej grupy ryzyka powodziowego. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego zostały wykonane dokładne mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Rzeką Łydynia jest osią hydrograficzną miasta – przepływa przez Ciechanów na odcinku o długości ok. 9,1 km. Dolina rzeki charakteryzuje się: zmienną szerokością od 250 do 800 m i wcięciem w wysoczyznę morenową na głębokość od kilku do kilkunastu metrów, występującymi torfami i piaskami oraz pierwszym poziomem wód gruntowych zalegającym przeważnie na głębokości 2 m p.p.t., miejscami występują podmokłości. Łydynia jest rzeką nizinną z charakterystycznymi niżówkami w okresach letnio-jesiennych i wezbrzeniami wód w okresie wiosennym. Co kilka - kilkanaście lat zdarzają się w granicach miasta wezbrania wiosenne powodowane szybkim topnieniem śniegu i intensywnymi opadami deszczu, kiedy wody rzeki występują z koryta i powodują podtopienia okolicznych terenów, a nawet poprzez łączące się z rzeką rowy zagrażają oddalonej zabudowie mieszkaniowej. Ostatnie podtopienia wystąpiły w marcu 2005 roku. Wówczas na terenie miasta zalany było obszar około 186 ha; w większości parki, łąki, nieużytki, ale też i tereny zakładów pracy z obiektami sportowymi (24 ha) oraz tereny zamieszkałe (2,0 ha).

Jednocześnie mapy zagrożenia powodziowego, udostępnione do publicznej wiadomości na Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska w dniu 22 października 2020 roku, wskazują:

1. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody – Ciechanów N-34-114-A-c-2 (centrum miasta, obszar przy Zamku Księżąt Mazowieckich) – obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat);

2. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody – Ciechanów – Aleksandrówka N-34-114-A-d-1 – obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat);

3. Mapa ryzyka powodziowego – potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych – Ciechanów – Osiedle 40-lecia N-34-114-A-d-3 - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat);

4. Mapa ryzyka powodziowego – potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych – Ciechanów – Śmiecin N-34-114-A-c-4 – obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat).

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ciechanów obszar przeznaczony na działalność rolniczą wynosi 627 ha, co stanowi 19 % ogółu powierzchni gminy. Rolnictwo jest jedną z gałęzi gospodarki, która istotnie oddziałuje na środowisko przyrodnicze. Azot i fosfor, określane jako pierwiastki biogeniczne, odgrywają szczególną rolę zarówno w produkcji roślinnej i zwierzęcej, stąd intensyfikacja produkcji na obszarach rolniczych może stanowić zagrożenie rozpraszania tych składników do środowiska oraz pogarszania stanu zasobów wodnych.

Na wielkość i stan zasobów wodnych wpływają przede wszystkim następujące czynniki:

- uwarunkowania geograficzne i hydrogeologiczne,
- klimat, w tym opady atmosferyczne, wielkość parowania terenowego, wielkość odpływu,
- warunki glebowe,
- działalność antropogeniczna.

W przypadku wpływu działalności człowieka na gospodarkę wodną szczególną rolę odgrywa gospodarka wodno-ściekowa. Duży wpływ na gospodarkę wodną wywiera również rolnictwo, m.in. niewłaściwe stosowanie zabiegów agrotechnicznych, w tym stosowanie nawozów sztucznych i organicznych. Na jakość wód duży wpływ ma również właściwy sposób postępowania z odpadami.

Do głównych przyczyn związanych z wpływem klimatu na gospodarkę wodną należą zjawiska ekstremalne do których należą: deszcze nawalne oraz susze.

W związku z realizacją dyrektywy 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniem powodowanym przez azotany pochodzenia rolniczego (tzw. dyrektywy azotanowej) obowiązuje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu (Dz. U. 2020 poz. 243). Miasto Ciechanów znajduje się w wykazie gmin, na terenie których nawozy azotowe mineralne oraz nawozy naturalne płynne można stosować na gruntach ornych w okresie od dnia 1 marca do dnia 15 października.

W 2021 roku na terenie Ciechanowa zlokalizowane były 4 główne parki: im. Jarosława Dąbrowskiego (2,151 ha), im. Marii Konopnickiej (3,278 ha), Park Miejski „Jeziorko” (2,6 ha) oraz Miejski Park Ojców im. Wacława Pikusa (3 ha). Ponadto w mieście znajduje się 7 skwerów, 6 innych terenów zieleni, błonia przed zamkiem wraz z terenem przy ul. Parkowej oraz zieleń przyuliczna. Na obszarze miasta zlokalizowanych jest ponadto 5 pomników przyrody oraz jeden użytek ekologiczny, a także pięć Rodzinnych Ogródków Działkowych - Nad Łydynią, Krubin, Śmiecin, Kolejarz oraz Grędzice.

Według danych GUS przez ostatnie dziesięć lat powierzchnia obszarów chronionych na obszarze miasta nieznacznie spadła z poziomu 62,1 ha w 2011 do 61,63 ha w 2020 roku. W Ciechanowie w 2020 roku zlokalizowanych było 5 pomników przyrody (4 pojedyncze drzewa, 1 głąz narzutowy).

Ciechanów położony jest poza istniejącymi i planowanymi do utworzenia obszarami europejskiej sieci obszarów NATURA 2000. Na terenie miasta znajduje się kilka form objętych ochroną przyrody: zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Rzeki Łydyni”, użytek ekologiczny „Bagry”.

Powierzchnia lasów publicznych ogółem w Ciechanowie utrzymuje się od 2011 roku na względnie stałym poziomie. W 2020 roku wyniosła ona 66,5 ha, z czego 63,69 ha stanowiły lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, a 2,81 ha lasy publiczne

Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP. Na obszarze miasta w 2020 roku znajdowało się także 42,12 ha lasów prywatnych.

W Ciechanowie występują głównie piaski, żwiry i gliny. W granicach miasta znajduje się jedno udokumentowane, na powierzchni 18 283 m², złoże żwiru „Niechodzin” o zasobach eksploatacyjnych 177 200 Mg. Teren nie posiada zmiany przeznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod eksploatację kruszyw. Warto jednak podkreślić, iż na obszarze powiatu ciechanowskiego występują największe zwarte obszary gruntów o najlepszej jakości gleby w województwie mazowieckim. Najlepsze gleby pod względem jakości (II i III klasy bonitacyjnej) znajdują się we wschodniej części miasta, najgorsze zaś (V i VI klasy) w południowej i zachodniej.

Ciechanów posiada Program Ochrony Środowiska do 2022 roku, który zawiera kompleksową ocenę stanu środowiska w mieście, w tym zagadnienia dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza, zanieczyszczenia hałasem, gospodarki wodno-ściekowej oraz odpadów, zasobów geologicznych, glebowych czy zasobów przyrody. Miasto, na podstawie wskazań w Programie podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy i ochrony stanu środowiska.

Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie wojewódzkim za rok 2020 „Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim” miasto Ciechanów znajduje się w grupie gmin, które przekroczyły dopuszczalny poziom stężeń BaP(PM10) oraz O₃. Wg „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Ciechanów do roku 2022” głównymi przyczynami złej jakości powietrza w mieście jest emisja niska, emisja komunikacyjna, warunki meteorologiczne sprzyjające kumulacji zanieczyszczeń, znikome wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Na terenie Ciechanowa klimat akustyczny uzależniony jest głównie od ruchu pojazdów oraz w mniejszym stopniu od hałasu pochodzącego ze źródeł przemysłowych. Głównym źródłem zagrożenia dla środowiska akustycznego na terenie Ciechanowa jest komunikacja, w szczególności hałas drogowy. Zagrożenie środowiska tym źródłem hałasu znacznie się zwiększyło w ciągu ostatnich lat. Spowodowane jest to przede wszystkim wzrastającą liczbą pojazdów. Na stopień uciążliwości tras komunikacyjnych wpływ mają takie czynniki jak: natężenie ruchu, struktura pojazdów, prędkość ich poruszania się oraz rodzaj i stan techniczny nawierzchni.

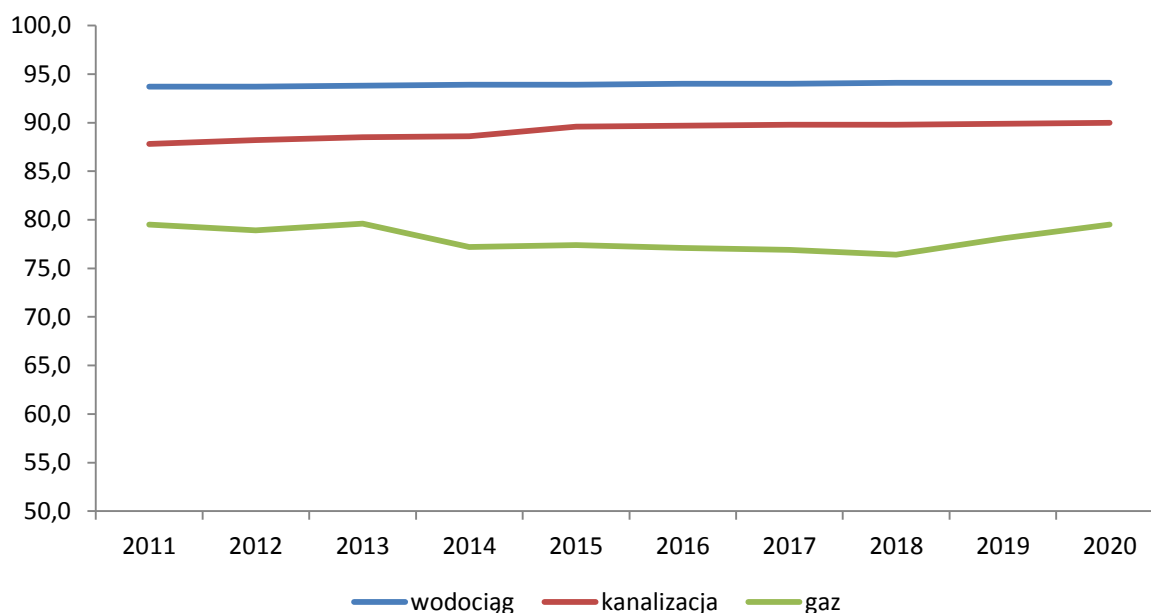
1.3.8 Gospodarka komunalna i infrastruktura ochrony środowiska

Odpady komunalne były odbierane i zagospodarowywane przez spółkę miejską Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ciechanowie w oparciu o umowę zawartą w 2018 r. i obejmującą świadczenie usługi w latach 2019 -2021. W dniu 27.01.2022 r. została zawarta kolejna umowa z okresem obowiązywania do dnia 31 grudnia 2023 r. Odpady komunalne odbierane z terenu miasta zagospodarowywane są na instalacji komunalnej położonej w Woli Pawłowskiej, która jest własnością spółki miejskiej PUK Sp. z o.o. w Ciechanowie. Mieszkaniec miasta w 2020 roku wytworzył przeciętnie 425 kg odpadów komunalnych.

Miasto posiada Plan Gospodarki Niskoemisyjnej opracowany w 2015 roku i zaktualizowany w 2019 roku. Dokument wyznacza kierunki w zakresie działań w transporcie publicznym i prywatnym, oświetleniu, budownictwie czy emisji gazów cieplarnianych. Zapisy zawarte w dokumencie są konsekwentnie realizowane o czym świadczy lista realizowanych działań w Raporcie o stanie miasta za 2020 rok. Na obszarze miasta obowiązuje dokument pt. „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”. Działania zapisane w powyższym planie są realizowane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Ciechanowie.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna jest rozbudowywana i modernizowana przez miasto o czym świadczą raporty z realizacji inwestycji zawarte w Raporcie o stanie miasta za 2020 rok. Na koniec 2020 roku w Ciechanowie 93,5% budynków mieszkalnych było podłączonych do wodociągów, a 78,3% do kanalizacji. Długość sieci kanalizacyjnej stale rośnie i na koniec 2020 roku wyniosła 130,5 km. Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji w Ciechanowie także rośnie i w 2020 roku wyniósł 90%. Jest to wartość nieco mniejsza niż w przypadku wodociągów (94,1%) i większa niż w przypadku gazu (79,5%).

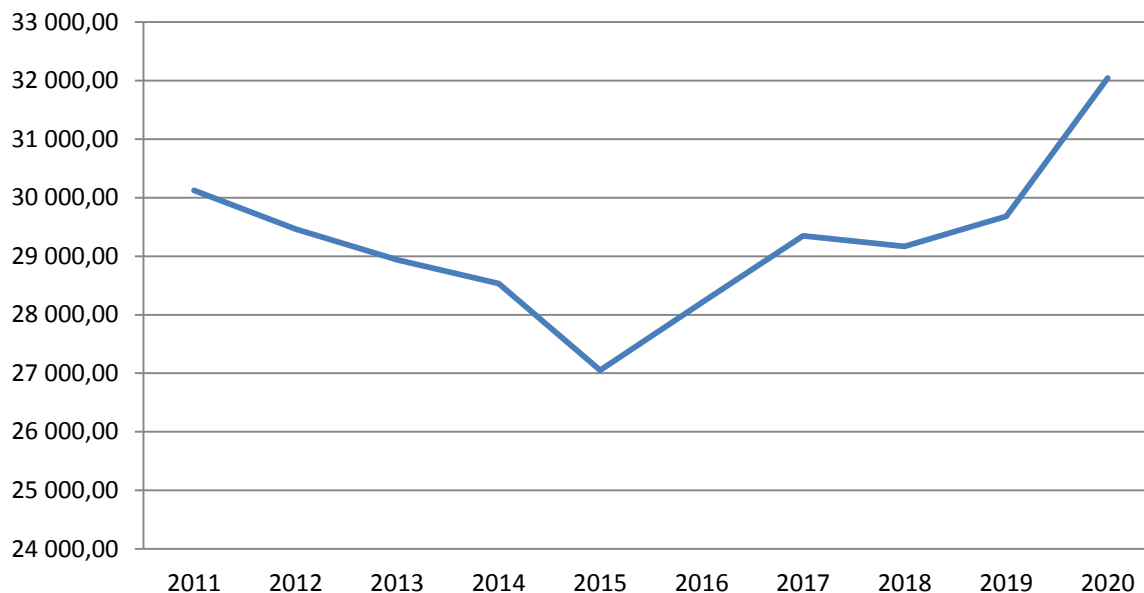
Wykres 16 Odsetek korzystających z instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i gazowych w ogóle ludności Ciechanowa w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Ciechanowie od 2018 roku rośnie, osiągając w 2020 roku najwyższą wartość z całego analizowanego okresu (od 2011 roku) na poziomie 32 045,65 MWh. Jest to ponad 2 000 MWh więcej niż w poprzednim roku, na co wpływ może mieć praca zdalna wynikająca z pandemii COVID-19. W 2020 roku na jednego mieszkańca przypadało 727,58 kWh.

Wykres 17 Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Ciechanowie w latach 2011-2020 (MWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Ciechanowie wzrasta ilość gospodarstw domowych posiadających odnawialne źródła energii, w tym instalację fotowoltaiczną. Według danych na dzień 10.06.2021 r. przekazanych przez Energa – Operator S.A. z roku na rok rośnie liczba prosumentów. W 2019 roku w mieście podłączono do sieci energetycznej 181 szt. instalacji, w 2020 roku podłączono kolejnych 267 szt. instalacji. W latach 2019-2020 w ramach dofinansowania ze środków unijnych miasto zainstalowało 170 instalacji u mieszkańców oraz 11 na budynkach użyteczności publicznej.

W 2020 roku do bezpłatnego użytkowania została oddana ładowarka do pojazdów elektrycznych.

CZĘŚĆ 2 ANALIZA PORÓWNAWCZA

2. Porównanie Ciechanowa z innymi miastami

Ograniczoność i subiektywny dobór wskaźników, a także oparcie się wyłącznie na danych ilościowych powoduje, iż analiza ta ma charakter poglądowy, a jej celem jest określenie pozycji konkurencyjnej Ciechanowa na tle miast o podobnej charakterystyce i funkcji z terenu województwa mazowieckiego. Sytuację miasta Ciechanów analizowano w odniesieniu do grupy porównawczej składającej się z 3 miast z obszaru województwa mazowieckiego, którą tworzą: Ostrołęka, Siedlce oraz Radom.

2.1 Sfera społeczna

Sytuacja demograficzna Ciechanowa jest stosunkowo dobra na tle porównywanych miast. Spadek liczby ludności w latach 2011-2020 wyniósł 3,1%, co plasuje miasto na 2 pozycji. Ciechanów pod tym względem ustępuje jedynie Siedlcom, które odnotowały przyrost mieszkańców o 1,7%. Zarówno Ostrołęka, jak i Radom zmagają się z większym wyludnieniem.

Skumulowane saldo migracji z lat 2011-2020 dla Ciechanowa pokazuje, iż łącznie w tym okresie na 1 000 mieszkańców wyprowadziły się niemal 34 osoby. Stanowi to drugi najniższy wynik spośród analizowanych miast i jest wartością powyżej średniej dla analizowanej grupy. Wskazuje jednak na dość wyraźny ubytek liczby mieszkańców, spowodowany zjawiskiem suburbanizacji czy dążenia ku większym ośrodkom metropolitalnym. Mimo wszystko, Ciechanów może pochwalić się stosunkowo dobrą sytuacją na tle analizowanych miast w tym zakresie.

Ciechanów charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym na tle porównywanych miast. W przeciągu 10 lat (2011-2020) liczba osób w wieku produkcyjnym spadła o 15,4%, co było wynikiem lepszym jedynie od Ostrołęki (-16,4%). Podobna sytuacja dotyczy liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (-4,4%; 3 miejsce, przed Radomiem) oraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym (51,2% przyrost; wynik niższy jedynie od Ostrołęki).

Innym istotnym wskaźnikiem dotyczącym struktury demograficznej jest wskaźnik wymienności pokoleniowej. Pokazuje w jakim stopniu rynek pracy uzależniony jest od naturalnych procesów demograficznych, tzn. w jakim stopniu liczba osób wchodzących na rynek pracy w kolejnych latach (w wieku przedprodukcyjnym) jest w stanie zastąpić liczbę osób kończących pracę zawodową (osoby w wieku poprodukcyjnym). Wskaźnik ten wynosi dla Ciechanowa 140,7 (2 najwyższy wynik), co oznacza, iż zaspokojenie przyszłych potrzeb rynku pracy wymagać będzie działań zmierzających do przyciągnięcia nowych zasobów siły roboczej lub wzrostu wydajności pracy.

Sytuacja na rynku pracy w Ciechanowie jest umiarkowana. Obrazuje to m.in. udział osób pracujących w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który wyniósł 48,9% (3 wynik; za Siedlcami oraz Ostrołęką). Z kolei udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2020 roku wyniósł 6,5%, co było 2 wynikiem na

tle porównywanych miast (za Siedlcami 3,9%). Udział osób bezrobotnych spadł w analizowanym okresie w Ciechanowie o 41%. Wspólnie z Ostrołęką jest to jednak wartość najniższa wśród porównywanych miast. Niepokojąca jest wartość wskaźnika udziału osób w wieku nieprodukcyjnym na każde 100 osób w wieku produkcyjnym. Wyniósł on dla Ciechanowa aż 141,6%, co było niemal dwukrotnie wyższą wartością niż w porównywanych miastach.

Na uwagę zasługuje jednak fakt najwyższej średniej zdawalności matur z lat 2011-2018, która wyniosła dla Ciechanowa 90,3% znacznie przewyższając kolejny w zestawieniu Radom (86,2%). Obrazuje to dobry poziom wykształcenia ciechanowskiej młodzieży i daje podstawy do dalszej edukacji na poziomie wyższym. Liczba absolwentów techników w stosunku do absolwentów szkół ponadpodstawowych łącznie w latach 2011-2020 wyniosła dla Ciechanowa z kolei 40,5%, co było stosunkowo niską wartością na tle porównywanych miast.

Liczba absolwentów szkół wyższych w Ciechanowie w 2020 roku przypadająca na każde 1 000 osób pracujących wynosiła 28,2 co było przeciętnym wynikiem nieco poniżej średniej. Jest to jednak wartość porównywalna z Radomiem – miastem na prawach powiatu.

Według danych wynikających z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej Województwa Mazowieckiego, spośród miast subregionalnych, w latach 2013-2020 jedynie Siedlce odnotowały przyrost liczby ludności (+1,9%). W pozostałych miastach zauważalny jest spadek liczby ludności – w Żyrardowie -3,8%, w Radomiu -4,2%, w Płocku -3,7%, w Ostrołęce -2,4%, zaś w Ciechanowie -2,0%.

Biorąc pod uwagę poziom dostępności ludności do infrastruktury społecznej Ciechanów plasuje się w połowie stawki, przy czym rozkład możliwości korzystania mieszkańców z poszczególnych funkcji jest nierównomierny.

Mieszkańcy Ciechanowa posiadają relatywnie dobry lub bardzo dobry dostęp do placówek bibliotecznych, muzeów oraz obiektów sportowych (stan na 2020 rok). Potwierdza to zatem tezę, iż mieszkańcy Ciechanowa mają bardzo dobry dostęp do obiektów kulturowych i sportowych. Z kolei dostęp do aptek, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic oraz sal kinowych należy określić jako przeciętny.

Istotnym aspektem prowadzenia polityki społecznej i prorodzinnej jest zabezpieczenie odpowiedniego dostępu do infrastruktury opiekuńczej i wychowania przedszkolnego. Liczba miejsc w przedszkolach przypadająca na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat w 2018 roku ukształtowała się na poziomie 911. Od 2014 roku zauważyć można rosnącą tendencję w tym zakresie. Z kolei liczba miejsc w żłobkach przypadające na 1000 dzieci w wieku 0-3 wyniosła w 2020 roku 119. Jest to znacznie więcej niż w 2014 roku, co przekłada się na największą dynamikę wśród porównywanych miast (niemal 630%).

Wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa prezentują się ponadprzeciętnie na tle rozpatrywanych miast. Na każde 1 000 mieszkańców przypadało 416 mieszkań, o średniej powierzchni użytkowej 69,4 m², a liczba mieszkań pomiędzy 2011 a 2020 r. wzrosła o 11,3%.

W Ciechanowie seniorzy wykazują dużą aktywność, będąc członkami kół, klubów lub sekcji seniora. Wg danych za 2020 rok, 3,9% ogółu ludności Ciechanowa w wieku 60 lat i więcej aktywnie uczestniczyło w działaniach na ich rzecz. Dla porównania w Radomiu 0,4%, Ostrołęce 1,9%.

Ważnym wskaźnikiem odnoszącym się do sfery społecznej jest liczba osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej. Na tle grupy porównawczej Ciechanów zajmuje drugą pozycję (po Siedlcach). Na koniec 2020 roku na każde 10 tys. ludności 370 osób korzystało z pomocy pieniężnej lub niepieniężnej ze względu na problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Dla porównania w Ostrołęce było to aż 620 osób.

Tabela 19 Podstawowe dane statystyczne miast poddanych analizie

L.p.	Miasto	Powierzchnia (w km2)	Liczba ludności		Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym		Liczba ludności w wieku produkcyjnym		Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym		Dynamika zmian I. ludności 2011-20 [(kolumna 4/kolumnę 5)*100%]	Skumulowane saldo migracji z lat 2011-20 (suma salda migracji dla każdego roku)
			2011	2020	2011	2020	2011	2020	2011	2020		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Ciechanów	33	45 275	43 883	7 926	7 578	30 298	25 645	7 051	10 660	-3,1	-1482
2.	Ostrołęka	33	53 443	51 656	9 945	9 539	35 935	30 055	7 563	12 062	-3,3	-3109
3.	Radom	112	220 602	209 296	39 251	36 135	141 714	121 775	39 637	51 386	-5,1	-8461
4.	Siedlce	32	76 480	77 813	14 464	16 047	49 989	44 116	12 027	17 650	1,7	-779

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 20 Analiza porównawcza dla obszaru „Sfera społeczna”

L.p.	Miasto	Zmiana liczby ludności w latach 2011-2020 (%)	Udział osób w wieku nieprodukcyjnym na każde 100 os. w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2020)	Ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 os. w wieku przedprodukcyjnym (stan na 31.12.2020)	Poziom skumulowanego salda migracji z lat 2011-2020 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2020)	Udział osób pracujących w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2020)	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2020)	Dynamika poziomu bezrobocia 2011-2020	Absolwenci szkół wyższych w 2020 na 1000 pracujących (stan na 31.12.2020)	Średnia zdawalność matur z lat 2011-2018 (stan na 31.12.2018)	Absolwenci techników w stosunku do absolwentów szkół ponadpodstawowych łącznie w latach 2011-2020 (stan na 31.12.2020)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Ciechanów	-3,1	141,6	140,7	-33,8	48,9	6,5	-41	28,2	90,3	40,5
2.	Ostrołęka	-3,3	71,9	126,4	-60,2	54,8	7,7	-41	3,1	82,5	46,3
3.	Radom	-5,1	71,9	142,2	-40,4	45,7	9,3	-47	30,5	86,2	42,0
4.	Siedlce	1,7	76,4	110,0	-10,0	58,4	3,9	-56	64,6	79,0	40,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 21 Analiza porównawcza dla obszaru „Sfera społeczna” cd.

Lp.	Miasto	Ludność przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną (stan na 31.12.2020)	Ludność przypadająca na 1 placówkę biblioteczną (stan na 31.12.2020)	Ludność przypadająca na 1 muzeum (stan na 31.12.2020)	Ludność przypadająca na jedną placówkę: domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic (stan na 31.12.2020)	Udział osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej	Beneficjanci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności na koniec 2020	Ludność przypadająca na 1 obiekt sportowy (2018) (stan na 31.12.2018)	Liczba osób na 1 miejsce w salach kinowych (stan na 31.12.2020)	Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2020)	Procentowy wzrost liczby mieszkań w latach 2011-2020 (stan na 31.12.2020)	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań (stan na 31.12.2020)	Miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-6 (2018) (stan na 31.12.2018)	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 000 dzieci w wieku 0-3 (stan na 31.12.2020)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Ciechanów	2 438	8 777	21942	21 942	3,9	370	2327	96	416	11,3	69,4	911	119
2.	Ostrołęka	2 066	6 457	25828	17 219	1,9	620	5226	102	388	9,2	71,2	991	99
3.	Radom	3 171	14 950	34883	34 883	0,4	392	21303	89	408	5,5	61,6	881	106
4.	Siedlce	2 432	9 727	38907	15 563	5,0	348	9734	40	444	16,3	63,1	1043	221

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.2 Sfera gospodarcza

Ciechanów na tle grupy porównawczej jest ośrodkiem miejskim cechującym się niższym tempem rozwoju gospodarczego. Jednak każdego roku przybywa podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Liczba tych podmiotów na 10 tys. ludności wyniosła na koniec 2020 roku 1068, co było najniższym wynikiem na tle grupy porównywanych miast. Należy jednak wziąć pod uwagę, iż są to miasta powiatowe, na obszarze których popyt na różnego rodzaju usługi może być większy wśród mieszkańców. Nieco lepiej wygląda dynamika tego zjawiska w latach 2011-2020, która ukształtowała się na poziomie 9,3% (3 wynik).

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą od 2012 roku zwiększa się. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się dla Ciechanowa na koniec 2020 roku na poziomie 13,9, co było najniższym wynikiem na tle porównywanych miast. Dynamika tego zjawiska w latach 2012-2020 wyniosła 20,8%. Wskazuje to na rosnącą przedsiębiorczość mieszkańców miasta.

W ramach struktury przedsiębiorstw, sektor kreatywny, pożądanym z uwagi na swój innowacyjny, prorozwojowy i miastotwórczy charakter stanowi 6,2% ogółu przedsiębiorstw, co jest rezultatem umiarkowanie zadowalającym, biorąc pod uwagę liczbę zlokalizowanych w Ciechanowie szkół wyższych i instytucji kultury.

Potencjał nabywczy ludności mierzony udziałem podatku dochodowego w dochodach miasta w przeliczeniu na mieszkańca należy uznać jako średni na tle pozostałych miast. Pozytywnym objawem jest wzrost tego wskaźnika (65,6%) w stosunku do 2012 r., co świadczy o znaczącej poprawie sytuacji materialnej mieszkańców Ciechanowa.

Dochody z tytułu podatku dochodowego podmiotów gospodarczych należy uznać za przeciętne. Warto jednak podkreślić, iż wskaźnik ten narażony jest często na wahania związane m.in. z optymalizacją podatkową przedsiębiorstw.

Jako wskaźnik uzupełniający analizie poddano także efektywność beneficjentów programów operacyjnych w perspektywie 2014-2020 pochodzących z poszczególnych miast. Poziom wydatków kwalifikowalnych w ramach pozyskanego dofinansowania UE w przeliczeniu na mieszkańca był w Ciechanowie w 2020 roku jednym z najniższych wśród rozpatrywanych miast, co wskazuje na relatywnie niską absorpcję środków pomocowych przez lokalne podmioty sfery publicznej i prywatnej. Jedynie Siedlce pozyskały mniej środków od Ciechanowa.

Tabela 22 Analiza porównawcza dla obszaru „Sfera gospodarcza”

L.p.	Miasto	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności (stan na 31.12.2020)	Zmiana wskaźnika l. podmiotów w latach 2012-2020 (stan na 31.12.2020)	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2020)	Zmiana wskaźnika przedsiębiorczości w latach 2011-2020 (stan na 31.12.2020)	Dochody budżetu miasta z podatku PIT na 1 mieszkańca (stan na 31.12.2020)	Zmiana wskaźnika dochodów z PIT na mieszkańca w latach 2011 -2020 (stan na 31.12.2020)	Dochody budżetu miasta z podatku CIT na 1 pracującego (stan na 31.12.2020)	Wartość wydatków kwalifikowalnych w ramach projektów dofinansowanych w perspektywie 2014-2020 w przeliczeniu na mieszkańca w 2020 roku (stan na 31.12.2020)	Udział podmiotów sektora kreatywnego w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON (stan na 31.12.2020)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Ciechanów	1068	9,3	13,9	20,8	1104,3	65,6	206,3	4298,6	6,2
2.	Ostrołęka	1183	11,0	15,9	25,6	1319,4	57,5	157,0	4998,6	7,6
3.	Radom	1198	8,9	15,9	16,5	1310,2	77,3	221,5	5669,6	6,3
4.	Siedlce	1147	11,3	15,2	23,5	1579,2	69,5	226,2	3660,3	7,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.3 Sfera przestrzenna i środowiskowa

Wyniki analizy statystycznej ujęte w ramach tego obszaru tematycznego mają zarówno wskazać na obszary miejskie, które posiadają wysoki poziom rozwoju usług komunalnych i bytowych, jak również wskazać na te jednostki, które cechują się wysokim poziomem dbałości o środowisko, co nierzadko pomijane, ma także znaczący wpływ na komfort życia mieszkańców.

Ciechanów cechuje się wysokim udziałem osób korzystających z oczyszczalni ścieków w liczbie mieszkańców ogółem. Jednak na tle porównywanych miast wartość tego wskaźnika jest nieco niższa. Z drugiej strony ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu są jednymi z niższych, zaraz po Ostrołęce.

Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem wyniósł w 2020 roku 2,9%. Była to wartość najniższa spośród analizowanych miast. Warto jednak odnotować fakt, iż w Ciechanowie wskaźnik ten utrzymuje się od lat na stałym poziomie, podczas gdy w innych miastach od 2011 roku spadł. Co również ważne w mieście w latach 2019-2020 nasadzono największą ilość drzew i krzewów w grupie porównawczej. Różnica jest znacząca w stosunku do pozostałych miast. Biorąc pod uwagę rok 2019 w Ciechanowie nasadzono prawie 3-krotnie więcej drzew oraz prawie 9-krotnie więcej krzewów. W 2020 roku 2 krotnie więcej drzew i średnio 3-krotnie krzewów. Wśród danych GUS brakuje niektórych danych odnoszących się do Ostrołęki bądź wpisano wartość 0.

Ciechanów wyróżnia się pod względem długości dróg rowerowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni miasta. W 2020 roku wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 1,4 - najwięcej spośród analizowanych miast. Zauważalne są duże inwestycje miasta w tym zakresie, co przekłada się na największy przyrost wartości tego wskaźnika od 2011 roku.

Dane od 2017 roku pokazują, iż wartość odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów systematycznie rośnie, co wpływa na poprawę sytuacji w tym zakresie.

Tabela 23 Analiza porównawcza w obszarze „Strefa przestrzenna i środowiskowa”

L.p.	Miasto	Udział osób korzystających z oczyszczalni ścieków w liczbie mieszkańców ogółem (%) (stan na 31.12.2020)	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu - stan na koniec 2020 roku w kg/rok					Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem (stan na 31.12.2020)	Zmiana procentowa ww. w stosunku do 2011	Długość dróg rowerowych na 1 km ² (stan na 31.12.2020)	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%) (stan na 31.12.2020)
			BZT5	ChZT	Zawiesina ogólna	Azot ogólny	Fosfor ogólny				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Ciechanów	93,1	18 373	184 464	41 724	22 180	2 818	2,9	0,0	1,4	24,3
2.	Ostrołęka	98,5	11 511	145 811	19 185	26 859	882	3,5	-12,5	0,9	27,3
3.	Radom	99,8	61 107	437 467	188 875	113 880	5 375	4,0	-4,8	0,9	31,6
4.	Siedlce	99,3	24 736	208 868	33 887	54 422	2 175	3,2	-3,0	1,3	37,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 24 Analiza porównawcza w zakresie nasadzeń drzew i krzewów w latach 2019 oraz 2020

L.p.	Miasto	Nasadzenia drzew (w szt.)		Nasadzenia krzewów (w szt.)	
		2019	2020	2019	2020
1.	Ciechanów	1294	696	28450	11363
2.	Ostrołęka	436	b.d.	0	b.d.
3.	Radom	489	312	3306	4297
4.	Siedlce	378	275	3219	1738

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wyjaśnienia pojęć:

BZT5 – Biochemiczne zapotrzebowanie tlenu. Im wyższa wartość BZT5, tym większe zanieczyszczenie.

ChZT – Chemiczne zapotrzebowanie tlenu. Im wartość wyższa, tym większe zanieczyszczenie.

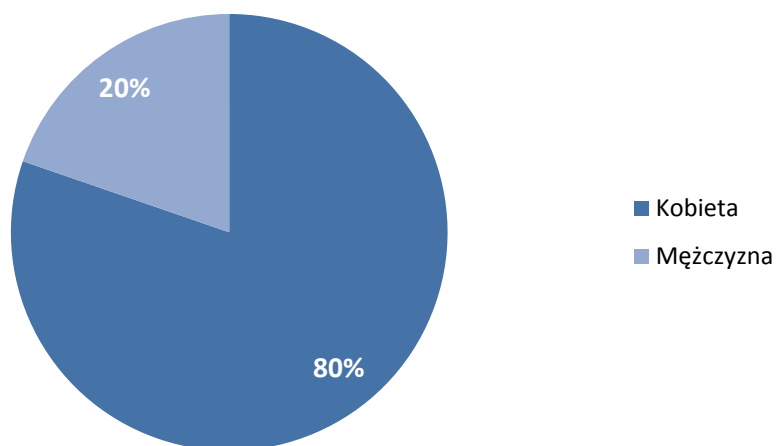
CZĘŚĆ 3 BADANIA ANKIETOWE

3. Wyniki badań społecznych wśród mieszkańców Ciechanowa

3.1 Metoda przeprowadzenia badań społecznych wśród mieszkańców Ciechanowa

Na potrzeby diagnozy przeprowadzono badania ankietowe z udziałem mieszkańców Ciechanowa. Zastosowano metodę badania za pomocą formularza internetowego. Ankieta została udostępniona w okresie od 3 grudnia 2021 r. do 7 stycznia 2022 r. Umożliwiono również dostęp do wersji papierowej ankiety na biurze obsługi interesanta w budynku urzędu miasta. W badaniu wzięło udział 355 mieszkańców miasta. Ze względu na przyjętą metodę badawczą poza kontrolą pozostał dobór próby ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów. Nadreprezentatywną grupę tworzą szczególnie kobiety, których odsetek w badaniu wyniósł 80%. Nie zauważono jednak w trakcie analizy wyników badania szczególnego zróżnicowania w odpowiedziach respondentów według płci. Niewielką grupę respondentów tworzą również osoby w wieku 60 i więcej lat. W przypadku pozostałych cech odstępstwa od struktury populacji nie są duże.

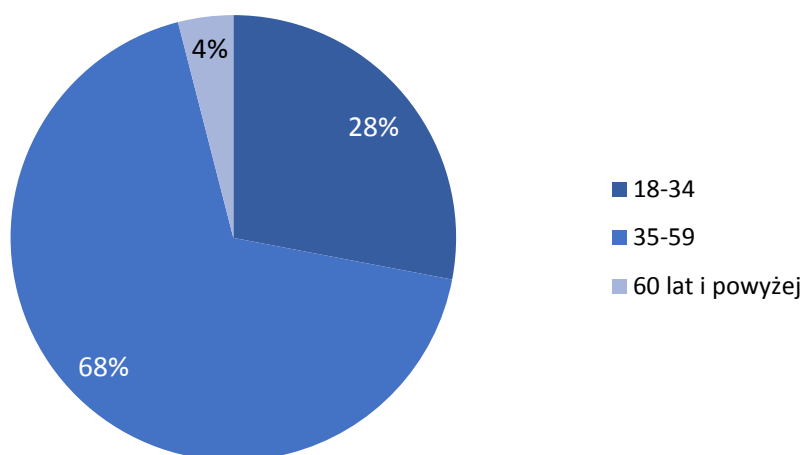
Wykres 18 Respondenci badania ankietowego według płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Badanie zostało przeprowadzone wśród osób powyżej 18 roku życia. 68% respondentów zadeklarowało wiek 35-59 lat, 28% 18-34, a 4% 60 lat i powyżej.

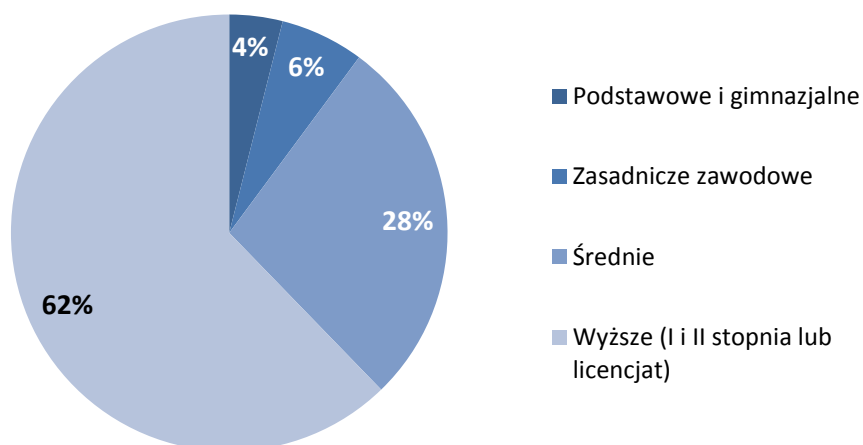
Wykres 19 Respondenci badania ankietowego według wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

62% osób biorących udział w badaniu ankietowym zadeklarowało, że posiada wykształcenie wyższe, 28% średnie, a pozostałe osoby zasadnicze zawodowe lub poniżej.

Wykres 20 Respondenci badania ankietowego według wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

3.2 Analiza wyników badania ankietowego

Ocena miejsca zamieszkania

Ankietowani zostali poproszeni o ocenę okolicy swojego miejsca zamieszkania pod względem czternastu kryteriów. Kryteria głównie związane są ze sferą przestrzenno-środowiskową, dwa kryteria odnoszą się do sfery społecznej. Skala oceny w ankiecie była opisowa. Respondenci mogli stwierdzić, czy swoją okolicę oceniają zdecydowanie dobrze, raczej dobrze, ani dobrze ani źle, raczej źle, czy zdecydowanie źle. Na potrzeby analizy uzyskanych wyników, zamieniono ocenę opisową na punktową według następującej zasady:

- oceniam zdecydowanie dobrze: 2 punkty
- oceniam raczej dobrze: 1 punkt
- nie oceniam ani dobrze ani źle: 0 punktów
- oceniam raczej źle: -1 punkt
- oceniam zdecydowanie źle: -2 punkty

Widoczne na wykresie poniżej oraz we wnioskach wyniki to średnia arytmetyczna z ocen punktowych.

Sposób bycia mieszkańców (odnoszenie się do innych, kontakty międzysąsiedzkie, dbanie o czystość, dbanie o wspólne sprawy mieszkańców) okolicy zamieszkiwanej przez respondentów został oceniony stosunkowo wysoko. 67% odpowiedzi było pozytywnych („oceniam zdecydowanie dobrze” lub „oceniam raczej dobrze”), a tylko 14% negatywnych. Najbardziej pod tym względem oceniają się mieszkańcy osiedli Śródmieście (0,37) i Bloki (0,44), a najlepiej osiedla Podzamcze (1,5). Warto jednak odnotować, że ogólna ocena tego ważnego kryterium społecznego, które świadczy o tym, jakim potencjałem kapitału społecznego dysponuje miasto, jest dobra. Drugim społecznym kryterium poddanym ocenie było bezpieczeństwo osobiste. Pod tym względem ciechanowianie oceniają swoją okolicę również wysoko (0,73). W tym przypadku także można zaobserwować zróżnicowanie w ocenie mieszkańców różnych osiedli Ciechanowa i ponownie najgorsze wypadły osiedla Śródmieście (0,37) i Bloki (0,30). Najlepiej ponownie Podzamcze. Jak wynika z danych statystycznych dostarczonych przez Komendę Powiatową Policji w Ciechanowie, na osiedlach Śródmieście i Bloki odnotowano w 2020 r. relatywnie dużo przestępstw (najwięcej po osiedlu Przemysłowe).

Według kryteriów, które można zaliczyć do sfery funkcjonalno-środowiskowej, ciechanowianie oceniają okolicę swojego miejsca zamieszkania przeważnie dobrze.

Najgorzej wypadła ocena pod względem dostępności i liczebności miejsc parkingowych (- 0,10). To jedyne kryterium w tej części badania ankietowego, w którym oceny negatywne przeważają nad pozytywnymi. Największe deficyty miejsc parkingowych odczuwają mieszkańcy osiedli: Aleksandrówka, Śródmieście, Bloki oraz Płońska i Przemysłowe. Problemu nie odczuwają raczej mieszkańcy osiedli Podzamcze i Zachód, czyli osiedli zabudowy jednorodzinnej.

Stosunkowo źle, choć oceny pozytywne przeważają nad negatywnymi, oceniane jest miejsce zamieszkania pod względem czystości powietrza atmosferycznego (0,10). Najbardziej złą jakość powietrza atmosferycznego odczuwają mieszkańcy osiedli: Przemysłowe, Bloki, Aleksandrówka II, Zachód i Śródmieście.

Ruch uliczny i jego wpływ na komfort życia w miejscu zamieszkania również należy zaliczyć do kryteriów nie najlepiej ocenianych przez respondentów (0,30; 53% ocen pozytywnych, 30% ocen negatywnych). Najbardziej ruch uliczny przeszkadza mieszkańcom osiedli: Bloki, Osada Fabryczna (stanowi formalnie część osiedla Przemysłowe), Kwiatowe, Powstańców Wielkopolskich i Śródmieście.

Ocenę średnią ponad 0,4 według przyjętej zasady zamiany ocen opisowych na punktowe, mieszkańcy Ciechanowa przyporządkowali kryteriom: „Atrakcyjność i bliskość miejsc, w których mogę spędzić czas ze znajomymi poza domem (kawiarnia, restauracja, otwarta przestrzeń, itp.)” oraz „Atrakcyjność i bliskość miejsc, w których można spędzić czas, uczestnicząc w wydarzeniach kulturalnych”. Deficyt tego rodzaju miejsc odczuwają głównie mieszkańcy osiedli peryferyjnych (Słoneczne, Zachód, Kargoszyn).

Stan techniczny budynków na zewnątrz i wewnątrz został przez mieszkańców Ciechanowa oceniony stosunkowo dobrze, średnia z ocen równa 0,5 przekłada się na 60% ocen pozytywnych i 17% negatywnych. Należy jednak odnotować, że na tle ogólnej oceny wyróżniają się oceny mieszkańców osiedla Bloki, którzy są wyraźnie niezadowoleni ze swojego miejsca zamieszkania ze względu na stan techniczny budynków. Ich średnia ocena wyniosła -0,51 i jest jedyną ujemną oceną wśród wszystkich osiedli.

Skomunikowanie transportem publicznym z innymi częściami miasta uzyskało średnią ocenę równą 0,57. 58% respondentów nie narzeka na swoje miejsce zamieszkania według tego kryterium, choć należy zaznaczyć, o czym będzie mowa w dalszej części, że bardzo duży odsetek mieszkańców miasta (56%), jak wynika z przeprowadzonego badania, nie korzysta z autobusów lub robi to bardzo rzadko. Wyraźnie niezadowoleni ze stanu skomunikowania swojego osiedla z innymi częściami miasta są mieszkańcy osiedla Słoneczne (-0,79).

Pod względem atrakcyjności i bliskości miejsc, w których rodzice mogą spędzić czas z małymi dziećmi (np. plac zabaw), mieszkańcy właściwie wszystkich osiedli są zadowoleni. Oceny są zróżnicowane, jednak w żadnym osiedlu oceny negatywne nie przeważają nad pozytywnymi. Średnia dla całego miasta wyniosła 0,66. 64% respondentów oceniło swoje miejsce zamieszkania w tym kryterium pozytywnie, a 17% negatywnie.

Mieszkańcy Ciechanowa spontanicznie, jak wynika z odpowiedzi udzielonych na pytanie o atuty miasta, oceniają miasto jako ładne, czyste i zadbane. 70% respondentów badania ankietowego pozytywnie oceniło swoją okolicę pod względem ogólnej estetyki, czystości i ładu przestrzennego, a tylko 14% negatywnie. Średnia ocen wyniosła 0,69, należy jednak odnotować, że wyraźnie odmienne zdanie mają mieszkańcy osiedla Bloki (-0,51). Stosunkowo niską ocenę według tego kryterium dali mieszkańcy osiedla Śródmieście (0,15).

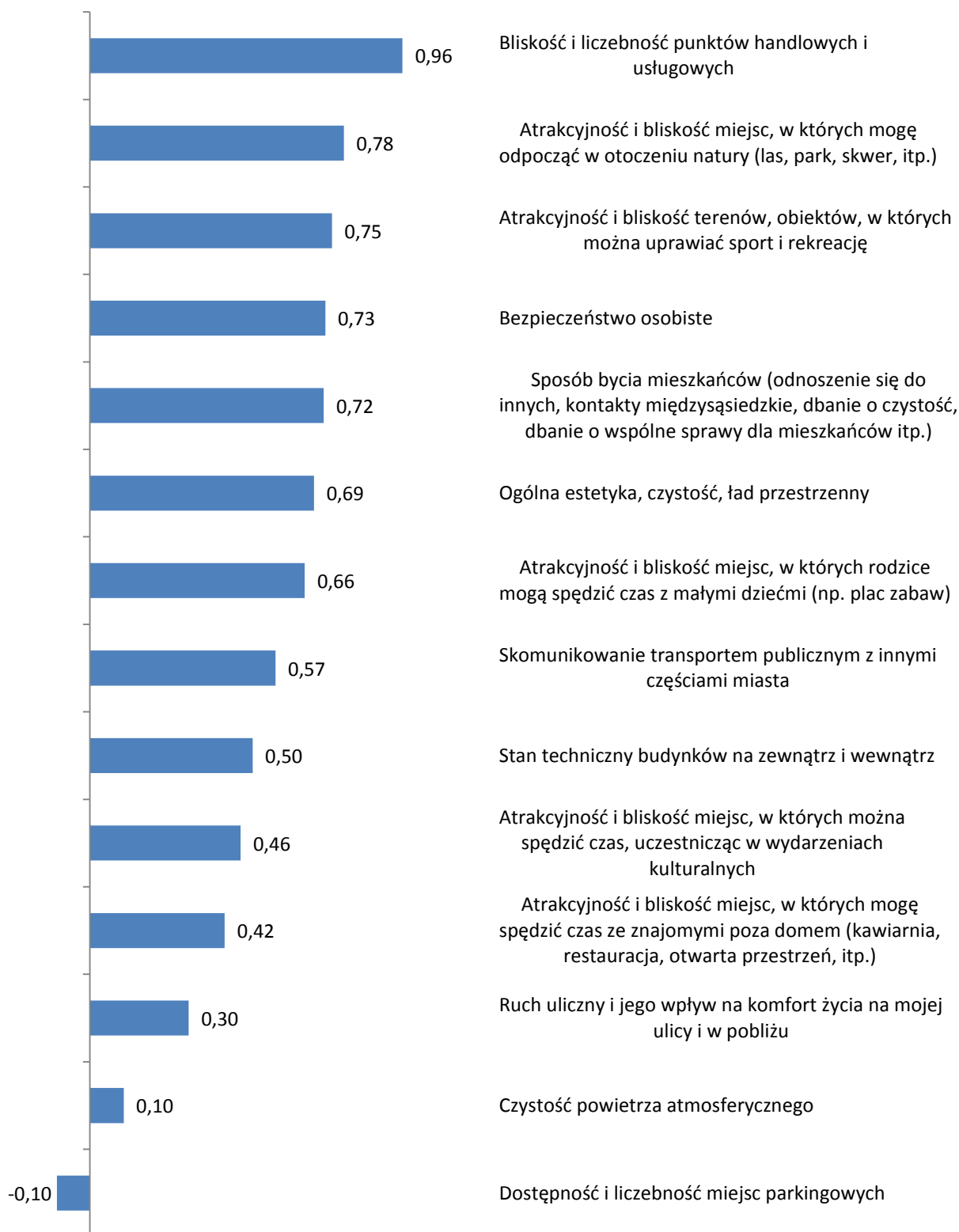
Atrakcyjność i bliskość miejsc, w których mogą odpocząć w otoczeniu natury (las, park, skwer, itp.) oraz atrakcyjność i bliskość terenów, obiektów, w których można uprawiać sport

i rekreację to zbliżone pod względem przedmiotu kryteria. Pod względem obu kryteriów ciechanowianie wysoko ocenili swoje miejsce zamieszkania. 68% respondentów pozytywnie oceniło atrakcyjność i bliskość terenów, obiektów, w których można uprawiać sport i rekreację, a 69% atrakcyjność i bliskość miejsc, w których można odpocząć w otoczeniu natury. Choć występuje zróżnicowanie w ocenach osiedli według obu kryteriów, to jednak mieszkańcy każdego są w większości zadowoleni.

Najwyższą ocenę miejsca zamieszkania ciechanowianie przyznali w kryterium bliskość i liczebność punktów handlowych i usługowych (0,96). Na podstawie tej obserwacji można stwierdzić, że miasto spełnia kryteria kompaktowego, w którym dostępność ważnych dla mieszkańców funkcji pierwszej potrzeby jest duża. Jedynie mieszkańcy osiedla Słoneczne, które należy do najbardziej oddalonych od centrum, są silniej podzieleni w ocenie według tego kryterium.

Wykres 21 Ocena okolicy miejsca zamieszkania według wybranych kryteriów – średnia ocena dla wszystkich osiedli

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

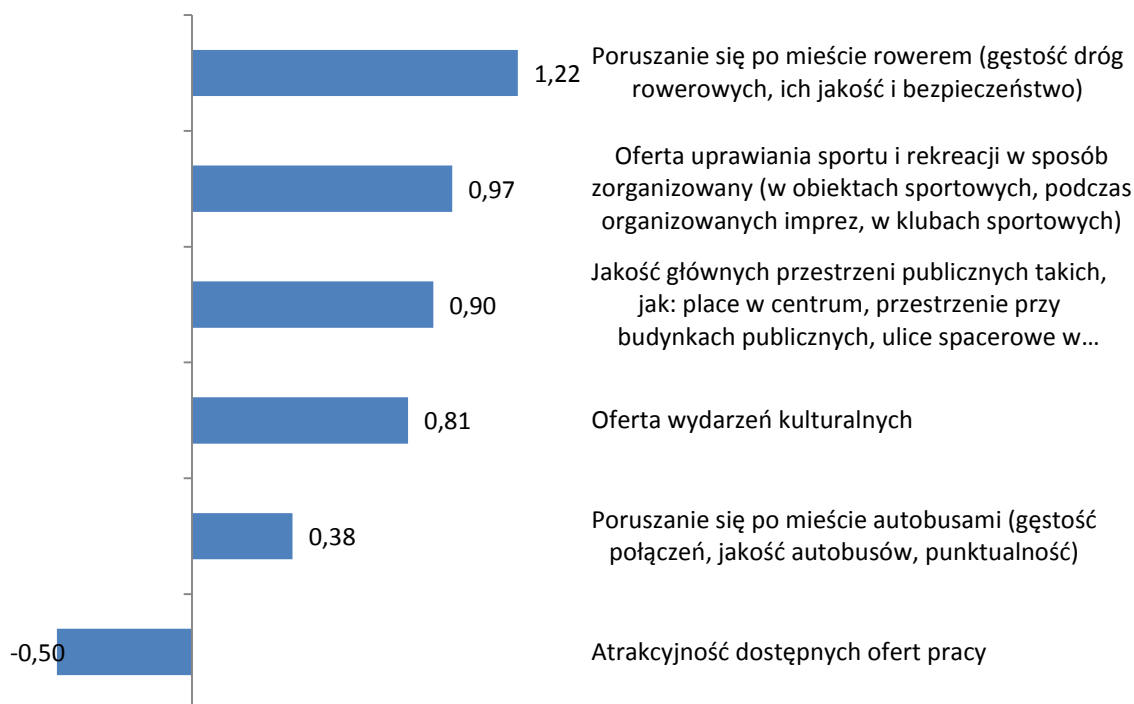

Ocena Ciechanowa

Mieszkańcy miasta zostali poproszeni o ocenę całego miasta, bez odnoszenia się do miejsca zamieszkania, pod względem sześciu dodatkowych kryteriów. Respondenci oceniali miasto według analogicznych zasad jak w punkcie dotyczącym oceny okolicy miejsca zamieszkania. Ocena opisowa została podobnie zamieniona na punktową.

Miasto pod względem czterech kryteriów oceniane jest przez swoich mieszkańców wysoko. Dwoje na trzech ciechanowian dobrze ocenia poruszanie się po mieście rowerem (gęstość dróg rowerowych, ich jakość i bezpieczeństwo). Aż jeden na trzech respondentów przyznał w tym kryterium ocenę – zdecydowanie dobrze. Niespełna 20% ankietowanych twierdzi, że nie jeździ po mieście rowerem lub robi to bardzo rzadko. Dla porównania około 56% respondentów badania ankietowego stwierdziło, że nie korzysta z autobusów lub robi to bardzo rzadko. Pod względem poruszania się po mieście autobusami Ciechanów został stosunkowo nisko oceniony, choć należy zaznaczyć, że blisko 50% respondentów przyznało pozytywną ocenę, jednak tylko niecałe 18% jeżdżących autobusami zaznaczyło ocenę – zdecydowanie dobrze, co trzeci ankietowany neutralną, a co piąty negatywną. Wysoko została oceniona oferta wydarzeń kulturalnych. Około 12% ankietowanych stwierdziło, że nie uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych. 76% respondentów pozytywnie ocenia ofertę uprawiania sportu i rekreacji w sposób zorganizowany (w obiektach sportowych, podczas organizowanych imprez, w klubach sportowych), należy jednak zaznaczyć, że co trzeci mieszkaniec uczestniczący w badaniu nie uprawia sportu w sposób zorganizowany. Blisko 80% respondentów dobrze ocenia jakość głównych przestrzeni publicznych takich jak: place w centrum, przestrzenie przy budynkach publicznych, ulice spacerowe w centrum. Najgorzej oceniono atrakcyjność dostępnych ofert pracy. Ponad 50% respondentów, którzy nie zadeklarowali, że nie szukają pracy, negatywnie oceniło miasto pod względem atrakcyjności ofert pracy. Zaledwie 17% ankietowanych zaznaczyło ocenę pozytywną i tylko 4% ocenę – zdecydowanie dobrze. Generalnie ocena rynku pracy jest najgorsza spośród wszystkich kryteriów oceny Ciechanowa w omawianym i poprzednim pytaniu.

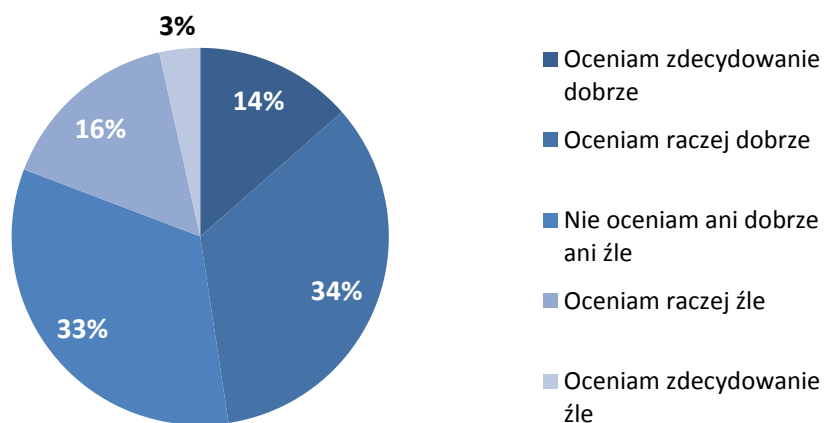
Wykres 22 Ocena Ciechanowa według wybranych kryteriów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Mieszkańcy Ciechanowa uczestniczący w badaniu ocenili również dostępność miejsc i budynków publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, osób starszych. Odsetek dobrych ocen (zdecydowanie dobrze i raczej dobrze) wyniósł 48%, o wiele mniej (19%) jest przeciwnego zdania. Duża grupa (33%) neutralnie ocenia Ciechanów pod tym względem.

Wykres 23 Dostępność miejsc i budynków publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, osób starszych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Rozwój miasta

Aby określić dynamikę warunków życia w Ciechanowie, mieszkańców biorących udział w ankiecie zapytano, czy w ich opinii w czasie ostatnich 6 lat poszczególne elementy warunków życia w mieście uległy poprawie, pozostały bez zmian, czy pogorszyły się. Dobór ocenianych elementów nie był przypadkowy. Odpowiadają one obszarom tematycznym celów dotychczasowej Strategii rozwoju. Można zatem stwierdzić, że dokonana przez mieszkańców ocena przekłada się na ocenę realizacji Strategii rozwoju. Analiza wyników badania wykazała, że mieszkańcy miasta pozytywnie odbierają zmianę warunków życia w Ciechanowie, a tym samym realizację dotychczasowej Strategii rozwoju. 12 na 21 elementów warunków życia według ponad 50% respondentów uległo poprawie. Zdecydowanie poprawiła się sytuacja w odniesieniu do ścieżek rowerowych, wizerunku miasta, zieleni miejskiej, przestrzeni publicznych, a także stanu technicznego ulic. Ponad połowa mieszkańców zauważa poprawę w zakresie liczby i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, stanu i dostępności obiektów zabytkowych, stanu budynków użyteczności publicznej, oferty kulturalnej, oferty aktywności pozaszkolnych, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i oferty mieszkaniowej. Większość respondentów nie zauważyła zmian w warunkach życia pod względem bezpieczeństwa osobistego, rynku pracy i powietrza atmosferycznego. Najniższy odsetek respondentów w dwóch ostatnich kryteriach obserwuje poprawę. Co piąty ankietowany odczuwa, że pod względem jakości powietrza warunki życia w Ciechanowie pogorszyły się w ciągu ostatnich 6 lat. Szczegóły oceny przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 24 Ocena zmian, jakie zaszły w Ciechanowie w ciągu ostatnich 6 lat

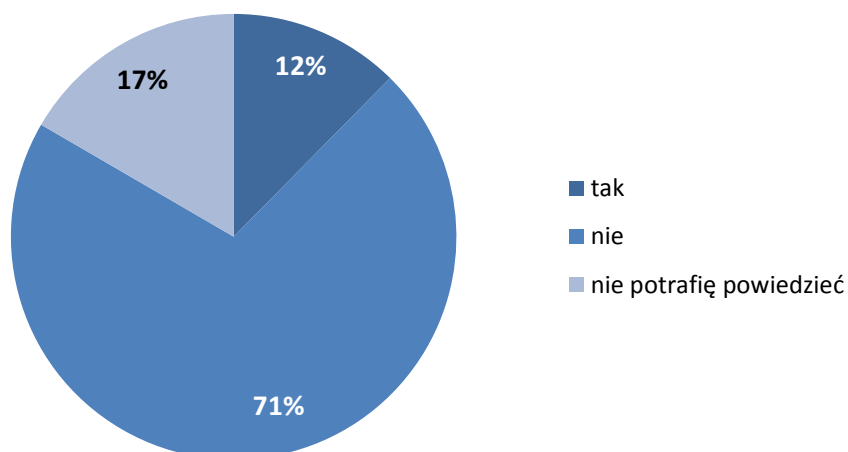

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Migracje

Liczba mieszkańców Ciechanowa spada od wielu lat w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego i migracji. Mieszkańcy miasta wyprowadzają się m.in. na tereny wiejskie do ościennych gmin oraz do większych ośrodków miejskich. W badaniu ankietowym ciechanowianie zostali zapytani, czy planują w perspektywie 5 lat wyprowadzić się na wieś, do mniejszego lub do większego miasta. Udzielone odpowiedzi mogą budzić niepokój o skalę zjawiska. 12% respondentów twierdzi, że planuje wyprowadzkę na wieś lub do mniejszego miasta, a 11% do większego miasta. Łącznie 23% uczestniczących w badaniu mieszkańców miasta deklaruje chęć wyprowadzenia się. Uwzględniając dotychczasowy trend (ubytek mieszkańców w okresie 2015-2020 na poziomie 1%), należy wziąć pod uwagę, że deklaracje wyrażone w badaniu ankietowym nie przełożą się na fakty w takiej skali, należy jednak spodziewać się dalszego odpływu mieszkańców.

Wykres 25 Odpowiedzi na pytanie „Czy planujesz wyprowadzić się z Ciechanowa na wieś lub do mniejszego miasta w perspektywie najbliższych 5 lat?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Chcąc przeciwdziałać depopulacji, należy rozpoznać powody migracji. Wśród powodów chęci wyprowadzki na wieś lub mniejszego miasta nie dominuje żaden, choć można stwierdzić, że najczęściej związane one są z przyrodniczymi uwarunkowaniami. 46% deklarujących chęć wyprowadzki twierdzi, że poza Ciechanowem będą mieć więcej kontaktu z naturą, ciszą i spokojem, a 40%, że chcą się wyprowadzić z powodu czystszej powietrza. Łącznie około 94% ankietowanych zaznaczyło powody ekonomiczne związane z bardziej atrakcyjną ofertą mieszkaniową (tańszy dom, mieszkanie lub działka budowlana). Należy wziąć pod uwagę fakt, że respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jeden powód. Ogólnie tańsze życie lub lepsza praca i chęć zamieszkania bliżej miejsca pracy nie są relatywnie często wskazywanymi powodami potencjalnej migracji, choć odsetek takich wskazań należy uwzględnić w Strategii rozwoju.

Tabela 25 Powody chęci wyprowadzki z Ciechanowa na wieś lub do mniejszego miasta.

Wyszczególnienie	zdecydowanie	raczej	Nie potrafię powiedzieć	raczej	zdecydowanie
	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE
poza Ciechanowem znajdę (lub znalazłam/em) bardziej atrakcyjne cenowo lub standardowo mieszkanie	6%	12%	15%	42%	24%
poza Ciechanowem znajdę (lub znalazłam/em) bardziej atrakcyjny cenowo lub standardowo dom	16%	20%	9%	36%	20%
poza Ciechanowem znajdę (lub znalazłam/em) bardziej atrakcyjną cenowo lub wielkościowo działkę budowlaną	19%	21%	7%	28%	24%
poza Ciechanowem ogólnie życie będzie tańsze	9%	18%	9%	40%	24%
poza Ciechanowem będę mieć więcej kontaktu z naturą, ciszą i spokojem	25%	21%	4%	27%	23%
poza Ciechanowem jest czystsze środowisko	26%	14%	6%	36%	19%
poza Ciechanowem znajdę (lub mam) dobrą/lepszą pracę i chcę być bliżej miejsca pracy	7%	17%	11%	39%	26%
powód jest zupełnie inny niż powyższe	5%	12%	15%	34%	34%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

W odpowiedziach na pytanie o chęć wyprowadzki z Ciechanowa można spodziewać się zróżnicowania ze względu na wykształcenie i wiek respondentów. Wyniki przeprowadzonego badania wykazały, że częściej chęć migracji przejawiają osoby z wyższym wykształceniem niż ze średnim. Stosunkowo dużo deklaracji wyprowadzenia się na wieś lub mniejszego miasta pada ze strony osób z wykształceniem poniżej zasadniczego zawodowego, należy jednak wziąć pod uwagę fakt, że grupa osób z tym wykształceniem wśród respondentów jest bardzo mała i wyniki badania w tej warstwie są obciążone wysokim błędem.

Tabela 26 Odpowiedzi na pytanie „Czy planujesz wyprowadzić się z Ciechanowa na wieś lub do mniejszego miasta w perspektywie najbliższych 5 lat?” – według wykształcenia

Wykształcenie respondentów	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi
Podstawowe i gimnazjalne	14	100%
nie	8	57%
nie potrafię powiedzieć	3	21%
tak	3	21%
Średnie	98	100%
nie	74	76%
nie potrafię powiedzieć	18	18%
tak	6	6%

Wyższe (I i II stopnia)	221	100%
nie	157	71%
nie potrafię powiedzieć	31	14%
tak	33	15%
Zasadnicze zawodowe	22	100%
nie	13	59%
nie potrafię powiedzieć	7	32%
tak	2	9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Na podstawie wyników przeprowadzonego badania można stwierdzić, że do wyprowadzki na wieś lub do mniejszego miasta częściej skłonne są osoby młode w wieku 18-34 lat. To wiek, w którym wiele osób podejmuje decyzje odnośnie miejsca zamieszkania, dlatego należy zwrócić szczególną uwagę na tę grupę mieszkańców w działaniach nakierowanych na przeciwdziałanie depopulacji.

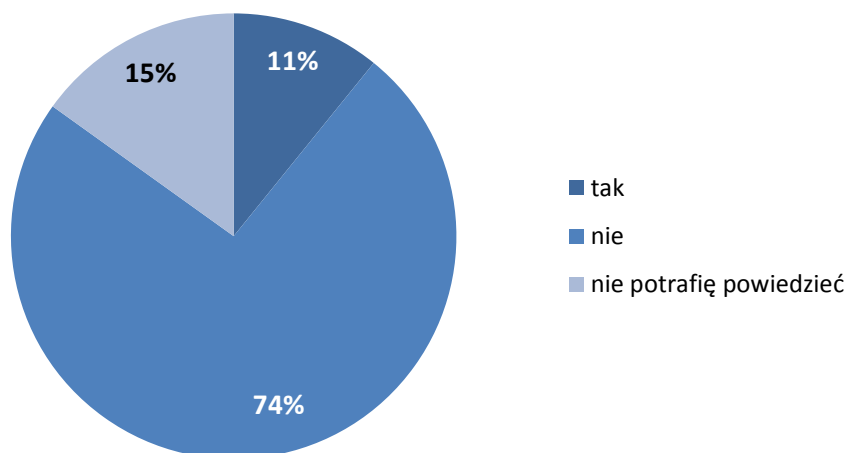
Tabela 27 Odpowiedzi na pytanie „Czy planujesz wyprowadzić się z Ciechanowa na wieś lub do mniejszego miasta w perspektywie najbliższych 5 lat?” – według wieku

Wiek respondentów	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi
18-34	101	100%
nie	66	65%
nie potrafię powiedzieć	19	19%
tak	16	16%
35-59	239	100%
nie	172	72%
nie potrafię powiedzieć	39	16%
tak	28	12%
60 lat i powyżej	15	100%
nie	14	93%
nie potrafię powiedzieć	1	7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

11% respondentów deklaruje, że w perspektywie 5 lat planuje wyprowadzić się do większego miasta, a 15% nie potrafi odpowiedzieć na pytanie o plany migracyjne.

Wykres 26 Odpowiedź na pytanie „Czy planujesz wyprowadzić się z Ciechanowa do większego miasta w perspektywie najbliższych 5 lat?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wśród powodów chęci wyprowadzenia się do większego miasta dominują zawodowe. 63% ankietowanych jest przekonana, że w dużym mieście znajdą lub już znalazło bardziej atrakcyjną pracę. Podobny odsetek respondentów twierdzi, że duże miasto daje większe możliwości rozwoju zawodowego. 54% chcących wyprowadzić się do większego miasta pociąga wielkomiejskie życie związane z rozrywką, kulturą i ofertą gastronomiczną. Opinia respondentów jest podzielona w odniesieniu do oferty mieszkaniowej dużego miasta. Nieco większy odsetek jest zdania, że duże miasto nie oferuje bardziej atrakcyjnego standardowo budownictwa mieszkaniowego.

Tabela 28 Powody chęci wyprowadzki z Ciechanowa do większego miasta

	zdecydo- wanie TAK	raczej TAK	nie potrafię powie- dzieć	raczej NIE	zdecydo- wanie NIE
w dużym mieście znajdę (lub znalazłam/em) bardziej atrakcyjną dla mnie pracę	37%	26%	2%	20%	15%
wielkomiejskie życie (rozrywka, kultura, gastronomia) bardziej mi odpowiada	21%	33%	2%	26%	19%
w dużym mieście moje dzieci będą miały lepszą edukację	24%	28%	7%	26%	16%
w dużym mieście będę mieć większe możliwości rozwoju zawodowego	38%	28%	0%	17%	17%
w dużym mieście jest większa oferta bardziej atrakcyjnego standardowo budownictwa mieszkaniowego	16%	26%	10%	26%	22%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wykształcenie respondentów przeprowadzonego badania nie jest kategorią różnicującą odpowiedzi na pytanie o plany migracji do większych ośrodków miejskich.

Tabela 29 Odpowiedzi na pytanie „Czy planujesz wyprowadzić się z Ciechanowa do większego miasta w perspektywie najbliższych 5 lat?” – według wykształcenia

Wykształcenie respondentów	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi
Podstawowe i gimnazjalne	14	100%
nie	9	64%
nie potrafię powiedzieć	3	21%
tak	2	14%
Średnie	97	100%
nie	71	73%
nie potrafię powiedzieć	16	16%
tak	10	10%
Wyższe (I i II stopnia lub licencjat)	218	100%
nie	164	75%
nie potrafię powiedzieć	31	14%
tak	23	11%
Zasadnicze zawodowe	22	100%
nie	16	73%
nie potrafię powiedzieć	3	14%
tak	3	14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Ankietowani różnią się w opiniach dotyczących chęci wyprowadzki do większego miasta ze względu na wiek. Młode osoby o wiele częściej wskazują ten kierunek migracji niż osoby w wieku średnim. W grupie osób 60 lat i więcej 100% ankietowanych odpowiedziało, że nie planuje wyprowadzić się ani na wieś lub małego miasta, ani do dużego miasta.

Tabela 30 Odpowiedzi na pytanie „Czy planujesz wyprowadzić się z Ciechanowa do większego miasta w perspektywie najbliższych 5 lat?” – według wieku

Wiek respondentów	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi
18-34	100	100%
nie	64	64%
nie potrafię powiedzieć	18	18%
tak	18	18%
35-59	236	100%
nie	181	77%
nie potrafię powiedzieć	35	15%
tak	20	8%
60 lat i powyżej	15	100%
nie	15	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Atuty Ciechanowa

Mieszkańcy Ciechanowa uczestniczący w badaniu w otwartych dwóch pytaniach mogli swobodnie wymienić atuty miasta oraz wskazać, w jakim zakresie powinny nastąpić zmiany. Pytania otwarte są bardzo cennym źródłem informacji o badanym przedmiocie, ponieważ respondenci mogą w sposób nieskrępowany predefiniowanymi odpowiedziami wyrazić swój pogląd, a udzielone odpowiedzi są materiałem informacyjnym o charakterze jakościowym.

Analizując spisane wypowiedzi ankietowanych na temat atutów, można stworzyć portret miasta widziany oczami jego mieszkańców. Ciechanów w tym portrecie ukazuje się jako miasto przyjazne do życia. Samo określenie „przyjazne” przewija się przez wypowiedzi respondentów, jednak o takim postrzeganiu miasta świadczą pośrednio inne opinie. Jednym z najczęściej wymienianych atutów miasta jest to, że jest ładne, z atrakcyjnymi terenami zieleni (zieleni miejska jest najczęściej wymienianym atutem miasta), spokojne, ciche, czyste, kompaktowe (małe, wszędzie można się szybko dostać) i kameralne. Mieszkańcy bardzo często zauważają dobrze rozwinięte ścieżki rowerowe. Można przytoczyć przykłady tego typu opinii:

- „Wszystko mi się podoba. Miasto wygląda coraz ładniej. Jest dużo zieleni, miasto jest czyste, ścieżki rowerowe, ładne ulice”
- „Kameralne, czyste miasto”
- „Spokojne, ciche, dobrze skomunikowane miasteczko”
- „Wszędzie jest blisko, dobre skomunikowanie”
- „Spokojne miasto, wolniejszy tryb życia”
- „Czysto, zielono, wszystko blisko”
- „Bardzo ładne miasto, czyste, dużo ścieżek rowerowych oraz miejsc aby usiąść i odetchnąć”.

Na podstawie analizy udzielonych odpowiedzi, można stwierdzić, że ciechanowianie dostrzegają zachodzące zmiany w mieście w ostatnich latach jako procesy pozytywne. W wielu wypowiedziach przewija się stwierdzenie, że miasto się rozwija: „Ciechanów pięknieje (...)”, „Rozwijające się miasto”, „Zmiany. Dużo zmian korzystnych w wyglądzie miasta”, „Ciechanów jest miastem ciągle rozwijającym. Zmiany są widoczne i myślę, że nikt nie powstydzi się, że jest mieszkańcem Ciechanowa”. Zachodzące zmiany dotyczące ładu przestrzennego, zagospodarowania terenów zieleni, itp., jak wynika choćby z ostatniej z przytoczonych wypowiedzi, wpływają na wizerunek miasta i poczucie tożsamości lokalnej. Rozwój miasta kojarzony jest często z działalnością obecnego prezydenta miasta. Odwołanie do władza jako atutu miasta pojawia się stosunkowo często (w około 13% wypowiedzi): „Myślę, że Ciechanów zmienił się od czasów panowania obecnego Prezydenta. Powstało dużo atrakcji dla dzieci jak i innych mieszkańców”, „Prezydent dbający o miasto”, „Aktywny Prezydent”, „Atutem Ciechanowa jest świetny PREZYDENT!!!”.

Mieszkańcy Ciechanowa wśród atutów miasta dostrzegają place zabaw, ofertę (rozumianą jako miejsca w przestrzeni oraz usługi) dla dzieci oraz dla rodzin z dziećmi. Często jako atut

podkreślana jest także oferta kulturalna, choć nie zostały wymienione żadne konkretne wydarzenia, czy zajęcia kulturalne. Generalnie wśród atutów miasta nie wymieniono żadnych wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych. Częściej w opiniach mieszkańców definiujących atuty miasta pojawia się dziedzictwo materialne (Zamek Księżąt Mazowieckich i Park Nauki Torus) oraz przyrodnicze (Krubin, ogólnie parki). Park Nauki Torus jest częściej wymienianym atutem Ciechanowa niż Zamek Księżąt Mazowieckich, co może mieć znaczenie dla kształtowania wizerunku miasta.

Ważnym atutem miasta dla ciechanowian jest jego położenie, szczególnie bliskość Warszawy, która dostarcza usługi wielkomiejskie: „nieduże, spokojne miasto, w którym dobrze wychowuje się dzieci. Miasto zapewnia podstawowe potrzeby, jak chcę iść do teatru to po prostu jadę do Warszawy, gdzie też nie mam daleko. Jest tu też dużo zieleni i miejsc do rekreacji. Mam gdzie iść na spacer z dziećmi. Jest to moje rodzinne miasto, w którym znam wielu ludzi i gdy potrzebuję czegoś zawsze znajdę pomoc.”

Mieszkańcy zauważają postępującą modernizację dróg i wyrażają optymizm odnośnie budowy obwodnicy miasta. Z odpowiedzi na pytania zamknięte opisane we wnioskach wcześniej wynika, że ciechanowianie często poruszają się po mieście rowerami. Ponad 14% respondentów, wymieniając atuty miasta, wskazało na ścieżki rowerowe i rowery miejskie.

Ciechanowianie raczej czują się bezpiecznie. Wynika to zarówno z podkreślanego bezpieczeństwa w pytaniu o atuty, jak i z oceny miejsca zamieszkania, o którą respondenci zostali poproszeni w osobnej części ankiety.

Co chciał(a)byś zmienić w Ciechanowie?

Potrzeby mieszkańców Ciechanowa są bardzo zróżnicowane. W odpowiedzi na pytanie, co chcieliby zmienić w Ciechanowie, wskazywali wiele różnych oczekiwań, nierzadko odnosząc się do modernizacji konkretnych ulic, budynków, czy miejsc. Ponad 17% spisanych opinii odnosi się do pracy i pozyskania inwestorów, którzy zaoferują atrakcyjną pracę. Oczekiwanie, że w Ciechanowie będzie więcej atrakcyjnej pracy, jest najczęściej wymienianym przez respondentów: „Ściągnięcie dużych przedsiębiorstw oferujących pracę dla wysoko wykwalifikowanej kadry (...)”, „Godne miejsca pracy i za godną płacę”, „Więcej dobrej pracy”, „Aby było więcej miejsc pracy z możliwością awansu, żeby nie stać ciągle w miejscu (...)”.

Wymieniając atuty Ciechanowa respondenci bardzo często podkreślali atrakcyjność terenów zieleni. W oczekiwanych zmianach również stosunkowo często wymieniają zielenią. Należy wnioskować z opinii respondentów, że chcą, aby tereny zieleni dalej się rozwijały: „Więcej drzew”, „Więcej zieleni w mieście”. Wskazują konieczność wprowadzenia większej ilości zieleni do centrum („Więcej zieleni w Rynku przy Ratuszu”), pojawiają się także głosy, aby w Ciechanowie pozostawić więcej miejsc tzw. dzikiej przyrody („Bardziej nowoczesne podejście do zieleni miejskiej. Uwzględnienie katastrofy klimatycznej. Docenianie miejsc dzikich w środku miasta i nie poprawianie ich na siłę (...)), często pojawia się określenie „nie betonować”, „Więcej zieleni mniej betonu”. Ankietowani zauważają w niektórych parkach nieporządek. Z zielenią związane są tereny rekreacyjne, których zagospodarowania

i zwiększenia powierzchni oczekują ankietowani. Wskazują konkretne tereny, które powinny zostać zagospodarowane pod rekreację (centrum miasta, wzdłuż Łydyni). Jednocześnie mieszkańcy miasta zgłaszają potrzebę rozwoju infrastruktury rekreacyjnej, szczególnie dla dzieci (placów zabaw), czy rodzin z dziećmi.

Wśród wielu spisanych opinii pojawiają się postulaty o likwidację uciążliwych źródeł ciepła (tzw. kopciuchów) i z tym związanego smogu: „Zlikwidować kopciuchy - wieczorem na osiedlu jest smog (...)”.

Blisko 8% respondentów chce, aby w Ciechanowie przybyło miejsc parkingowych, co nierzadko stoi w sprzeczności z postulatami związanymi ze zwiększaniem terenów zieleni. Niektórzy z nich narzekają na nieprawidłowe parkowanie na wybranych odcinkach dróg lub budynkach użyteczności publicznej: „Parking na osiedlu Reutta, Ranieckiej, Szwanke. W godzinach popołudniowych nie ma miejsca dla samochodu. Samochody stoją na pasie zieleni lub na przystanku, co jest karalne. Zarząd pomimo licznych próśb i upomnień zbywa temat. Jest wystarczająco dużo zieleni wewnątrz osiedla, że tą na uboczu (blisko dróg) można wykorzystać na parkingi. Dodatkowo mieszkańcy nowo wybudowanych TBS nie trzymają się swojego ogrodzonego i wydzielonego parkingu”. Pojawiają się propozycje, aby stworzyć miejsca parkingowe dla rodzin z dziećmi. Poprawa dostępności miejsc parkingowych z pewnością wynika z faktu rosnącej liczby samochodów osobowych poruszających się po mieście. Mieszkańcy to dostrzegają i postulują uspokojenie ruchu („Zmniejszenie ruchu kołowego w mieście”), zwiększenie udziału komunikacji publicznej oraz poprawy funkcjonowania komunikacji (niektórzy respondenci uważają, że rozkład jazdy autobusów nie zawsze jest skorelowany z rozkładem pociągów). Oczekuje się również dalszego rozwoju ścieżek rowerowych.

Ciechanowianie oczekują, a niejednokrotnie apelują o remonty dróg, przy czym najczęściej chodzi o konkretne odcinki dróg. Chcą również powstawania obwodnic miasta: „Wybudowanie nowej obwodnicy, żeby zmniejszyć poruszanie się samochodów ciężarowych przez pętlę miejską kargoszyn jest to dla nas uciążliwe”.

Ważnym, biorąc pod uwagę częstotliwość wskazań, deficytem w Ciechanowie może być oferta mieszkaniowa dla osób młodych: „Zwiększyć ofertę mieszkaniową dla osób, które starają się o mieszkanie”, „Mieszkania dla osób bez możliwości kredytowej”, „Dostępność mieszkań komunalnych i kwaterunkowych dla osób, które są wydolne finansowo i potrafią o nie zadbać i utrzymać a mimo wszystko nie są zdolne jeśli chodzi o kredyt mieszkaniowy. Osoby, które mogłyby dbać i opłacać regularnie mieszkanie nie mogą go dostać, a dostają ludzie, którzy nie mają dochodu, nie potrafią go utrzymać w konsekwencji doprowadzając do zadłużenia”. Mieszkańcy oczekują również poprawy standardów mieszkaniowych, remontów budynków mieszkalnych, generalnie rozwoju mieszkalnictwa, jednak z zachowaniem zasad ładu przestrzennego.

Ciechanowianie chętnie oceniają usługi społeczne (edukacja, kultura, usługi sportu i rekreacji). Wśród atutów wymieniają ofertę kulturalną, ale jak wynika z analizy odpowiedzi na pytanie „Co chciał(a)byś zmienić w Ciechanowie?”, oczekują, że oferta będzie coraz ciekawsza („Więcej miejsc kultury w których mogłyby występować zespoły muzyczne. Jedyne

takie miejsce czyli prywatna fabryka kultury zgrzyt przenosi się i jednocześnie pozbawia mieszkańców dobrej i częstej muzyki”) i będzie bardziej obecna w plenerze. W pojedynczych opiniach pojawia się oczekiwanie rozwoju usług kultury wielkomiejskiej: „brakuje mi teatru i kawiarenek”. Stosunkowo często w opiniach respondentów przewijają się zagadnienia związane z edukacją. Mieszkańcy chcą zwiększania nakładów na edukację, poprawy jakości edukacji: „(...) większy nakład finansowy na edukację (zapewnienie opieki młodszym dzieciom w przedszkolach i na świetlicach szkolnych)”, rozwijania oferty zajęć pozalekcyjnych: „Więcej darmowych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci”.

Sposób sformułowania pytania zachęcił niektórych respondentów do spisania swoistych programów rozwojowych: „Jako emerytka chciałabym by stworzyć dla Seniorów przestrzeń z dogodnym dojazdem i parkingiem na powietrzu bez ścieżek rowerowych z gramiami, sceną, nagłośnieniem i amfiteatrem, małą dostosowaną do portfela Seniora kawiarenką, tętnie. Taki azyl, by Seniorzy mogli miło spędzać czas, pokazywać swoje pasje, ukryte talenty, chociaż latem. By Seniorzy mogli odgrywać czynną rolę w życiu miasta. Dostępność swobodna do lekarzy specjalistów i nawet lek. rodzinnych i objęcie opieką wszystkich Seniorów, poprzez przeprowadzenie ankiet potrzeb w środowisku danej osoby i podjęcie działań w tym kierunku. Nie powinno się czekać, na zgłoszenie się Seniora osobiście lub kogoś z rodziny, tylko odpowiednie instytucje same powinny wyjść na przeciw Seniorom i ich potrzebom. Bardzo ważny jest również dostęp do rehabilitacji lub rehabilitacja domowa. Wszyscy Seniorzy naszego miasta, nie tylko grupy chcą być zauważalni, czuć się potrzebni i bezpieczni. Wiem, gdyż jestem jedną z nich”.

CZĘŚĆ 4 ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

4. Założenia programowe

Czwarta część zawiera założenia programowe, w których ujęto wyzwania rozwojowe, wizję rozwoju, cele i kierunki działań wraz z oczekiwanymi rezultatami podejmowanych działań, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, określenie obszarów strategicznej interwencji oraz zasady wdrażania Strategii. Ten element Strategii rozwoju odpowiada na zdiagnozowane potrzeby w poszczególnych sferach. Duże znaczenie dla wyznaczania celów i kierunków działań miały opinie i oczekiwania uczestników procesu partycypacyjnego.

4.1 Wyzwania rozwojowe

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu oraz obserwowanych trendów rozwojowych w miastach średniej wielkości zdefiniowano wyzwania rozwojowe, z którymi Ciechanów będzie się mierzyć w najbliższej przyszłości. Wyzwania mają charakter horyzontalny, to znaczy, że będą wymagać kierunkowania działań w różnych sferach rozwoju miasta.

Wyzwanie 1

Odptyw mieszkańców na tereny wiejskie obszaru funkcjonalnego Ciechanowa oraz do innych ośrodków miejskich. Stworzenie oferty dla ludzi młodych.

Wyzwanie związane z depopulacją miasta należy zaliczyć do jednych z najpoważniejszych. Rozmiar zjawiska odptywu mieszkańców miasta nie jest bardzo duży, ale trend dynamiki ludności od wielu lat jest stale malejący. W latach 2011-2020 ubyło 3% mieszkańców miasta. Wyprowadzają się oni w niemal podobnym odsetku na wieś i do innych miast. Ostatnie lata pokazują, że rośnie liczba wyprowadzających się z Ciechanowa na wieś. Wobec takich zmian miastu trudno będzie utrzymać funkcje ośrodka średniej wielkości. Aby zatrzymać mieszkańców należy zaspokoić potrzeby, które mogą wzajemnie wykluczać się. Trudno bowiem będzie jednocześnie zapewnić kontakt z naturą i budować model wielkomiejski. Niezależnie jednak od tego, w jakim stopniu możliwe jest zatrzymanie negatywnego trendu odptywu mieszkańców, należy podejmować działania, które się do tego przyczynią. Szczególnie powinny one być ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb ludzi młodych. Wyzwanie związane z odptywem mieszkańców ma wymiar horyzontalny. Wszystkie strategiczne działania podejmowane przez miasto będą w jakimś stopniu oddziaływać na migracje mieszkańców. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że stosunkowo duża ich część deklaruje chęć wyprowadzki. Na wieś lub do mniejszego miasta planuje przenieść się 12% uczestniczących w badaniu ciechanowian. Nieco mniej, bo ok. 11% planuje wyprowadzić się do większego miasta.

Wyzwanie 2

Starzenie się społeczeństwa oraz z nim związane ubożenie mieszkańców miasta.

Starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem towarzyszącym zmniejszającej się liczbie mieszkańców miasta. Wyzwanie z tym związane należy uznać za szczególnie istotne w planowaniu rozwoju Ciechanowa. W 2011 roku mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym stanowili ok. 15,5% ludności Ciechanowa. W 2020 r. odsetek ten wzrósł do 23,5%. Tempo wzrostu liczby mieszkańców w tej grupie wiekowej jest więc ogromne. Wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, których źródłem dochodu jest emerytura rodzi:

- 1) konieczność zapewnienia usług społecznych i uwzględnienia w inwestycjach potrzeb rosnącej grupy osób starszych,
- 2) problemy natury ekonomicznej i gospodarczej.

Dochody z tytułu rent i emerytur w Ciechanowie w 2019 r.⁶ były ok. 45% niższe niż dochody z tytułu umowy o pracę i blisko 75% niższe niż z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Rosnący odsetek ludności czerpiącej dochody z tytułu rent i emerytur może negatywnie wpływać na lokalną gospodarkę, szczególnie na branżę usług dla ludności i handlu. Jednocześnie wzrost liczby ludności miasta w wieku poprodukcyjnym zobowiązuje do zwiększenia nakładów finansowych na rozbudowę infrastruktury polityki społecznej, z której korzystać będą osoby w podeszłym wieku oraz do rozwijania oferty aktywizacji społecznej seniorów.

Wyzwanie 3

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, świadomego swojej roli w kształtowaniu rozwoju miasta, współdecydującego.

Społeczeństwo obywatelskie jest ważne dla rozwoju każdego miasta. Jego rola w kształtowaniu rozwoju i wpływu na podejmowane decyzje jest oczywista. Mieszkańcy, którzy realnie uczestniczą w życiu miasta, pozostaną z nim trwalej związani, a przywiązanie do miasta jako miejsca zamieszkania będzie w większym stopniu dziedziczone. Z tych względów samorząd miejski powinien potraktować rozwój społeczeństwa obywatelskiego jako istotne wyzwanie rozwojowe. Mieszkańcy Ciechanowa wykazują się rosnącym zainteresowaniem sprawami miasta. Coraz chętniej uczestniczą w konsultacjach Budżetu Obywatelskiego, rośnie liczba organizacji pozarządowych, poprawia się frekwencja wyborcza. Również z przeprowadzonych na potrzeby opracowania Strategii rozwoju badań ankietowych wynika, że mieszkańcy oczekują, że będą mieli większy udział we współdecydowaniu, a społeczeństwo obywatelskie jest dla nich istotną wartością. Należy

⁶ Na podstawie <https://przedsiębiorczosc.monitorrozwoju.pl/>

wykorzystać ten potencjał w planowanych działaniach i konsekwentnie wpływać na pobudzenie aktywności społecznej ciechanowian, szczególnie w obrębie osiedli, które nie tylko są administracyjnie wydzielonymi jednostkami pomocniczymi, ale także mikro odczynkami.

Wyzwanie 4

Ubóstwo ekonomiczne i zagrożenie wykluczeniem społecznym z powodów ekonomicznych.

Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu i wykluczeniu społecznemu jest istotnym wyzwaniem polityki społecznej miasta. Od kilku lat sytuacja materialna ciechanowian poprawia się. Rosną ich dochody według głównych źródeł (z tytułu umowy o pracę, działalności gospodarczej, rent i emerytur), spada bezrobocie, coraz mniej osób korzysta z pomocy społecznej. Nadal jednak pozostaje stosunkowo duża grupa osób, która wymaga wsparcia, szczególnie aktywizacji społecznej. W 2020 r. ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało ponad 1,6 tys. osób. Wśród nich znajdują się osoby sięgające po pomoc z powodu ubóstwa, ale również z innych powodów, w tym niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizmu, narkomani, czy przemocy w rodzinie. Liczba korzystających z pomocy społecznej ze względu na niektóre z tych powodów rośnie, co szczególnie powinno niepokoić. Badania przeprowadzone na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Ciechanowie wykazały, że w niektórych rejonach miasta występuje koncentracja problemów społecznych. Osiedla Bloki, Śródmieście i rejon Osady Fabrycznej zostały wskazane do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi. W kierunkach działań należy uwzględnić postulaty odnoszące się do aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w całym mieście oraz do odnowy społecznej w obszarach rewitalizacji należących do obszarów strategicznej interwencji miasta.

Wyzwanie 5

Rozwój społeczeństwa wiedzy – o sukcesie miasta decyduje jego kapitał intelektualny.

Kapitał intelektualny należy do głównych czynników rozwojowych każdej jednostki samorządu terytorialnego, ma bowiem szczególną rolę w procesach miastotwórczych. Mieszkańcy Ciechanowa w przeprowadzonych badaniach społecznych uznali wyedukowane społeczeństwo jako istotną wartość, która powinna zostać zapisana w wizji rozwoju. Ciechanów jest ośrodkiem edukacji podstawowej i ponadpodstawowej. Gmina zarządza siecią publicznych placówek wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych. Organem prowadzącym dla szkół średnich i branżowych jest Starosta Ciechanowski. Na terenie miasta funkcjonują również dwie szkoły wyższe, w tym Państwowa Uczelnia Zawodowa im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie, która należy do sieci państwowych uczelni

zawodowych i jest najważniejszym w mieście ośrodkiem kształcenia wyższego. Kierując działaniami odnoszące się do wyzwania dotyczącego rozwoju społeczeństwa wiedzy, miasto może skupić się na poszerzaniu i podnoszeniu oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Potencjałem do wykorzystania jest z pewnością Park Nauki Torus, którego działalność edukacyjna stanowi zaplecze dla organizacji zajęć pozaszkolnych ukierunkowanych m.in. na nauki ścisłe. Natomiast niepokojącym zjawiskiem jest kurcząca się w mieście sfera kształcenia wyższego. Maleje od kilku lat liczba studentów, niektóre uczelnie wcześniej funkcjonujące w mieście, zaprzestały działalności. Miasto powinno podejmować działania zmierzające do pobudzania rozwoju szkolnictwa wyższego, m.in. poprzez współpracę z istniejącymi uczelniami.

Wyzwanie 6

Rozwijanie usług wolnego czasu (kultura, rozrywka, sport, turystyka).

Osoby deklarujące zamiar wyprowadzenia się z Ciechanowa do większego miasta wśród powodów chęci wyprowadzki najczęściej wskazują wielkomiejskie życie i możliwość korzystania z szerokiego katalogu usług rozrywki, kultury, gastronomii. Jednocześnie ciechanowianie doceniają to, że miasto jest nieduże, dostrzegając z tym związane atuty. Wyzwaniem dla Ciechanowa w tej sytuacji będzie rozwijanie oferty usług wolnego czasu dostosowanej do wielkości miasta. Model rozwoju usług powinien z jednej strony uwzględniać potencjalny obecny popyt, z drugiej odnosić się do miastotwórczej roli kultury, sportu, rekreacji, rozrywki oraz turystyki. Obecna infrastruktura kulturalna i sportowo-rekreacyjna jest dobrze rozwinięta, choć uwzględniając konieczność dalszego pobudzania tej sfery dla kreowania funkcji miejskich, należy myśleć o jej rozbudowie i modernizacji. Oferta uprawiania sportu i rekreacji w mieście została wysoko oceniona w badaniach ankietowych, nieco gorzej, choć wciąż pozytywnie oceniono ofertę wydarzeń kulturalnych. Ciechanowianie oczekują, że oferta kulturalna będzie bardziej obecna w plenerze. Nie oczekują jednocześnie rozwoju oferty kulturalnej i rozrywkowej na poziomie dużego miasta. Są świadomi bliskości Warszawy i możliwości korzystania z jej zasobów.

Wyzwanie 7

Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych – warunkiem zatrzymania i pozyskania młodych mieszkańców.

Dostępność fizyczna i ekonomiczna mieszkań, szczególnie dla młodych ludzi, jest kluczowym czynnikiem migracji osiedleńczych. Tańsze mieszkania i działki pod budownictwo jednorodzinne na przedmieściach zachęcają do przeprowadzki. W Ciechanowie rynek mieszkaniowy rośnie, jednak popyt na mieszkania jest niezaspokojony szczególnie w grupie społecznej młodych ludzi, którzy nie posiadają kapitału lub zdolności do zaciągnięcia

kredytów hipotecznych. Miasto jako jednostka samorządu terytorialnego może bezpośrednio angażować się w rozwój budownictwa społecznego lub pobudzać rynek mieszkaniowy poprzez narzędzia planowania przestrzennego i inwestycji komunalnych.

Wyzwanie 8

Atrakcyjny rynek pracy – zdywersyfikowana gospodarka, różnorodność pracy pod względem poziomów i kierunków wykształcenia.

Wyzwaniem rozwojowym Ciechanowa, szczególnie eksponowanym w opiniach mieszkańców miasta, jest stworzenie atrakcyjnego rynku pracy. Poziom bezrobocia w mieście nie jest wysoki i co najważniejsze od kilku lat bezrobocie w mieście spada. Relatywnie niską przedsiębiorczość zastępuje dostępność miejsc pracy oferowanych głównie przez mikro i małe przedsiębiorstwa. Jak wynika z przeprowadzonych badań społecznych ciechanowianie chcą mieszkać w mieście o zdywersyfikowanej gospodarce, która daje dobrze płatną pracę osobom z różnym poziomem wykształcenia i kończącym różne kierunki kształcenia. Atrakcyjność ofert pracy oceniają bardzo nisko i nie dostrzegają, aby sytuacja w tym zakresie poprawiała się. Jednym z podstawowych powodów chęci wyprowadzki do dużego miasta jest możliwość znalezienia atrakcyjnej pracy i rozwoju zawodowego. Samorząd miejski ma ograniczony wpływ na poprawę ofert pracy w sferze prywatnej. Stymulowanie gospodarki i wpływanie na jej dywersyfikację może odbywać się z wykorzystaniem instrumentów ulg podatkowych, poprzez kreowanie w polityce przestrzennej nowych terenów inwestycyjnych i ich uzbrajanie, promocję gospodarczą, ale także stymulowanie powstawania start-upów i podejmowanie działań na rzecz pobudzania przedsiębiorczości.

Wyzwanie 9

Rozwijanie miasta kompaktowego, przyjaznego, spokojnego, cichego, ładnego, dobrze skomunikowanego wewnątrz i zewnątrz, z wyprowadzonym tranzytem na zewnątrz, z dobrymi usługami komunalnymi, których wydajność rośnie, a koszty dla odbiorcy spadają w strukturze wydatków.

Ciechanowianie, jak wynika z przeprowadzonych badań, do atutów miasta zaliczają jego wielkość. Ich zdaniem Ciechanów jest miastem przyjaznym do życia, ładnym, a jego rozmiary sprawiają, że życie jest tu wygodne. Oczekują, że takim pozostanie i wskazują jednocześnie, w jakim kierunku dalej powinno się rozwijać. Chcą, aby dalej rozwijała się sieć dróg rowerowych oraz skomunikowanie transportem publicznym, poprawiała się jakość dróg i bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Dostrzegają uciążliwość tranzytu i postulują rozwijanie obwodnicowego układu komunikacyjnego. Ciechanów powinien rozwijać się w sposób zrównoważony i dobrze wykorzystywać swoje zasoby. Miasto, rozwijając nowe tereny pod budownictwo mieszkaniowe, musi zadbać o minimalizowanie presji na obszary zieleni, w tym na tereny podmiejskie oraz o ład przestrzenny. W Ciechanowie powinno przybywać

bezpiecznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które będą tętnić życiem. Model miasta zwartego, to model oszczędny. Poprawianie efektywności ekonomicznej infrastruktury komunalnej będzie odpowiedzią na rosnące ceny energii. Miasto zwarte, w którym żyje się wygodnie, oszczędnie, rozwijające się w sposób zrównoważony, dobrze skomunikowane wewnętrznie, z nisko lub zeroemisyjnym transportem – to miasto kompaktowe. Ciechanów już podejmuje wyzwania związane z rozwojem miasta kompaktowego. Kierunek ten powinien zostać utrzymany.

Wyzwanie 10

Rozwijanie miasta inteligentnego – z innowacyjnymi usługami, korzystającego z osiągnięć technologii informacyjnych, idącego z duchem postępu w komunikacji z mieszkańcami, rozwijającego współpracę w sieci partnerstw samorządowych i międzysektorowych.

Rozwijanie miasta inteligentnego to wyzwanie odnoszące się nie tylko do wykorzystania nowoczesnych technologii i transformacji cyfrowej, ale także podnoszenia sprawności w zarządzaniu usługami publicznymi, rozwijania sposobów komunikacji z mieszkańcami, budowania sieci powiązań z partnerami samorządowymi, szczególnie z obszaru funkcjonalnego Ciechanowa, partnerami z sektora przedsiębiorstw, nauki i organizacji pozarządowych. Współczesne podejście do strategii charakteryzuje innowacyjność i sieciowanie. Dla samorządów lokalnych takie podejście nie jest naturalne, ponieważ nie opiera się wyłącznie na zasobach wewnętrznych, ale na poszukiwaniu nadarzających się szans w otoczeniu, co nie jest łatwe, ale może przynosić efekty w postaci przewag konkurencyjnych. W polityce spójności na lata 2021-2027 położono duży nacisk na rozwój obszarów funkcjonalnych miast średnich, na e-usługi, pobudzanie społeczności lokalnych. Miasto inteligentne to również miasto, które jest przygotowane na zmiany, w tym także kryzysy i zagrożenia, z jakimi samorządy lokalne muszą się mierzyć od początku trzeciej dekady XXI wieku. Wyzwanie związane z rozwijaniem miasta inteligentnego jest wyzwaniem horyzontalnym i będzie podejmowane w różnych sferach rozwoju miasta.

Wyzwanie 11

Rozwijanie miasta zielonego – z czystym powietrzem, mniejszym poziomem hałasu, z dużą ilością terenów zieleni, dobrze gospodarującego energią, korzystającego ze źródeł odnawialnych, opartego o zasady gospodarki obiegu zamkniętego.

Postulat rozwijania zielonego miasta został wyeksponowany w Nowej Karcie Lipskiej określającej zasady rozwoju miast europejskich na kolejne lata. Zielone miasto to miasto nastawione na walkę z globalnym ociepleniem, skutkami zmian klimatu, dbające o czystość powietrza, gleby i wody, rozwijające tereny zieleni, które udostępnia pod rekreację. Bardzo ważnym aspektem miasta zielonego jest oszczędność zasobów przyrodniczych, w tym surowców i energii. Pod pojęciem gospodarki obiegu zamkniętego kryje się zrównoważone

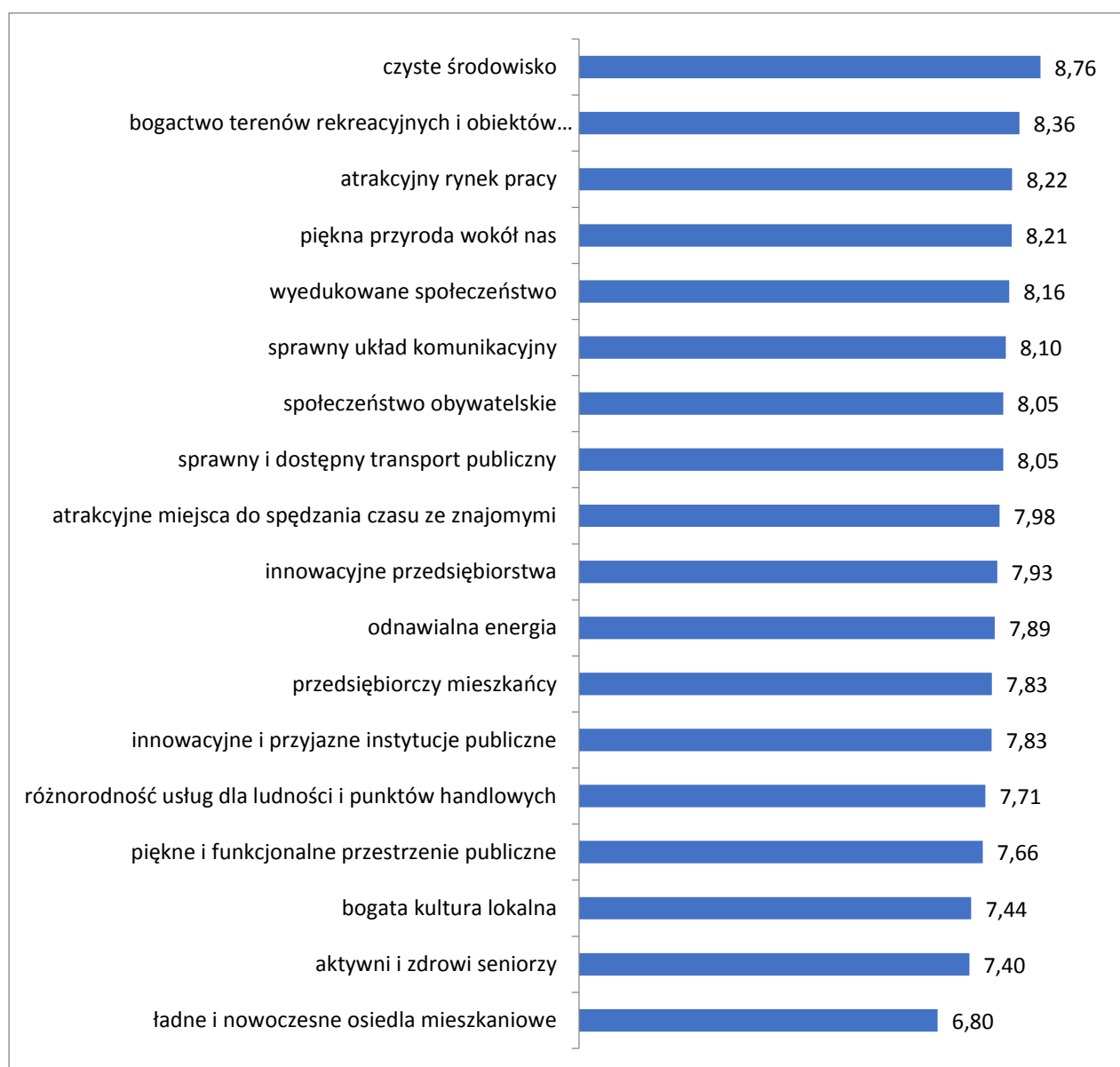

korzystanie z zasobów, redukcja odpadów lub ich wtórne wykorzystanie. Ciechanowianie, jak wynika z przeprowadzonych badań ankietowych, dostrzegają, że miastu przybywa terenów zieleni, jednak postulują, aby było ich jeszcze więcej. Kontakt z naturą i czyste powietrze to główne powody chęci wyprowadzki na wieś. Narzekają na smog w niektórych rejonach miasta. Walka z nadmierną emisją dwutlenku węgla i innymi zanieczyszczeniami powietrza będzie istotnym elementem podjęcia wyzwania związanego z rozwijaniem miasta zielonego. W kierunkach działań należy skupić się na poprawianiu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, przechodzeniu na zeroemisyjny transport publiczny i rozwijaniu infrastruktury alternatywnych form przemieszczania się. Wśród obserwowanych zmian klimatu wymienić należy niedobory wody, dlatego należy rozbudowywać tzw. niebieską infrastrukturę miejską.

4.2 Wizja strategiczna miasta

W określeniu wizji strategicznej wzięli udział mieszkańcy miasta. W badaniu ankietowym odpowiedzieli na pytanie, czy wizję, która została określona w 2016 r. w ramach prac nad Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego miasta Ciechanów do roku 2023, uważają za nadal aktualną oraz jakie wartości ich zdaniem powinny znaleźć się w wizji. Dla większości respondentów wizja określona kilka lat temu w dużym stopniu jest aktualna, dlatego została zmodyfikowana jedynie o niektóre treści, których źródłem była odpowiedź na pytanie o wartości, które dla ciechanowian są szczególnie istotne. Hierarchia tych wartości przedstawia się następująco (skala ocen 1-10, gdzie 1 oznacza, że wartość zdecydowanie nie powinna być elementem wizji, a 10, że zdecydowanie powinna znaleźć się w wizji strategicznej).

Wykres 27 Wyniki badania ankietowego – Które wartości powinny stać się elementem wizji strategicznej miasta?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wizja strategiczna Ciechanowa została sformułowana następująco:

Zrównoważony rozwój miasta będzie oparty na czterech filarach: społeczeństwo obywatelskie, gospodarka oraz rozwój zasobów ludzkich przy zachowaniu poszanowania zasobów środowiska naturalnego.

Ciechanów w 2035 roku będzie miastem społeczeństwa wyedukowanego i obywatelskiego. Mieszkańcy będą współdecydować o rozwoju miasta oraz dbać o jego dziedzictwo kulturowe i naturalne.

Ciechanów stwarzać będzie korzystne i przyjazne warunki do rozwoju szeroko pojętej przedsiębiorczości. Rozwój przestrzenny wraz z infrastrukturą komunalną, sprawnym układem komunikacyjnym i dostępnym transportem zapewnią wysoki poziom życia mieszkańców. Nowoczesna baza oświatowa oraz możliwości edukacyjne przyczynią się do wzrostu konkurencyjności i potencjału mieszkańców na rynku pracy.

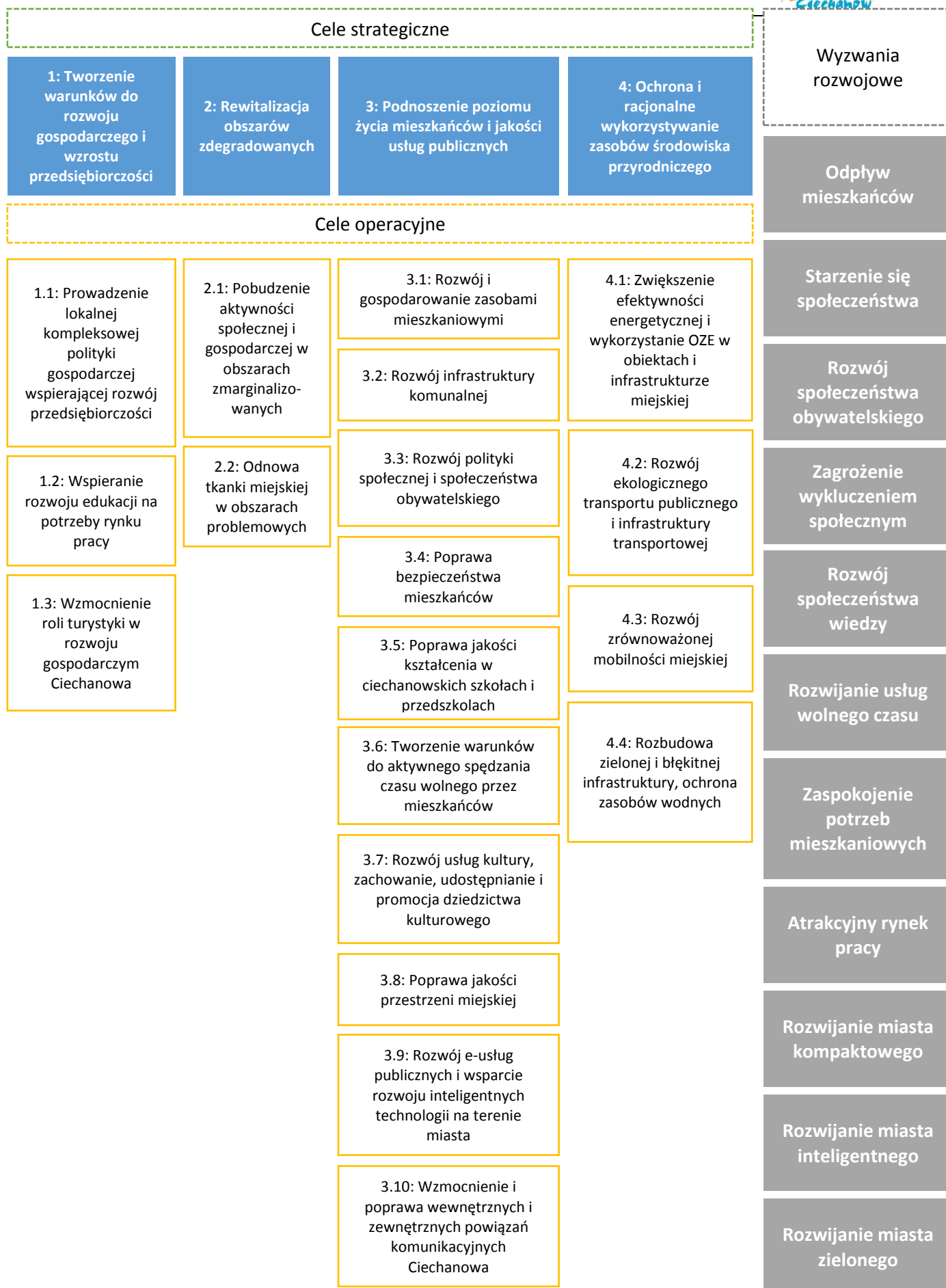
Ciechanów będzie miastem oferującym różnorodne formy spędzenia wolnego czasu dzięki bogatej ofercie kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Ciechanów stanie się miastem, w którym rozwój społeczny oraz gospodarczy będzie następował z poszanowaniem zasobów naturalnych. W podejmowanych inicjatywach uwzględniany będzie aspekt przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Liczne, rozległe i zagospodarowane tereny zielone będą zachęcały do aktywnego wypoczynku na łonie przyrody.

4.3 Cele i kierunki działań

Cele i kierunki działań zostały określone na podstawie wyników diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta. Duży wpływ miały wyniki przeprowadzonych badań ankietowych, a także wnioski z warsztatów strategicznych z udziałem mieszkańców miasta oraz studentów Państwowej Uczelni Zawodowej im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie. Na pełny schemat postulatów strategicznych Ciechanowa składają się: wizja strategiczna, cele strategiczne, przyporządkowane im cele operacyjne i kierunki działań.

Cel strategiczny 1

Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i wzrostu przedsiębiorczości

Cel operacyjny 1.1

Prowadzenie lokalnej kompleksowej polityki gospodarczej wspierającej rozwój przedsiębiorczości

Realizując politykę gospodarczą i pobudzając rozwój przedsiębiorczości w Ciechanowie, miasto skupi się na rozwijaniu współpracy z Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefą Ekonomiczną, która zarządza częścią terenów inwestycyjnych. Poprzez politykę przestrzenną i inwestycyjną miasto będzie wpływać na zwiększanie dostępności do terenów inwestycyjnych i ich atrakcyjność. Podmioty gospodarcze, które będą planować nowe inwestycje i tworzyć nowe miejsca pracy, będą mogły liczyć na ulgi podatkowe. Miastu zależy na dywersyfikowaniu gospodarki i powstawaniu lub osiedlaniu się w Ciechanowie przedsiębiorstw oferujących atrakcyjne miejsca pracy. W ramach dostępnych zasobów lokalowych miasto będzie wspierać tworzenie przestrzeni dla start-upów. Dla młodych i kreatywnych ludzi miasto będzie tworzyć warunki rozwojowe. Miasto będzie realizować działania z zakresu promocji gospodarczej, a politykę gospodarczą współtworzyć z partnerami samorządowymi Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa i podmiotami z innych sektorów (gospodarczego, naukowego, pozarządowego).

Kierunki działań:

- Współpraca z władzami Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
- Opracowywanie MPZP dla obszarów inwestycyjnych
- Tworzenie i wspieranie tworzenia nowych przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej
- Urbaniście terenów inwestycyjnych
- Stosowanie systemu ulg i preferencji dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, inwestujących lub wprowadzających nowoczesne technologie
- Tworzenie przestrzeni dla start-upów
- Promocja Ciechanowa oraz terenów inwestycyjnych na zewnątrz
- Współpraca w dziedzinie rozwoju gospodarczego z gminami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa i innymi partnerami samorządowymi, przedsiębiorcami, organizacjami gospodarczymi, uczelniami wyższymi

Cel operacyjny 1.2

Wspieranie rozwoju edukacji na potrzeby rynku pracy

Miasto Ciechanów będzie angażować się w działania, które mają na celu rozwijanie zasobów ludzkich pod potrzeby rynku pracy. Szczególnie ważnymi partnerami w realizacji tych działań będą jednostki samorządu terytorialnego zarządzające placówkami edukacyjnymi, wyższe uczelnie, podmioty prowadzące edukację ustawiczną oraz sami przedsiębiorcy. W szkołach podstawowych i innych jednostkach miejskich będą realizowane zajęcia pobudzające kreatywność, zainteresowanie naukami ścisłymi, inżynierią i nowymi technologiami. Pokolenia przyszłej gospodarki Ciechanowa będą kształtowane na wczesnym etapie edukacji.

Kierunki działań:

- Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, przedsiębiorcami, instytucjami, szkołami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju kompetencji mieszkańców zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy
- Wspieranie kształcenia poprzez realizację projektów edukacyjnych na potrzeby rynku pracy
- Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży zainteresowań nowymi technologiami i naukami ścisłymi

Cel operacyjny 1.3

Wzmocnienie roli turystyki w rozwoju gospodarczym Ciechanowa

Miasto będzie wykorzystywać potencjał zasobów kulturowych, infrastruktury i terenów sportowo-rekreacyjnych, obiektów edukacyjnych (Park Nauki Torus) do rozwoju turystyki pobytowej oraz biznesowej. W tym celu miasto będzie inwestować w ochronę i adaptację obiektów o dużej wartości kulturowej, uczestniczyć w targach i innych wydarzeniach związanych z branżą turystyczną i współpracować z organizacjami turystycznymi oraz gminami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa.

Kierunki działań:

- Poprawa stanu technicznego i wizualnego obiektów zabytkowych, tworzenie i utrzymanie nowych funkcji
- Współpraca z organizacjami turystycznymi
- Uczestnictwo w kongresach, targach, wydarzeniach związanych z promocją potencjału turystycznego miasta
- Tworzenie wspólnej oferty turystycznej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa
- Wykorzystanie potencjału działalności lokalnych artystów, sportowców do rozwoju turystyki

Cel strategiczny 2

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Cel operacyjny 2.1

Pobudzenie aktywności społecznej i gospodarczej w obszarach zmarginalizowanych

Obszar rewitalizacji należy do obszarów strategicznej interwencji Ciechanowa. Miasto będzie koncentrować w nich działania, których celem będzie pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej. Skupi się między innymi na współpracy z oddolnymi inicjatywami społecznymi podejmowanymi przez mieszkańców, NGO oraz przedsiębiorców na rzecz obszarów problemowych. Działania będą polegały również na wsparciu edukacyjnym i doradczym przedsiębiorców funkcjonujących na terenie obszaru rewitalizacji. Ponadto miasto będzie prowadziło przedsięwzięcia kulturalne i edukacyjne. Rozbudowywana będzie infrastruktura bezpieczeństwa publicznego, w tym monitoring miejski obejmujący przestrzeń publiczną.

Kierunki działań:

- Aktywizacja społeczna, edukacyjna i kulturalna mieszkańców obszaru rewitalizacji
- Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Pobudzanie oddolnych inicjatyw społecznych i relacji sąsiedzkich na obszarze rewitalizacji
- Wsparcie doradcze i edukacyjne przedsiębiorców obszaru rewitalizacji
- Rozbudowa infrastruktury bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.2

Odnowa tkanki miejskiej w obszarach problemowych

Obszar rewitalizacji określony w granicach osiedli Bloki, Śródmieście, Osada Fabryczna oraz terenów Jezioro i Krubin wymaga zintegrowanego i wieloaspektowego wsparcia. Miasto określi przedsięwzięcia rewitalizacyjne poprzez Gminny program rewitalizacji. Działania te będą koncentrować się na zagospodarowaniu przestrzeni publicznych, tworzeniu miejsc integracji i rekreacji, wsparciu modernizacji zasobów mieszkaniowych, a także modernizacji i adaptacji pod nowe funkcje obiektów dziedzictwa kulturowego i przemysłowego. Nakłady inwestycyjne będą przeznaczane również na modernizację układu komunikacyjnego oraz rozwój terenów zieleni w obszarze rewitalizacji. Ważny element działań będzie dotyczyć aktywizowania mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez angażowanie ich we współrealizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Kierunki działań:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji z przeznaczeniem na cele integracyjne, kulturalne i rekreacyjne, w tym dla dzieci i rodzin z dziećmi
- Modernizacja, w tym termomodernizacja zasobów mieszkaniowych w obszarze rewitalizacji
- Ochrona i adaptacja pod cele rewitalizacji dziedzictwa kulturowego i przemysłowego obszaru rewitalizacji
- Ochrona i rozwój terenów zieleni w obszarze rewitalizacji
- Modernizacja układu drogowego i uspokajanie ruchu samochodowego w obszarze rewitalizacji

Cel strategiczny 3

Podnoszenie poziomu życia mieszkańców i jakości usług publicznych

Cel operacyjny 3.1

Rozwój i gospodarowanie zasobami mieszkaniowymi

Miasto, wykorzystując narzędzia stymulowania rynku mieszkaniowego, będzie podejmować działania zmierzające do powiększania zasobów budownictwa społecznego. Poprzez politykę przestrzenną oraz inwestowanie w infrastrukturę komunalną będzie także pobudzać inwestycje mieszkaniowe sektora prywatnego, zachowując zasady budowania miasta kompaktowego i zielonego. Modernizacji będzie wymagał także obecny zasób komunalnych lokali mieszkaniowych. Wszelkie działania będą realizowały cel szczegółowy Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły poprzez wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Kierunki działań:

- Wspieranie budownictwa społecznego (SIM, TBS)
- Opracowywanie MPZP dla obszarów zabudowy mieszkaniowej
- Sukcesywna modernizacja mieszkaniowych zasobów komunalnych
- Uzbieranie terenów pod budownictwo mieszkaniowe w infrastrukturę techniczną

Cel operacyjny 3.2

Rozwój infrastruktury komunalnej

Miasto będzie rozbudowywać infrastrukturę komunalną w rejonach aktywizacji gospodarczej oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Rozbudowa infrastruktury ciepłowniczej będzie wpływać na eliminację niskiej emisji. Miasto będzie modernizować infrastrukturę komunalną, usprawniając jej funkcjonowanie, wykorzystując innowacyjne rozwiązania technologiczne. System gospodarowania odpadami komunalnymi wymaga również ciągłego usprawniania. Miasto będzie dążyć do relatywnego obniżania kosztów gospodarowania odpadami i podwyższania odsetka odpadów segregowanych wśród wszystkich frakcji zbieranych odpadów.

Kierunki działań:

- Zwiększenie efektywności systemu gospodarowania odpadami komunalnymi
- Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w odbiorze, transporcie i zagospodarowaniu odpadów
- Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej
- Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej
- Modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczej m.in. z wykorzystaniem OZE wraz z modernizacją źródeł ciepła i energii elektrycznej zgodnie ze Strategią PEC w Ciechanowie Sp. z o.o.

Cel operacyjny 3.3

Rozwój polityki społecznej i społeczeństwa obywatelskiego

Polityka społeczna miasta koncentrować się będzie na realizacji działań, których celem będzie włączanie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem, w tym osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, ale także osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z innych powodów. Miasto, realizując politykę społeczną, będzie współpracować z sektorem organizacji pozarządowych. Działania miasta w polityce społecznej będą skupiać się także na pobudzaniu lokalnych społeczności i budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Uwzględniając wyzwania demograficzne miasto będzie rozwijać politykę prorodzinną oraz aktywizować seniorów.

Kierunki działań:

- Realizacja działań z zakresu włączenia społecznego grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym z różnych powodów
- Aktywizacja społeczna ciechanowskich seniorów

- Wdrażanie usług społecznych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, w tym opiekuńczych i asystenckich
- Inicjowanie i koordynowanie partnerskiej współpracy, wymiany informacji między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze społecznej
- Dostosowanie miasta do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
- Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego z wykorzystaniem finansowych i prawnych instrumentów partycypacji społecznej
- Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań publicznych
- Wdrażanie programów polityki prorodzinnej oraz rozwój infrastruktury opiekuńczej

Cel operacyjny 3.4

Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

W celu poprawy bezpieczeństwa publicznego miasto będzie modernizować i rozbudowywać infrastrukturę monitoringu miejskiego, infrastrukturę bezpieczeństwa drogowego, przeciwpożarowego oraz bezpieczeństwa związanego z klęskami żywiołowymi. Kryzysy początku trzeciej dekady XXI wieku związane z pandemią oraz napływem uchodźców uzmysłowiły, że miasto musi wzmocnić kompetencje osób odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe oraz podmiotów bezpieczeństwa publicznego (straży pożarnej, straży miejskiej). Bardzo ważnym elementem bezpieczeństwa publicznego w XXI wieku jest cyberbezpieczeństwo.

Kierunki działań:

- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury bezpieczeństwa publicznego
- Podnoszenie kompetencji kadr instytucji bezpieczeństwa publicznego
- Wspieranie w wyposażaniu ochotniczych straży pożarnych
- Podnoszenie kompetencji kadr zarządzania kryzysowego i zdolności instytucji samorządowych do przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym

Cel operacyjny 3.5

Poprawa jakości kształcenia w ciechanowskich szkołach i przedszkolach

Wyzwanie związane z rozwijaniem społeczeństwa wiedzy będzie podejmowane przez miasto poprzez realizację działań zmierzających do poszerzania oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, wyposażanie szkół, szczególnie w nowoczesne technologie, rozwijanie kompetencji kadry pedagogicznej. Miasto w realizacji celu będzie współpracować z wyższymi uczelniami, NGO, instytucjami kultury i nauki, w tym z Parkiem Nauki Torus – innowacyjną placówką pobudzającą do zainteresowania naukami ścisłymi i nauką generalnie. Poprawa jakości kształcenia będzie wymagać kontynuowania modernizacji bazy lokalowej przedszkoli

i szkół podstawowych zarządzanych przez miasto. Działania będą kierunkowane również na motywowanie dzieci i młodzieży do nauki.

Kierunki działań:

- Rozwijanie oferty zajęć edukacyjnych pozalekcyjnych i pozaszkolnych
- Poprawianie wyposażania infrastruktury kształcenia przedszkolnego i ogólnego
- Doskonalenie kompetencji kadry pedagogicznej przedszkoli i szkół podstawowych
- Modernizacja bazy lokalowej ciechanowskich przedszkoli i szkół
- Wspieranie współpracy szkół podstawowych z wyższymi uczelniami, instytucjami kultury i nauki, w tym rozwijanie oferty edukacyjnej Parku Nauki Torus
- Wspieranie uczniów przy wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej
- Wdrażanie programów stypendialnych dla uzdolnionej młodzieży

Cel operacyjny 3.6

Tworzenie warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego przez mieszkańców

Sport amatorski i rekreacja należą do usług czasu wolnego, które będą rozwijane bezpośrednio przez miejskie jednostki organizacyjne. Miasto będzie wspierać rozwijanie usług sportu i rekreacji przez sektor prywatny, w tym organizacje pozarządowe i kluby sportowe. Miasto będzie rozbudowywać i modernizować bazę i infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, udostępniać dla potrzeb sportu i rekreacji tereny przyrodnicze (m.in. Krubin, dolinę rzeki Łydyni), organizować zajęcia i wydarzenia aktywizujące sportowo mieszkańców oraz promować zdrowy styl życia. Wydarzenia sportowe i rekreacyjne będą organizowane z założeniem jak największego włączenia osób z niepełnosprawnościami oraz aktywizacji seniorów.

Kierunki działań:

- Rozbudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej i jej efektywne wykorzystywanie
- Organizacja zajęć i wydarzeń aktywizujących sportowo mieszkańców miasta
- Budowa i modernizacja infrastruktury do aktywnego spędzania czasu przez osoby z różnych grup wiekowych
- Promocja zdrowego stylu życia
- Przystosowanie do celów rekreacyjno-wypoczynkowych terenów przyrodniczych, w tym doliny rzeki Łydyni, Krubina
- Zapewnianie dostępu do usług sportu i rekreacji osobom z niepełnosprawnościami
- Wyznaczanie i rozbudowa sieci dróg dla rowerów

Cel operacyjny 3.7

Rozwój usług kultury, zachowanie, udostępnianie i promocja dziedzictwa kulturowego

Miasto będzie rozwijać usługi kultury poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury, tworzenie nowej i rozwijanie obecnej oferty kulturalnej samorządowych instytucji kultury. Wraz z rozwojem oferty kulturalnej prowadzone będą zajęcia edukacji kulturalnej wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Rolą edukacji kulturalnej będzie m.in. budowanie tożsamości regionalnej i przywiązania do Ciechanowa. Miasto będzie promować wydarzenia kulturalne. Ważnym elementem rozwoju usług kultury będzie podnoszenie kompetencji personelu instytucji kultury. Wszelkie działania będą wdrażane z założeniem maksymalnego włączenia w nie osób z niepełnosprawnościami.

Kierunki działań:

- Rozwijanie oferty kulturalnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców, w tym organizowanie zajęć i wydarzeń plenerowych w różnych częściach miasta
- Rozszerzanie oferty kulturalnej bibliotek publicznych
- Modernizacja i rozwój infrastruktury kulturalnej
- Wspieranie działań edukacyjnych dotyczących historii miasta i tożsamości regionalnej w celu budowania więzi mieszkańców z miastem
- Wspieranie amatorskiej działalności kulturalnej
- Promocja najważniejszych wydarzeń kulturalnych poza granicami miasta i regionu
- Podnoszenie kompetencji personelu instytucji kultury
- Udostępnianie kultury osobom z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny 3.8

Poprawa jakości przestrzeni miejskiej

Miasto będzie modernizować i tworzyć nowe przestrzenie publiczne, które będą bezpieczne, funkcjonalne, włączające osoby z niepełnosprawnościami. Zasadą modernizacji i tworzenia nowych przestrzeni będzie wprowadzanie jak największej ilości zieleni. Przestrzenie miejskie mają być miejscem spotkań, m.in. dla młodzieży. Miasto będzie dążyć do tego, aby miejskie przestrzenie były estetyczne i zachęcały do spędzania czasu na świeżym powietrzu.

Kierunki działań:

- Modernizacja i rozbudowa przestrzeni publicznych, zazielenianie przestrzeni publicznych
- Tworzenie miejsc spotkań dla młodzieży
- Rozwijanie publicznych terenów zieleni urządzonej i dzikiej miejskiej przyrody

- Ujednolicenie i klarowne oznakowanie miasta – urzędów, ulic, zabytków, instytucji i innych miejsc użyteczności publicznej

Cel operacyjny 3.9

Rozwój e-usług publicznych i wsparcie rozwoju inteligentnych technologii na terenie miasta

Miasto będzie dążyć do poprawy efektywności, jakości i sprawności świadczenia usług publicznych poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii i cyfryzację usług. Rozwijane i w szerszym zakresie będą zasoby bazodanowe obejmujące różne dziedziny usług publicznych.

Kierunki działań:

- Poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań w dostarczaniu i zarządzaniu usługami publicznymi
- Rozwijanie i wdrażanie nowych e-usług publicznych
- Modernizacja i budowa nowej infrastruktury miejskiej z zastosowaniem innowacyjnych technologii
- Rozbudowa i integracja baz danych i zasobów cyfrowych

Cel operacyjny 3.10

Wzmocnienie i poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań komunikacyjnych Ciechanowa

Miasto będzie usprawniać wewnętrzny układ komunikacyjny poprzez budowę i modernizację dróg, poprawę bezpieczeństwa drogowego, uwzględniając zasady priorytetyzacji transportu zeroemisyjnego. W systemach sterowania ruchem i parkowania wykorzystywane będą nowoczesne technologie. Miasto będzie dążyć do eliminowania ruchu tranzytowego przez Ciechanów oraz wzmocnienia połączeń regionalnych.

Kierunki działań:

- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej miasta
- Organizacja ruchu drogowego sprzyjająca transportowi publicznemu, pieszym i rowerzystom oraz poprawie warunków życia mieszkańców
- Modernizacja i rozbudowa systemu bezpieczeństwa ruchu drogowego
- Wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań w systemach sterowania ruchem i parkowania
- Rozwijanie układu obwodowego miasta i połączeń z otoczeniem regionalnym

Cel strategiczny 4

Ochrona i racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska przyrodniczego

Cel operacyjny 4.1

Zwiększenie efektywności energetycznej i wykorzystanie OZE w obiektach i infrastrukturze miejskiej

Miasto będzie systematycznie modernizować budynki użyteczności publicznej oraz budynki mieszkalne w celu zwiększenia efektywności energetycznej. W coraz większym zakresie wykorzystywane będą odnawialne źródła energii. Miasto będzie monitorować jakość powietrza i prowadzić edukację ekologiczną, aby zachęcać mieszkańców do prowadzenia działań termomodernizacyjnych.

Kierunki działań:

- Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, w tym z wykorzystaniem OZE
- Modernizacja infrastruktury publicznej z wykorzystaniem OZE
- Monitorowanie jakości powietrza
- Edukacja ekologiczna
- Wsparcie mieszkańców w działaniach zwiększających efektywność energetyczną budynków oraz wykorzystanie OZE

Cel operacyjny 4.2

Rozwój ekologicznego transportu publicznego i infrastruktury transportowej

Systematycznie będzie wymieniany tabor transportu publicznego. Miasto będzie zwiększać udział w transporcie publicznym pojazdów nisko i zeroemisyjnych. Jednocześnie, aby zwiększyć udział w przejazdach transportu publicznego, rozwijane będą sieci połączeń komunikacji miejskiej oraz rozbudowywana i modernizowana będzie infrastruktura transportu publicznego. W inwestycjach związanych z transportem publicznym i modernizacją dróg stosowana będzie zasada wiązania różnych środków transportu. Miasto będzie prowadzić promocję transportu publicznego i alternatywnych środków transportu.

Kierunki działań:

- Zwiększanie ekologiczności taboru komunikacji publicznej poprzez jego wymianę na nisko i zeroemisyjny
- Rozwijanie sieci połączeń komunikacji miejskiej

- Modernizacja i rozbudowa ekologicznej, multimodalnej i nowoczesnej infrastruktury transportu publicznego
- Promocja i zachęcanie mieszkańców do korzystania z transportu publicznego

Cel operacyjny 4.3

Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej

Ciechanów rozwijać będzie zrównoważoną mobilność miejską, modernizując i rozbudowując drogi rowerowe i ciągi piesze. Sieć dróg rowerowych będzie rozwijana wewnątrz miasta oraz w układzie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ciechanów będzie kontynuować rozwijanie systemu roweru miejskiego oraz hulajnogi miejskiej. Rozbudowywana będzie infrastruktura indywidualnej mobilności i zasilania pojazdów zeroemisyjnych.

Kierunki działań:

- Modernizacja i rozbudowa dróg rowerowych i ciągów pieszych w mieście, tworzenie spójnej sieci dróg rowerowych w mieście i na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa
- Rozwój systemu roweru i hulajnogi miejskiej
- Rozbudowa infrastruktury indywidualnej mobilności aktywnej (parkingi, stojaki rowerowe, punkty serwisowe dla rowerów, itp.)
- Rozbudowa infrastruktury zasilania pojazdów zeroemisyjnych
- Wprowadzanie preferencji w korzystaniu z infrastruktury drogowej, w tym parkingowej dla pojazdów zeroemisyjnych
- Tworzenie i modernizacja park&ride

Cel operacyjny 4.4

Rozbudowa zielonej i błękitnej infrastruktury, ochrona zasobów wodnych

Odnowa i rozwijanie terenów zieleni miejskiej będzie służyć przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym, ale także poprawiać komfort życia mieszkańców i przyczyniać się do poprawy ich zdrowia. Miasto zadba o różnorodność biologiczną obszarów przyrodniczych. Sieć terenów zieleni urządzonej będzie uzupełniana obszarami dzikiej miejskiej przyrody. Intensyfikowane będą działania zmierzające do oszczędzania i retencjonowania wody. W zagospodarowaniu przestrzeni publicznych i otoczeniu budynków oraz budowie infrastruktury sportowej stosowane będą technologie zwiększające przepuszczalność gruntu. Miasto będzie promować spożycie wody kranowej.

Kierunki działań:

- Odnowa i rozwijanie terenów zieleni miejskiej wraz z zachowaniem różnorodności biologicznej obszarów przyrodniczych
- Rozbudowa infrastruktury retencjonowania i zagospodarowania wody w miejscu jej opadu
- Powiększanie terenów biologicznie czynnych, poprawa przepuszczalności dla wody przestrzeni publicznych, parkingów, infrastruktury sportowej i innych terenów miejskich
- Promocja spożycia wody kranowej

4.4 Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Do celów operacyjnych, dla których określono kierunki działań, zostały przypisane oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki pomiaru zdefiniowanych rezultatów. Pomiary wskaźników będą dokonywane zgodnie z zasadami opisanymi w systemie realizacji Strategii.

Tabela 31 Oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki osiągnięcia rezultatów planowanych działań

Cel strategiczny (CS) Cel operacyjny (CO)	Rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów planowanych działań	Wartość bazowa (2020 r.)	Oczekiwana zmiana – 2035 r.	Źródło danych
CS1 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i wzrostu przedsiębiorczości					
CO1.1 Prowadzenie lokalnej kompleksowej polityki gospodarczej wspierającej rozwój przedsiębiorczości	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców	106,8	110	GUS BDL
CO1.2 Wspieranie rozwoju edukacji na potrzeby rynku pracy	Wzrost liczby projektów edukacyjnych realizowanych na rzecz dzieci i młodzieży	Liczba projektów edukacyjnych	5	11	dane własne
CO1.3 Wzmocnienie roli turystyki w rozwoju gospodarczym Ciechanowa	Wzrost liczby turystów	Liczba turystów korzystających z noclegów w powiecie ciechanowskim na 1000 ludności	357 (2019r.) 170 (2020r.)	400	GUS BDL
CS2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych					
CO2.1 Pobudzenie aktywności społecznej i gospodarczej w obszarach zmarginalizowanych	Wzrost liczby inicjatyw na rzecz grup odbiorców z obszaru rewitalizacji	Liczba inicjatyw na rzecz grup odbiorców z obszaru rewitalizacji	0	12	dane własne
CO2.2 Odnowa tkanki miejskiej w obszarach problemowych	Wzrost liczby inwestycji realizowanych w obszarze rewitalizacji	Liczba zrealizowanych projektów inwestycyjnych w obszarze rewitalizacji	14	28	dane własne
CS3 Podnoszenie poziomu życia mieszkańców i jakości usług publicznych					
CO3.1 Rozwój i gospodarowanie zasobami mieszkaniowymi	Wzrost liczby mieszkań	Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców	416	440	GUS BDL
CO3.2 Rozwój infrastruktury komunalnej	Rozbudowa systemu segregacji odpadów	Liczba zrealizowanych projektów inwestycyjnych i promocyjnych dotyczących systemu segregacji i gospodarowania odpadami komunalnymi	2	6	dane własne
CO3.3 Rozwój polityki społecznej i społeczeństwa obywatelskiego	Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców miasta	2,94	2,5	dane własne
CO3.4 Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	Wzrost liczby inwestycji w sferze bezpieczeństwa publicznego	Liczba zamontowanych i zmodernizowanych kamer monitoringu miejskiego	48	100	dane własne
CO3.5 Poprawa jakości	Wzrost liczby	Liczba inwestycji w	6	13	dane

kształcenia w ciechanowskich szkołach i przedszkolach	inwestycji w infrastrukturę kształcenia przedszkolnego i ogólnego	infrastrukturę kształcenia przedszkolnego i ogólnego			własne
CO3.6 Tworzenie warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego przez mieszkańców	Wzrost długości ścieżek rowerowych	Liczba kilometrów ścieżek rowerowych	46,4	57	GUS
CO3.7 Rozwój usług kultury, zachowanie, udostępnianie i promocja dziedzictwa kulturowego	Wzrost ilości miejsc usług kultury i promowania dziedzictwa kulturowego	Liczba miejsc usług kultury i promowania dziedzictwa kulturowego	11	15	dane własne
CO3.8 Poprawa jakości przestrzeni miejskiej	Wzrost powierzchni zagospodarowanej zieleni miejskiej	Powierzchnia zagospodarowanej zieleni miejskiej (ha)	30,97	35	dane własne
CO3.9 Rozwój e-usług publicznych i wsparcie rozwoju inteligentnych technologii na terenie miasta	Wzrost e-usług oraz cyberbezpieczeństwa	Liczba inwestycji z zakresu e-usług oraz cyberbezpieczeństwa	1	4	dane własne
CO3.10 Wzmocnienie i poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań komunikacyjnych Ciechanowa	Wzrost długości dróg publicznych gminnych	Długość wybudowanych dróg publicznych gminnych w km	131,88	138	dane własne
CS4 Ochrona i racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska przyrodniczego					
CO4.1 Zwiększenie efektywności energetycznej i wykorzystanie OZE w obiektach i infrastrukturze miejskiej	Wzrost inwestycji w OZE	Liczba zrealizowanych projektów inwestycyjnych dotyczących OZE	1	3	dane własne
CO4.2 Rozwój ekologicznego transportu publicznego i infrastruktury transportowej	Wzrost liczby pojazdów zeroemisyjnych w taborze transportu publicznego	Liczba pojazdów zeroemisyjnych w taborze transportu publicznego	1	8	dane własne
CO4.3 Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej	Wzrost liczby miejsc parkingowych w park&ride	Liczba miejsc parkingowych w park&ride	208	330	dane własne
CO4.4 Rozbudowa zielonej i błękitnej infrastruktury, ochrona zasobów wodnych	Wzrost liczby inwestycji w zieloną i błękitną infrastrukturę	Liczba zrealizowanych projektów inwestycyjnych w zieloną i błękitną infrastrukturę	0	10	dane własne

Źródło: opracowanie własne

4.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Zadaniem modelu jest przestrzenne wskazanie ustaleń i kierunków rozwoju określonych przez Strategię w zakresie szeroko pojętego rozwoju społeczno-gospodarczego Ciechanowa - cele określone w dokumencie strategicznym są odniesione do konkretnej przestrzeni miasta, przy uwzględnieniu jej uwarunkowań i ograniczeń (wynikających z aspektów środowiskowych, społecznych, kulturowych i in.). To odniesienie przestrzenne oznacza, że model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest łącznikiem pomiędzy dwiema sferami obecnego funkcjonowania i kształtowania rozwoju miasta: sferą strategii rozwoju i sferą planowania przestrzennego, który widzi je jako wzajemnie przenikające się i oddziałujące na siebie. W związku z tym, model respektuje ustalenia obecnie obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i wykorzystuje je jako podstawę do swych założeń, jednocześnie rozwijając te zapisy – tam gdzie to wymagane dla osiągnięcia założeń Strategii. Model opiera się na teorii strefowości, wyznaczając w granicach miasta obszary o docelowo homogenicznej funkcji: są to obszary o już wykształconej dominującej funkcji („obszary funkcji”), jak również obszary predysponowane do rozwoju jednej z nich („obszary funkcji potencjalnych”). Zostały one wyznaczone poprzez agregację mniejszych zwartych fragmentów przestrzeni miasta w większe obszary, wypełniając tak powstałymi agregatami całe miasto w jego granicach administracyjnych.

Przeprowadzone na potrzeby Strategii badania społeczno-gospodarcze oraz analizy obecnego stanu zagospodarowania przestrzennego i sąsiedztwa (również okolicznych gmin), a także konfrontacja tych wyników z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, pozwoliły na wyznaczenie następujących obszarów:

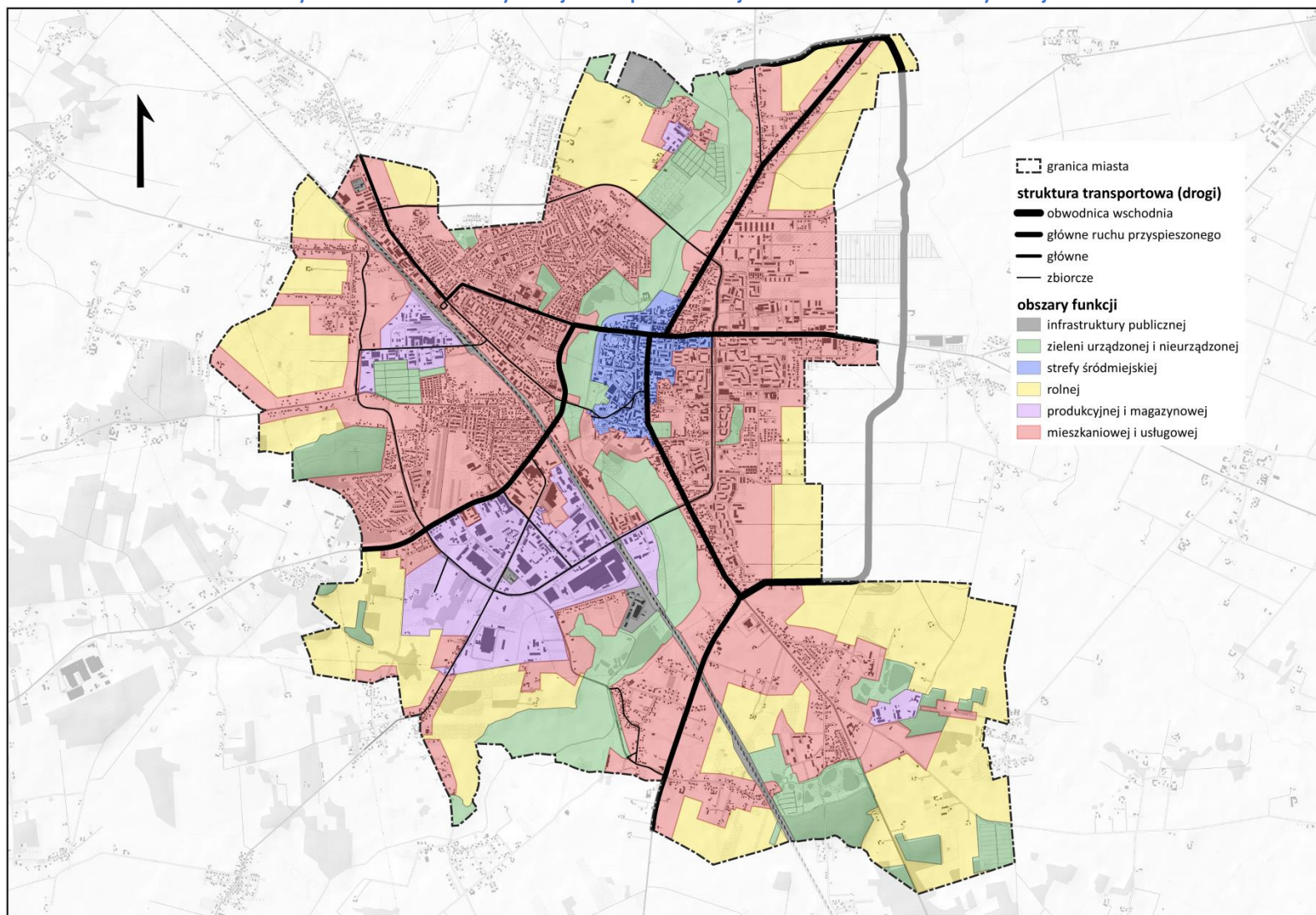
a) obszary funkcji:

- infrastruktury publicznej: tereny zarezerwowane pod realizację nowej i utrzymanie już istniejącej infrastruktury miejskiej o strategicznym znaczeniu, systemy techniczne najwyższego stopnia (urządzenia zaopatrzenia w wodę, urządzenia elektroenergetyki, urządzenia odprowadzania i oczyszczania ścieków, tereny kolejowe);
- zieleni urządzonej i nieurządzonej: tereny pokryte różnego rodzaju roślinnością, przeznaczone do pełnienia roli ekologicznej, środowiskowej, rekreacyjnej, duchowej, buforowej i in. (zieleń urządzona, zieleń naturalna, ogrody działkowe, lasy, parki leśne i cmentarze);
- strefy śródmiejskiej: teren ścisłego centrum miasta, w największym stopniu realizujący potrzeby mieszkańców w zakresie edukacji, kultury, sztuki, ochrony zdrowia, usług publicznych wyższego szczebla (ogólnomiejskie i ponadlokalne), a także nasycony przestrzeniami publicznymi o zróżnicowanym charakterze;
- rolnej: rolnicza przestrzeń produkcyjna;
- produkcyjnej i magazynowej: tereny dla prowadzenia rozwoju gospodarczego, przedsięwzięć generujących miejsca pracy i lokalne impulsy rozwojowe (obiekty produkcyjne, bazy, składy, magazyny, usługi powiązane);

- mieszkaniowej i usługowej: tereny tworzące bezpośrednią przestrzeń życiową mieszkańców, wskazane do zaspokajania potrzeb w zakresie mieszkalnictwa oraz szeroko pojętych usług niższego szczebla (podstawowych) codziennych potrzeb (zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, jednorodzinna oraz mieszkaniowo-usługowa).

Rysunek 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Ciechanowa – obszary funkcji

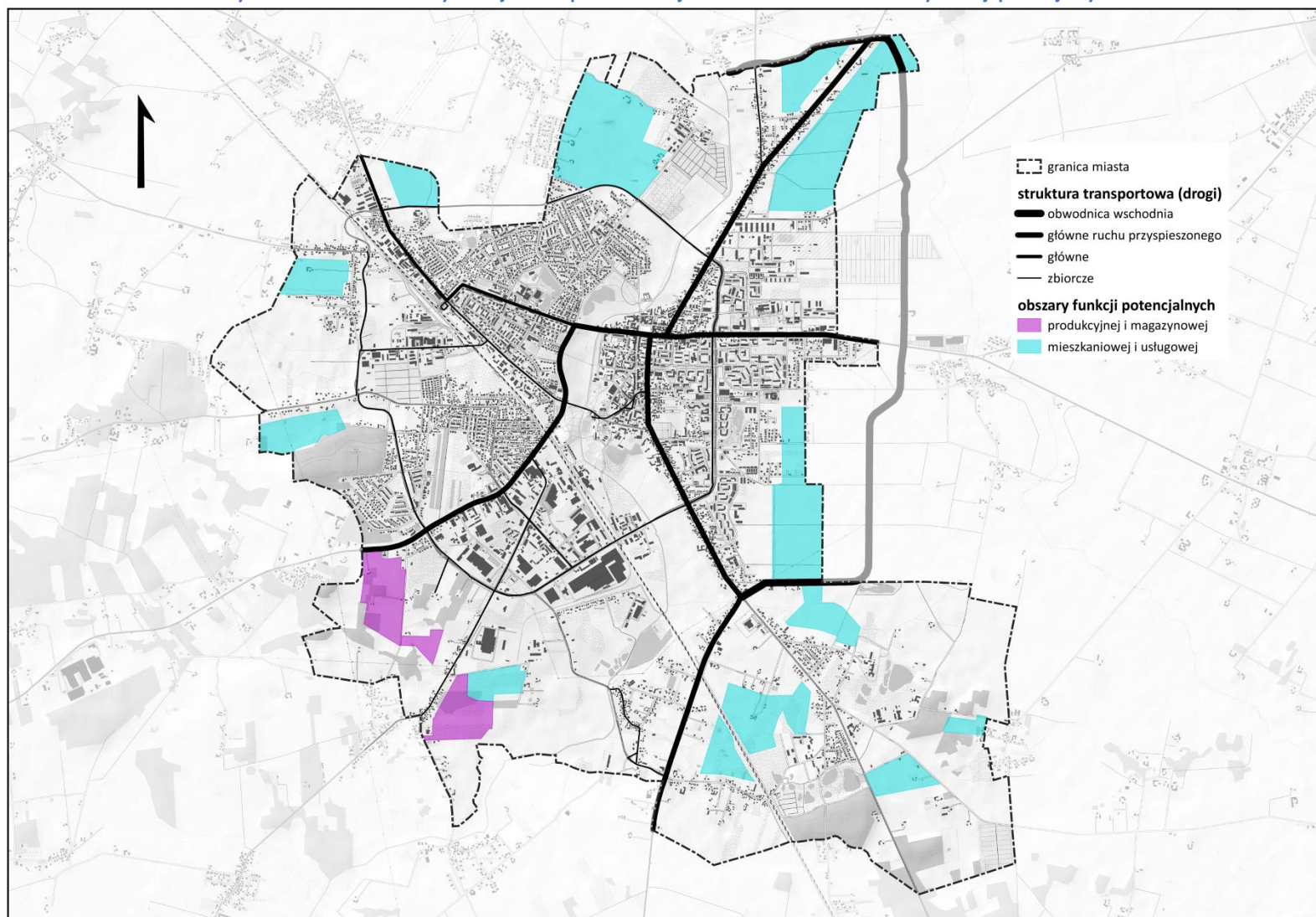
Źródło: opracowanie własne

b) obszary funkcji potencjalnych:

- mieszkaniowej i usługowej: tereny obecnie zajęte przez odmienne funkcje (rolniczą i produkcyjną), które ze względu na swoje położenie i predyspozycje stanowią potencjalną rezerwę terenową do dalszego rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w odpowiedzi na zapotrzebowanie mieszkańców oraz prognozowane trendy demograficzne;
- produkcyjnej i magazynowej: tereny niezamieszkałe, obecnie użytkowane rolniczo, wskazane jako lokalizacja nowych podmiotów gospodarczych o zróżnicowanych rodzajach działalności, przy uwzględnieniu funkcji realizowanych w ich otoczeniu (minimalizacja konfliktów).

Rysunek 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Ciechanowa – obszary funkcji potencjalnych

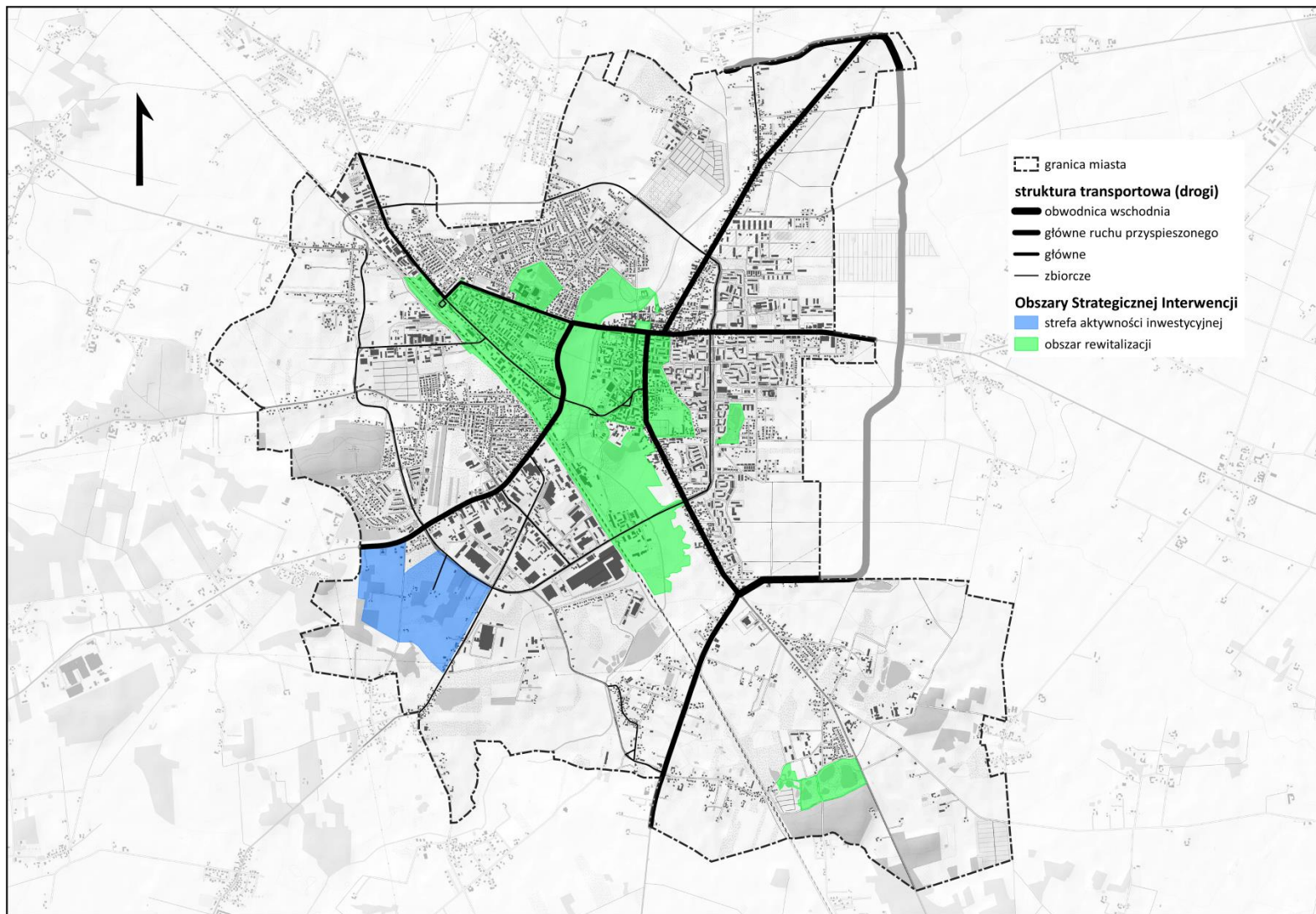
Źródło: opracowanie własne

Uzupełnieniem tak wyznaczonych stref („obszarów funkcji”) jest szkieletowy układ transportowy, składający się z istniejących i planowanych dróg publicznych o różnej klasyfikacji. Zadaniem układu jest sprawne i bezpieczne komunikowanie wyznaczonych stref (w funkcji wewnętrznej modelu, w relacjach wewnątrz Ciechanowa), jak również miasta z jego bliższym i dalszym otoczeniem (w funkcji zewnętrznej modelu, w relacjach do i z Ciechanowa). Układ ten ma zaspokajać potrzeby zarówno użytkowników transportu zbiorowego (system przystanków, węzłów przesiadkowych, platform, dworców i in.), jak również użytkowników indywidualnych (parkingi, strefy parkowania, ścieżki rowerowe i in.). Jego podstawowym elementem jest centralny pierścień okalający najbardziej zagospodarowaną część miasta (o przeważającej zabudowie typu zwartego, w tym wyznaczony obszar strefy śródmiejskiej), tworzony przez drogę główną (w układzie ulic: Mławska, Gąsiecicka, Henryka Sławika, Siewna, Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roja”, Aleja Zwycięstwa, Maksymiliana Marii Kolbego, Aleja Niepodległości, Mleczarska, Armii Krajowej, Senator Janiny Fetlińskiej) oraz drogę zbiorczą (w układzie ulic: Prymasa Tysiąclecia i Bolesława Prusa). Zadaniem pozostałych elementów transportowych (dróg) jest doprowadzanie uczestników ruchu do pierścienia z zewnątrz (głównie poprzez drogi główne ruchu przyspieszonego i drogi główne) oraz ich rozprowadzanie w jego wnętrzu (poprzez system dróg zbiorczych). Planowanym wsparciem układu transportowego jest przyszła obwodnica miasta, wskazywana w lokalizacji wschodniej – jej zadaniem będzie wyprowadzanie ruchu tranzytowego w relacji północ-południe z centrum miasta i strefy śródmiejskiej i tym samym uspokojenie ruchu w tym obszarze funkcji.

Nadrzędnymi elementami modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej (wobec wyżej wymienionych obszarów funkcji i układu transportowego) są wyznaczone dwa obszary strategicznej interwencji: strefa aktywności inwestycyjnej oraz obszar rewitalizacji.

Poza wymienionymi powyżej predyspozycjami i funkcjami, na tych obszarach określone zostały dodatkowe cele, wynikające z ich wyjątkowości i specyfiki. Szerzej obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta zostały opisane w pkt. 4.8 Strategii.

Rysunek 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Ciechanowa – Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: opracowanie

4.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

- A. Dla obszaru funkcji infrastruktury publicznej:
- rozbudowa i ciągła modernizacja infrastruktury, z wykorzystaniem najnowszych rozwiązań technologicznych (sieci wodociągowe, kanalizacyjne, ciepłownicze, energetyczne, teleinformatyczne i in.);
 - minimalizacja uciążliwości i emisji do otoczenia;
 - rozbudowa systemów retencjonowania i wykorzystania wód opadowych.
- B. Dla obszaru funkcji zieleni urządzonej i nieurządzonej:
- ścisła ochrona obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo;
 - utrzymywanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych i przyrodniczych, poprzez łączenie i agregację istniejących obszarów zieleni;
 - rozwój terenów zieleni urządzonej z wykorzystaniem rozwiązań ekologicznych, umożliwiających rekreację i wypoczynek wszystkim mieszkańcom (w tym seniorom i osobom ze specjalnymi potrzebami);
 - rozwój zagospodarowania umożliwiającego wprowadzanie nowych i różnorodnych form wypoczynku i rekreacji (łączenie z kulturą, edukacją, sztuką, rozrywką);
 - trwałe powiększanie obszarów zieleni urządzonej;
 - zachowanie różnorodności biologicznej oraz stanu naturalnego zieleni nieurządzonej.
- C. Dla obszaru funkcji strefy śródmiejskiej:
- ochrona obiektów cennych historycznie i kulturowo przed degradacją;
 - kreowanie nowych funkcji ogólnomiejskich i ponadlokalnych w oparciu o walory kulturowe i historyczne strefy;
 - modernizacja infrastruktury (w tym termomodernizacja) w celu uprządkowania estetyki i harmonizacji pomiędzy zabudową współczesną i historyczną;
 - kształtowanie nowych i modernizacja istniejących przestrzeni publicznych, umożliwiających integrację społeczną mieszkańców (różnych grup wiekowych i społecznych);
 - wyposażanie przestrzeni publicznych w nowoczesne formy i elementy małej architektury oraz funkcje symboliczne, zwiększające poziom tożsamości lokalnej mieszkańców;
 - wprowadzanie systemów bezpieczeństwa publicznego, w tym monitoringu;
 - likwidacja barier architektonicznych, uwzględnianie w procesach inwestycyjnych potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami;
 - prowadzenie procesów rewitalizacyjnych, zgodnie z programem rewitalizacji.
- D. Dla obszaru funkcji rolnej:
- zrównoważony rozwój produkcji rolnej z poszanowaniem interesów społeczności lokalnych;

- racjonalne gospodarowanie przestrzenią rolną w celu maksymalizacji efektów, z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych (w tym klasyfikacji glebowej);
 - minimalizacja konfliktów przestrzennych i funkcjonalnych pomiędzy produkcją rolną i obszarami sąsiednimi;
 - stosowanie ekologicznych rozwiązań technicznych, ograniczających degradację środowiska i wpływ działalności rolniczej (upraw i hodowli) na przestrzeń.
- E. Dla obszaru funkcji produkcyjnej i magazynowej:
- prowadzenie procesów inwestycyjnych w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
 - uzbrajanie terenów inwestycyjnych z wykorzystaniem systemów sieciowych;
 - maksymalizacja zagospodarowania i koncentracja zabudowy produkcyjnej i magazynowej na już istniejących terenach zagospodarowanych;
 - stosowanie ekologicznych rozwiązań w zakresie buforowania (oddzielania) terenów produkcyjnych od otoczenia, w szczególności na styku z obszarami funkcji mieszkaniowej i usługowej;
 - lokalizacja nowych obiektów w dogodnej lokalizacji, uwzględniając ich potrzeby transportowe (układ drogowy);
 - lokalizacja mniejszych obiektów i mniej uciążliwych funkcji na obrzeżach obszaru, tych o większej skali i uciążliwości – w jego wnętrzu.
- F. Dla obszaru funkcji mieszkaniowej i usługowej:
- rozwój nowej i modernizacja istniejącej zabudowy (w tym termomodernizacja);
 - wprowadzanie nowych terenów zieleni urządzonej, wypełnianie zabudowy poprzez wykorzystywanie dotychczas niezagospodarowanych przestrzeni wewnątrz-osiedlowych (skwery, parki kieszonkowe i in.);
 - tworzenie lokalnych przestrzeni publicznych, na potrzeby integracji społecznej mieszkańców i budowania więzi sąsiedzkich (woonerfy, place zabaw, miejsca do grillowania i in.);
 - zrównoważony rozwój usług o dopasowanej skali i funkcji, ograniczenie do usług podstawowych o niewielkiej intensywności i zajętości przestrzeni;
 - kreowanie lokalnych centrów usługowych, koncentrujących różnicowane usługi na niewielkiej i dostosowanej przestrzeni;
 - tworzenie miejsc spędzania czasu wolnego, uwzględniających potrzeby wszystkich mieszkańców (dzieci, młodzieży, osób starszych).
- G. Dla obszaru funkcji potencjalnych mieszkaniowej i usługowej (w uzupełnieniu do punktu F):
- lokalizacja nowej zabudowy wyłącznie na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
 - powiązanie rozwoju obszaru z prognozami demograficznymi i długookresowymi potrzebami miasta;
 - uzbrajanie terenów i stosowanie systemów (mediów) sieciowych;

- zapobieganie niekontrolowanemu rozproszeniu zabudowy;
 - stosowanie rozwiązań buforowych na terenach granicznych obszaru (z uwzględnieniem charakteru funkcji obszaru sąsiedniego);
 - w pierwszej kolejności lokalizacja nowej zabudowy na terenach już uzbrojonych i skomunikowanych (uzupełnienia zabudowy, dopełnianie kwartałów).
- H. Dla obszaru funkcji potencjalnych infrastruktury energetycznej (w uzupełnieniu do punktu A):
- lokalizowanie nowoczesnych form odnawialnych źródeł energii o wysokiej efektywności i małej uciążliwości dla otoczenia (farmy fotowoltaiczne);
 - tworzenie systemów sieciowych, umożliwiających wykorzystanie źródeł energii do zasilania obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych;
 - realizacja zagospodarowania z poszanowaniem walorów środowiskowych obszaru;
 - efektywne wykorzystanie przestrzeni, koncentracja zabudowy.

4.7 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 + Innowacyjne Mazowsze⁷ (SRWM 2030+) określono dwa rodzaje obszarów strategicznej interwencji (OSI): problemowe (NUTS 3) i bieguny wzrostu (miejskie obszary funkcjonalne).

OSI problemowe

OSI problemowe obejmują podregiony NUTS 3 województwa mazowieckiego, do których należy również region ciechanowski. Wyznaczone zostały w celu zniwelowania istniejących problemów i barier dla rozwoju nowych lub istniejących funkcji i poprawy warunków życia mieszkańców w podregionach województwa mazowieckiego. Interwencję w każdym OSI problemowym ograniczono do dwóch kluczowych obszarów tematycznych, których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany bądź które negatywnie oddziałują na pozostałe sfery życia społeczno – gospodarczego z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników, uniemożliwiając efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych podregionów.

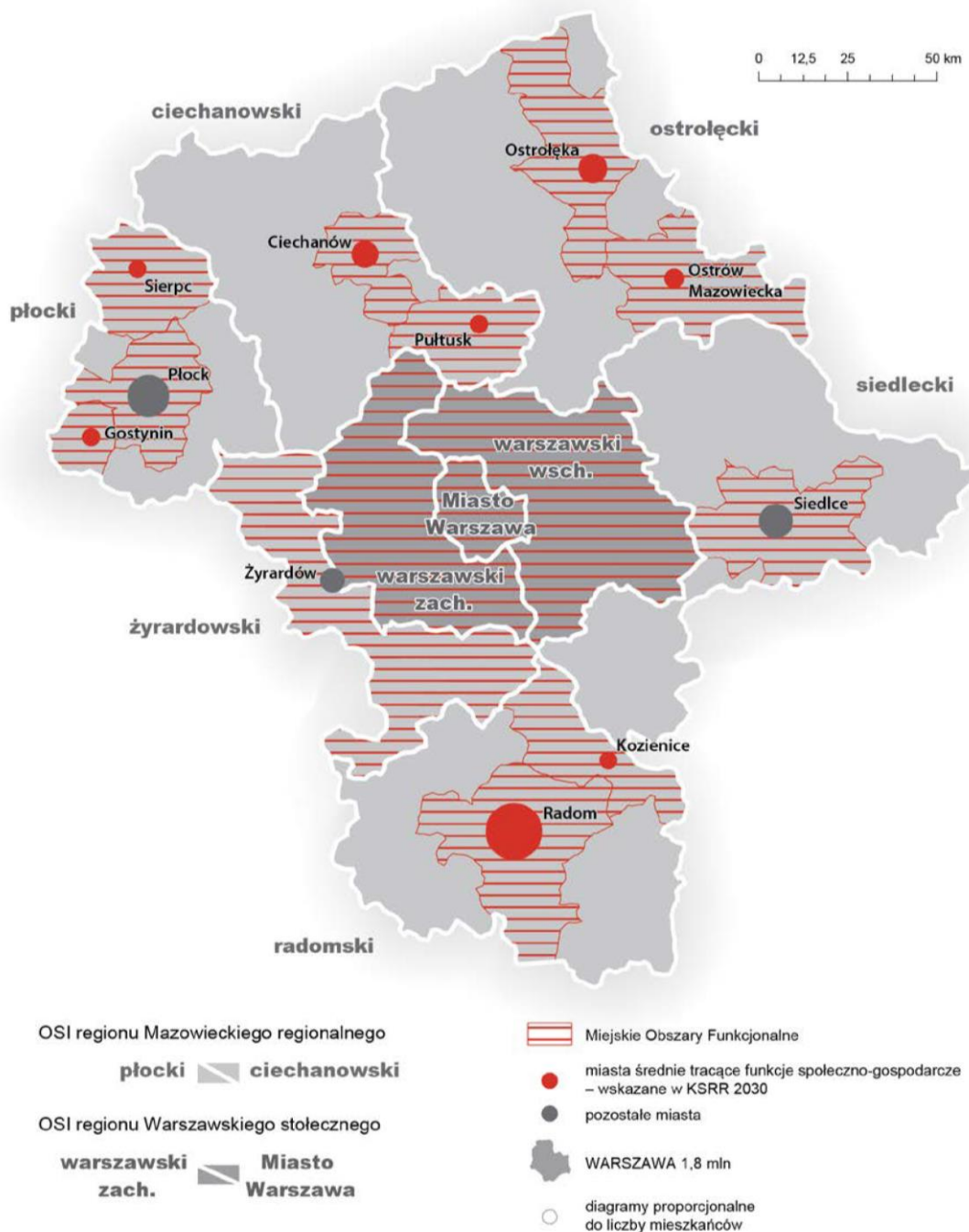
Zgodnie z zapisami SRWM 2030+ interwencja w OSI ciechanowskim zorientowana będzie na podnoszenie poziomu przedsiębiorczości, rozwój firm i poprawę oferty inwestycyjnej podregionu, czego efektem będzie wzrost liczby miejsc pracy i wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych. Działania ukierunkowane będą na wykorzystanie istniejącego potencjału bazy przemysłowej miast, sektora nauki, sektora rolno-spożywczego i walorów środowiska przyrodniczego w celu przywrócenia atrakcyjności obszaru w sferze gospodarczej. Istotne będzie wzbogacenie bazy dydaktycznej podregionu z naciskiem na innowacyjność, współpracę z otoczeniem biznesowym, gospodarczym i społecznym. Istotne będzie również ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w tym poprzez rozwój zintegrowanego systemu niskoemisyjnego transportu zbiorowego i niezmotoryzowanego, co pozwoli jednocześnie na zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru. Szczegółowo działania w OSI ciechanowskim skoncentrowane będą na następujących obszarach:

- Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:
 - wsparcie wykształconych specjalizacji: sektora rolnego, przemysłu rolno-spożywczego, elektronicznego, poligraficznego,
 - poprawę dostępności do infrastruktury społecznej,
 - zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,
 - wspieranie współpracy przedsiębiorstw z podmiotami badawczymi i wdrożeniowymi.
- Poprawa stanu środowiska poprzez:
 - zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych,

⁷ Przyjęta Uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r.

- o rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych,
- o wymianę nieefektywnych źródeł ciepła i termomodernizację budynków,
- o rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych,
- o rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

Rysunek 5 Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego ujęte w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

OSI - biegun wzrostu

MOF Ciechanowa został wskazany w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze jako obszar strategicznej interwencji o typie potencjalnego bieguna wzrostu.

Dla wszystkich miejskich obszarów funkcjonalnych województwa mazowieckiego założono koncentrację na:

- uporządkowaniu gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego w miejskich obszarach funkcjonalnych;
- rozwoju efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym;
- poprawie jakości powietrza;
- zwiększeniu efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych;
- rozwoju lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej mieszkańców;
- zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i rozwoju przedsiębiorczości w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłów przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji;
- rozwoju uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych.

Cele i kierunki działań dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa zostaną określone w strategii terytorialnej dla MOF Ciechanowa.

4.8 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta Ciechanowa wyszczególniono, analogicznie do założeń przyjętych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, dwa typy obszarów strategicznej interwencji: problemowe oraz potencjałów rozwojowych.

Do obszarów problemowych zaliczono obszar rewitalizacji, który został wyznaczony uchwałą Nr 495/LI/2022 Rady Miasta Ciechanów z dnia 31 marca 2022 r. Obszar rewitalizacji Ciechanowa obejmuje następujące tereny:

- osiedle Bloki wraz z terenami doliny rzeki Łydyni bezpośrednio przylegającymi do osiedla,
- osiedle Śródmieście wraz z Placem Jana Pawła II,
- osiedle Osada Fabryczna wraz z terenami doliny rzeki Łydyni bezpośrednio przylegającymi do osiedla oraz terenem targowiska miejskiego przy ul. Płońskiej i terenem Szkoły Podstawowej nr 1,
- część osiedla Kargoszyn w rejonie zbiornika wodnego „Kanały”,
- obszar przemysłowy Jeziorko,
- obszar przemysłowy Krubin (obręb 60, działki nr: 291/3 i 220/7),
- obszar przemysłowy stary młyn przy ul. Nadrzecznej.

Obszar rewitalizacji został wyznaczony na podstawie ustawy o rewitalizacji w celu wdrażania skoncentrowanej interwencji w ramach programu rewitalizacji. Obszar ten obejmuje fragmenty miasta, które wykazują cechy obszaru zdegradowanego o wyjątkowym w skali miasta nagromadzeniu negatywnych zjawisk. Dotyczą one sfery społecznej, a także gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Cechą szczególną tego obszaru, poza koncentracją różnorodnych problemów, jest ich wzajemne powiązanie i wieloletnie nawarstwienie. Obszar rewitalizacji jest miejscem realizacji przyszłych projektów i przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym, zarówno społecznych, jak i infrastrukturalnych (modernizacja i przekształcenia istniejącej zdegradowanej infrastruktury w celu wprowadzania nowych funkcji społecznych i tworzenie nowych miejsc dla realizacji projektów społecznych). Całość interwencji będzie wdrażania w ramach kompleksowego programu rewitalizacji.

Kierunki działań dla obszaru rewitalizacji zostały określone w ramach celu strategicznego 2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych Strategii. Szczegółowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne są planowane w Gminnym programie rewitalizacji dla miasta Ciechanów.

Do obszarów – **potencjałów rozwojowych** zaliczono tereny aktywizacji gospodarczej strefy przemysłowej zlokalizowane w południowo-wschodniej części Ciechanowa pomiędzy ulicami Płocką i Niechodzką. Kierunki działań dla terenów inwestycyjnych zostały określone w Strategii w celu strategicznym 1. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego

i wzrostu przedsiębiorczości, celu operacyjnym 1.1 Prowadzenie lokalnej kompleksowej polityki gospodarczej wspierającej rozwój przedsiębiorczości.

Strefa aktywności inwestycyjnej to teren obecnie zajęty przez zabudowę o funkcji produkcyjnej i magazynowej, wskazany do silnych przekształceń o charakterze strukturalnym, polegających na modernizacji infrastruktury, uzbrajaniu terenów, wprowadzaniu nowych rodzajów działalności gospodarczej i innowacji, wyznaczaniu stref i parków przemysłowych, stwarzaniu szans rozwojowych start-up'ów i innych form nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy. W celu realizacji tych założeń zakłada się pozyskiwanie środków zewnętrznych dla przedsięwzięć własnych samorządu, jak również lokowanie inwestorów prywatnych o odpowiednim profilu działalności. Położenie strefy, przyległe do centralnego pierścienia transportowego i w oddaleniu od terenów zwartej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, ma na celu jej dynamiczny rozwój, niegenerujący konfliktów przestrzennych i funkcjonalnych. Wskazane jest stosowanie zieleni izolacyjnej, stref buforowych czy też strefowania zabudowy i form działalności gospodarczej (lokalizacja najmniej uciążliwych przy granicy obszaru).

4.9 Powiązania Strategii z innymi dokumentami na szczeblu regionalnym i krajowym

W tabeli poniżej zaprezentowano powiązanie celów Strategii z innymi dokumentami na szczeblu regionalnym oraz krajowym. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego miasta Ciechanów do 2035 r. powinna być zgodna z założeniami strategii ponadlokalnej, która nie została opracowana w czasie prac nad niniejszym dokumentem, oraz strategią rozwoju województwa. Powiązanie z innymi dokumentami stanowi uwarunkowania planowania strategicznego w Ciechanowie.

Tabela 32 Powiązania Strategii z innymi dokumentami na szczeblu regionalnym i krajowym

<i>Cele Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego miasta Ciechanów do 2035 r.</i>	<i>Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju</i>	<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</i>	<i>Krajowa Polityka Miejska 2030 (projekt)</i>	<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</i>
	Zgodność z:	Zgodność z:	Zgodność z:	Zgodność z:
Cel strategiczny 1. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i wzrostu przedsiębiorczości	Celem szczegółowym I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.	Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Celem 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. Celem 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.	Wyzwaniem IX: Poprawa zdolności inwestycyjnych miast.	Celem „Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze”.
Cel strategiczny 2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	Celem szczegółowym II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	Wyzwaniem I: Dbałość o ład przestrzenny i estetyczny. Wyzwaniem VI: Zapewnienie zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych. Wyzwaniem VIII:	Celem „Mazowsze zintegrowane społecznie”. Celem „Mazowsze bogate kulturowo”. Celem „Dostępne i mobilne Mazowsze”.

			Poprawa dostępności mieszkaniowej.	
Cel strategiczny 3. Podnoszenie poziomu życia mieszkańców i jakości usług publicznych	Celem szczegółowym II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Celem szczegółowym III - Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.	Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Celem 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. Celem 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.	Wyzwaniem VII: Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Wyzwaniem VIII: Poprawa dostępności mieszkaniowej. Wyzwaniem X: Zwiększenie wykorzystania potencjału społecznego.	Celem „Mazowsze zintegrowane społecznie”. Celem „Mazowsze bogate kulturowo”.
Cel strategiczny 4. Ochrona i racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska przyrodniczego	Celem szczegółowym II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	Wyzwaniem IV: Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach. Wyzwaniem V: Poprawa jakości środowiska przyrodniczego w miastach.	Celem „Zielone, niskoemisyjne Mazowsze”.

Źródło: opracowane własne na podstawie dokumentów źródłowych

Ponadto Strategia jest zgodna z założeniami zawartymi w poniższych dokumentach:

1. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Jest to główny dokument planistyczny w zakresie gospodarowania wodami w obszarze tego dorzecza. Ustala on cele środowiskowe dla poszczególnych jednolitych części wód oraz określa działania ukierunkowane na ich osiągnięcie, uwzględniając wpływ działalności człowieka na stan wód.

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na obszarze dorzecza Wisły głównymi sposobami użytkowania wód są:

- pobór wody na cele komunalne, gospodarcze i przemysłowe,
- pobór wody na cele technologiczne i chłodnicze,
- pobór wody na cele rolnictwa, leśnictwa,
- energetyka wodna,

- żegluga,
- rybactwo i wędkarstwo.

Główne oddziaływania antropogeniczne:

- zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych,
- zanieczyszczenia obszarowe, głównie z terenów rolniczych,
- zmiany hydromorfologiczne (regulacja rzek, obwałowania, przerzuty międzylewniowe),
- zanieczyszczenia związane z rozwojem turystyki i rekreacji.

2. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.

Celem planu jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te prowadzić będą m.in. do obniżenia strat powodziowych.

W ramach PZRP określono 3 cele główne, którym odpowiada 13 celów szczegółowych:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego:

- utrzymanie oraz zwiększenie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym,
- wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- określenie warunków możliwego zagospodarowania obszarów chronionych obwałowaniami,
- unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim (Q0,2%) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi;

2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego:

- ograniczenie istniejącego zagrożenia powodziowego,
- ograniczenie istniejącego zagospodarowania,
- ograniczenie wrażliwości obiektów i społeczności na zagrożenie powodziowe;

3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym:

- doskonalenie prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych,
- doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź,
- doskonalenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi,
- wdrożenie i doskonalenie skuteczności analiz popowodziowych,
- budowa instrumentów prawnych i finansowych zniechęcających lub skłaniających do określonych zachowań zwiększających bezpieczeństwo powodziowe,

- budowa programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia i ryzyka powodziowego.

3. Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS).

Plan przeciwdziałania skutkom suszy został opracowany przez PGW Wody Polskie we współpracy z resortami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną oraz zaopiniowany przez wojewodów. W dniu 3 września 2021 roku Minister Infrastruktury opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia w/w Planu (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. – Dz. U. z dn. 3 września 2021 r., poz. 1615). Dokument (PPSS) określa, w jaki sposób w najbliższych latach podejmowane będą działania dotyczące zarządzania zasobami wodnymi, zarządzania kryzysowego i szacowania strat spowodowanych suszą. Celem jest ograniczenie jej skutków, przez optymalne działania, zarówno techniczne – w tym inwestycyjne, jak i nietechniczne – np. poprzez edukację społeczną. Istotne w procesie przeciwdziałania temu zjawisku są różnego typu działania związane z powiększaniem dyspozycyjnych zasobów wodnych – zarówno z zakresu dużej, jak i małej retencji. PPSS jest dokumentem nie tylko dla urzędników państwowych, ale również dla przedsiębiorców oraz osób indywidualnych. W przeciwdziałaniu skutkom suszy może zaangażować się każdy mieszkaniec kraju.

Do celów szczegółowych PPSS należą:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

4.10 System realizacji Strategii

4.10.1 Wdrażanie, monitoring i ewaluacja Strategii

Aby przyjęta Strategia była konsekwentnie realizowana, należy zapewnić skuteczne mechanizmy organizacyjne i instytucjonalne jej wdrażania, oceny i aktualizacji. Z uwagi na fakt, iż planowanie strategiczne jest procesem ciągłym, należy dostosowywać je do zmian zachodzących w otoczeniu zewnętrznym.

Za prawidłowe i skuteczne realizowanie zapisów Strategii jest odpowiedzialny Prezydent, który ma za zadanie stworzenie w tym celu odpowiednich mechanizmów wdrażania, monitoringu, oceny i aktualizacji Strategii.

Monitoring Strategii będzie prowadzony w układzie:

- **rocznym** – dla realizacji działań wynikających z przyjętych kierunków działań,
- **pięcioletnim** – dla oceny realizacji celów strategicznych i operacyjnych (ewaluacja Strategii).

Nadzór nad realizacją Strategii będzie pełniła Rada Miasta Ciechanów.

Prezydent Miasta Ciechanów – jako organ wykonawczy Gminy Miejskiej Ciechanów – będzie przedkładał Radzie sprawozdania z realizacji Strategii ujęte w Raporcie o stanie miasta. Po pięciu latach od roku przyjęcia Strategii uchwałą Rady Miasta Ciechanów, zostanie przeprowadzona pierwsza ewaluacja Strategii odnosząca się do wskaźników osiągnięcia rezultatów planowanych działań oraz oceny skuteczności, efektywności i użyteczności wdrażania Strategii.

Zadaniem Rady Miasta Ciechanów będzie uchwalanie, na wniosek Prezydenta Miasta, zmian w zapisach Strategii zgodnie z procedurami zapisanymi w prawie miejscowym.

Za realizację działań strategicznych odpowiedzialne będą jednostki organizacyjne miasta Ciechanów, w tym Urząd Miasta Ciechanów, samorządowe instytucje kultury i spółki komunalne. Koordynatorem realizacji Strategii będzie Wydział Pozyskiwania Środków Zewnętrznych i Działań Strategicznych Urzędu Miasta Ciechanów.

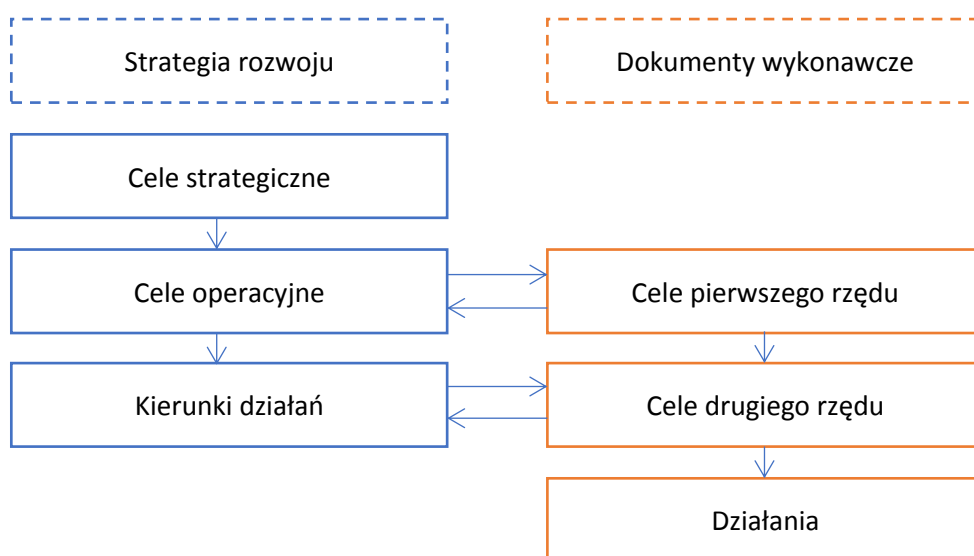
Partnerami w realizacji Strategii będą w szczególności:

- jednostki samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa oraz powiatu ciechanowskiego, w tym powiat ciechanowski,
- organizacje pozarządowe, w tym organizacje pożytku publicznego realizujące zadania publiczne,
- wyższe uczelnie funkcjonujące na terenie Ciechanowa,
- społeczności lokalne, w tym rady osiedli,
- instytucje administracji rządowej,
- podmioty gospodarcze oraz inne podmioty zaangażowane w realizację działań strategicznych.

4.10.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju w systemie dokumentów strategicznych i planistycznych miasta jest opracowaniem nadrzędnym. Postulaty zawarte w Strategii będą uwzględniane we wszystkich innych dokumentach w ten sposób, że cele strategiczne Strategii tworzą filary polityki miejskiej we wszystkich sferach rozwojowych, cele operacyjne są równorzędne celom pierwszego rzędu w dokumentach wykonawczych, tj. strategiach sektorowych i programach operacyjnych, a kierunki działań zawarte w Strategii odnoszą się do celów drugiego rzędu. Zależność tę przedstawiono na schemacie poniżej:

Rysunek 6 Schemat powiązań Strategii rozwoju i dokumentów wykonawczych

Źródło: opracowane własne

Przy sporządzaniu nowych dokumentów strategicznych lub ich aktualizacji należy uwzględnić przedstawione wyżej zależności.

W tabeli poniżej zaprezentowano listę dokumentów strategicznych Ciechanowa wraz z informacjami o ich aktualności oraz listę dokumentów do opracowania.

Tabela 33 Lista dokumentów wykonawczych miasta Ciechanów wraz z informacją o aktualności

Dokument	Podstawa obowiązywania	Informacja o aktualności
Strategia rozwoju elektromobilności dla miasta Ciechanów	Uchwała Nr 260/XXV/2020 Rady Miasta Ciechanów z dnia 24 września 2020 r.	Aktualny
Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Ciechanów na lata 2005-2023	Uchwała Nr 366/XXVI/ 2016 Rady Miasta Ciechanów z dnia 22 grudnia 2016 r.	Wymaga uchylecia i zastąpienia Gminnym programem rewitalizacji przyjętym na podstawie ustawy o rewitalizacji
Plan Rozwoju Lokalnego Miasta	Uchwała Nr 258/XXI/2016 Rady Miasta	Nieaktualny. Nie wymaga

Ciechanów 2016-2020	Ciechanów z dnia 30 czerwca 2016 r.	aktualizacji
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Ciechanów na lata 2019-2023	Uchwała Nr 43/III/2018 Rady Miasta Ciechanów z dnia 27 grudnia 2018 r.	Aktualny
Program Ochrony Środowiska dla Miasta Ciechanów do roku 2022	Uchwała Nr 500/XXXV/2017 Rady Miasta Ciechanów z dnia 28 września 2017 r.	Wymaga aktualizacji
Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Ciechanowa na lata 2016 – 2032 r.	Uchwała Nr 180/XV/2015 Rady Miasta Ciechanów z dnia 23 grudnia 2015 r.	Aktualny
Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Miejskiej Ciechanów uzupełnionego o Program Ograniczenia Niskiej Emisji	Uchwały Nr 50/IV/2019 Rady Miasta Ciechanów z dnia 31 stycznia 2019 r.	W trakcie aktualizacji
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Ciechanów	Uchwała Nr 47/IV/2019 Rady Miasta Ciechanów z dnia 31 stycznia 2019 roku	Aktualny

Źródło: opracowane własne

4.11 Ramy finansowe i źródła finansowania

Strategia jest dokumentem o długim horyzoncie czasowym realizacji i zawiera postulaty określone na poziomie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, dlatego nie jest możliwe precyzyjne wskazanie przewidywanych nakładów finansowych na jej realizację. Strategia jako dokument programowy stanowi wytyczne do planowania budżetów rocznych oraz wieloletniej prognozy finansowej, w której ujmuje się zadania wykraczające poza jeden rok budżetowy. Planując roczny budżet, samorząd miasta Ciechanów, będzie uwzględniał zapisy Strategii, zatem jej ramy finansowe będą kształtowane na bieżąco. Na etapie opracowania Strategii przyjęto procentowy szacunek nakładów finansowych na poszczególne cele strategiczne.

Tabela 34 Procentowe nakłady finansowe na realizację Strategii według celów strategicznych

Cel strategiczny (CS)	Procent nakładów finansowych z budżetów rocznych w odniesieniu do całości środków przeznaczonych na realizację celów strategicznych
CS1 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i wzrostu przedsiębiorczości	5%
CS2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	5%
CS3 Podnoszenie poziomu życia mieszkańców i jakości usług publicznych	70%
CS4 Ochrona i racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska przyrodniczego	20%

Źródło: opracowane własne

Podstawowym źródłem finansowania Strategii będą środki własne miasta Ciechanów. Miasto będzie aktywnie pozyskiwać na realizację działań strategicznych środki ze źródeł zewnętrznych, do których można zaliczyć:

- środki z funduszy polityki spójności na lata 2021-2027 (i w kolejnych perspektywach), w tym w szczególności środki dystrybuowane w ramach programów operacyjnych regionalnego i krajowych z następujących funduszy:
 - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
 - Funduszu Spójności,
 - Europejskiego Funduszu Społecznego+,
- środki z Krajowego Planu Odbudowy,
- środki z budżetu Unii Europejskiej dystrybuowane w ramach inicjatyw Komisji Europejskiej i innych,
- środki innych mechanizmów współpracy międzynarodowej, w tym w szczególności z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- środki krajowe przeznaczone na realizację programów rządowych realizowanych przez podmioty administracji rządowej lub inne zarządzające krajowymi środkami publicznymi (m.in. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Bank Gospodarstwa Krajowego, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej),

- środki innych jednostek samorządu terytorialnego, w tym dotacje celowe,
- środki prywatne podmiotów realizujących działania w partnerstwie z Miastem Ciechanów lub na podstawie przepisów o wykonywaniu zadań publicznych.